

**BANKACILIK
DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU**

SAYI: 2013/1

ARALIK 2012

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ GENEL GÖRÜNÜMÜ

13 Şubat 2013

BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ GENEL GÖRÜNÜMÜ

(Aralık 2012)

İÇİNDEKİLER

1. Yönetici Özeti	5
2. Personel ve Şube Sayısı	8
3. Aktif/Pasif Gelişimi	11
a) Krediler.....	18
b) Takipteki Alacaklar	26
c) Menkul Değerler Portföyü	34
d) Mevduat.....	38
e) Yurtdışı Bankalara Borçlar.....	45
f) Özkaynaklar ve Sermaye Yeterliliği	48
4. Kârlılık	52

TABLolar

Tablo 1: Sektörün Personel Sayısının Banka Grupları Bazında Dağılımı (Kişi).....	9
Tablo 2: Sektörün Şube Sayısının Banka Grupları Bazında Dağılımı (Adet).....	9
Tablo 3: Seçilmiş Bilanço Kalemleri	11
Tablo 4: Banka Grupları Bazında Toplam Aktiflerin Gelişimi.....	16
Tablo 5: Seçilmiş Rasyolar (%)	16
Tablo 6: Banka Grupları Bazında Kredilerin Gelişimi	21
Tablo 7: Türleri İtibarıyla Krediler	21
Tablo 8: Kredi Türleri ve Banka Grupları İtibarıyla Kredilerin Gelişimi.....	25
Tablo 9: Kredi Türleri İtibarıyla Banka Gruplarının Payları	25
Tablo 10: Menkul Değerlerin Gelişimi	34
Tablo 11: Emanet Kıymetlerin ve Menkul Değerlerin Gelişimi.....	37
Tablo 12:Banka Grupları İtibarıyla Mevduatın Gelişimi.....	39
Tablo 13:Mevduatın Vade Dağılımı (%)	40
Tablo 14:Mevduat/Katılım Fonları Hesaplarına Uygulanan Yeni Gelir Vergisi Stopaj Oranları.....	41
Tablo 15: Çeyrekler İtibarıyla Kıymetli Maden Depo Hesaplarının Gelişimi.....	43
Tablo 16: Yurt Dışı Şubeler Nezdinde Toplanan Mevduat.....	44
Tablo 17: Mevduatın Dağılımı	44
Tablo 18:Yurtdışı Bankalardan Sağlanan Fonların Gelişimi	45
Tablo 19: Yurtdışı Bankalardan Temin Edilen Fonların Ülkelere Göre Dağılımı.....	47
Tablo 20: Özkaynak Unsurlarının Gelişimi	49
Tablo 21: SYR Bileşenleri	50
Tablo 22: Banka Grupları Bazında Sermaye Yeterliliği Rasyosu.....	51
Tablo 23: Bankacılık Sektörü Karşılaştırmalı Gelir Tablosu.....	52
Tablo 24: Banka Grupları İtibarıyla Net Dönem Karı ile Özkaynak ve Aktif Karlılığı	62

GRAFİKLER

Grafik 1: Personel ve Şube Sayısının Gelişimi	8
Grafik 2: Bir Önceki Yılın Aynı Dönemine Göre Personel ve Şube Sayısı Değişimi.....	8
Grafik 3: Kredi ve Menkul Kıymetlerin aktif paylarının gelişimi	12
Grafik 4: Krediler ve Mevduat Yıllık Artış Oranları	13
Grafik 5: Toplam Kredilerin Gelişimi.....	18
Grafik 6: Toplam Kredi Büyümesi.....	19
Grafik 7: Türleri İtibarıyla Kredi Büyümesi	20
Grafik 8: Kredilerin Türleri İtibarıyla Dağılımı	21
Grafik 9: Kur Etkisinden Arındırılmış Yıllık Kredi Değişimleri.....	22
Grafik 10: Türleri İtibarıyla Bireysel Kredilerin Yıllık Artış Oranları	23
Grafik 11: Haftalar İtibarıyla Kullanılan Kredilerin Ağırlıklı Ortalama Faiz Oranları (TL)	24
Grafik 12: Takipteki Alacakların Gelişimi.....	27
Grafik 13: Takipteki Alacak Hareketleri.....	27
Grafik 14: Takibe İntikal/ Canlı Krediler ve Takipten Tahsilat/ Takipteki Alacaklar	28
Grafik 15: Takibe Dönüşüm Oranının Gelişimi.....	29
Grafik 16: Menkul Değerlerin Yıllık Gelişimleri	35
Grafik 17: Menkul Değerlerin Portföy Dağılımı.....	35
Grafik 18: Kamu Borç Stoku ve MDC Gelişimi.....	35
Grafik 19: Banka Gruplarına Göre Menkul Değerler	36
Grafik 20: Menkul Değerlerin Kullanımına Göre Dağılımı.....	36
Grafik 21: Emanet Kıymetlerin Dağılımı-Yerleşiklere Göre (%).....	37
Grafik 22: Emanet Kıymetlerin Tutarı-Yerleşiklere Göre	37
Grafik 23: Çeyrek Dönemler İtibarıyla Toplam Mevduatın Gelişimi.....	38
Grafik 24:Çeyrek Dönemler İtibarıyla TP ve YP Mevduatın Gelişimi	39
Grafik 25:Mevduatın/Katılım Fonlarının Türleri İtibarıyla Dağılımı	39
Grafik 26:Tasarruf Mevduatı ile Ticari ve Diğer Mevduatın Gelişimi.....	40
Grafik 27: Banka Grupları Bazında Mevduatın Krediye Dönüşüm Oranı.....	43
Grafik 28:Yurtdışı Bankalardan Temin Edilen Fonların Vade Dağılımı ve Toplam Pasif İçindeki Payı.....	46
Grafik 29: Toplam Aktifler ve Özkaynakların Değişimi (Çeyrek Dönemler İtibarıyla)	48
Grafik 30: Toplam Aktifler ve Özkaynakların Değişimi (Kümülatif - Aralık 2002 bazlı).....	48
Grafik 31: Sermaye Yeterliliği Rasyosu	50
Grafik 32: Karlılık Göstergeleri	54
Grafik 33: Temel Karlılık Verileri (Çeyrek Dönemler İtibarıyla)	56
Grafik 34: Çeyrek dönemler İtibarıyla Net Faiz ve Provizyon Sonrası Net faiz Gelirleri.....	58
Grafik 35: Aktif Kalitesine İlişkin Karlılık Verileri (Çeyrek Dönemler İtibarıyla).....	58
Grafik 36: Ücret, Komisyon ve Bankacılık Hizmet Gelirleri ile İşletme Giderleri (Çeyrek Dönemler İtibarıyla).....	59
Grafik 37: Faiz Dışı Giderler ile Sermaye Piyasası İşlem K/Z ve Kambiyo K/Z	61

1. Yönetici Özeti

Türk Bankacılık Sektöründe faaliyet gösteren banka sayısı, Ekim ayında bir yabancı bankanın¹ faaliyete başlamasıyla birlikte 49'a yükselmiştir. 2012 yılsonu itibarıyla² sektör 11.066 adet şube, 201.474 personel ile faaliyetine devam etmektedir. Sektörde 2012 yılsonu itibarıyla 34.709 adet ATM ve 2,6 milyon adet POS ile hizmet sunulmakta olup, 2012 yılında ödemeler sisteminin önemli birer unsuru olan ATM sayısında %9,6 oranında ve POS sayısında %8,4 oranında artış olması, bankacılık hizmetlerine olan erişimin yaygınlaşmaya devam ettiğini göstermektedir.

Bankacılık sektörünün **aktif toplamı** 2012 yılında %12,6 artarak 1.371 milyar TL seviyesine ulaşmıştır. 2012 yılı ortasından itibaren cari açık ve ekonomideki olumlu gelişmelere paralel Merkez Bankası'nın piyasalardaki likiditeyi artırıcı, fonlama maliyetlerini düşürücü yaklaşımı etkili olmuş, faiz oranlarındaki düşüş trendi devam ederken ekonomik büyüme potansiyeline paralel olarak yılın son çeyreğinde krediler tekrar ivmelenme eğilimine girerek sektördeki büyümeyi tetiklemiştir. 2012 yılının ilk yarısında %4,6 olan sektördeki büyüme yılın ikinci yarısında, özellikle yılın son çeyreğindeki artışa bağlı olarak, %7,6 olarak gerçekleşmiştir.

Bankaların 2012 yılında özellikle **menkul kıymet ihraçlarını** ciddi ölçüde arttırdıkları görülmektedir. Aralık 2011'de yabancı kaynaklar toplamında %1,9 paya sahip olan ihraç edilen menkul kıymetlerin payı 2012 yılı sonunda %3,2'ye yükselmiş, bu yolla sağlanan borçlanma miktarı 2012 yılında 19,4 milyar TL (%105,2) artarak, 76,4 milyar TL'lik mevduat artışından sonra, yıl içinde başvuru alan ikinci önemli yabancı kaynak olmuştur. Türk bankacılık sektörüne yönelik devam eden yabancı ilgisinin yanı sıra, Basel III çerçevesi altında daha sonraki dönemlerde temin edilecek sermaye benzeri borçların zarar azaltma kapasitesinin artırılması amacıyla daha ağır şartlara tabi olma olasılığı 2012 yılında bankaların **sermaye benzeri borçlanmalarının** artması ile sonuçlanmıştır.

¹ Odea Bank A.Ş. 28 Eylül 2012 tarih ve 4963 sayılı kararla faaliyet izni almış, Ekim ayında faaliyete başlamıştır.

² Bu çalışmada yer alan veriler, 6 Şubat 2013 tarihi itibarıyla bankaların Kurumumuz veri tabanına göndermiş oldukları kesinleşmemiş geçici bilgilerden derlenmiştir. Raporda yer alan tüm tutarlar bilanço değerleri ile ifade edilmiş olup reeskont bakiyelerini içermemektedir. Fibabanka raporda yapılan analizlerde yabancı banka olarak dikkate alınmıştır.

Bankacılık sektörünün **toplam kredileri**³ yılın üçüncü çeyreğinde gözlenen yavaşlamanın ardından, son çeyrekte faiz koridorunun üst sınırının düşürülmesiyle birlikte kredi faizlerinin düşmesi ve ülkemiz notunun bir uluslar arası derecelendirme kuruluşu tarafından yatırım yapılabilir seviyeye yükseltilmesiyle tekrar ivme kazanmış ve Aralık 2012 itibarıyla 794,8 milyar TL seviyesine ulaşmıştır. Kredilerin 2012 yılı artışı %16,4, enflasyondan arındırılmış reel artışı %13,6, kur ve parite etkisinden arındırılmış artış oranı ise %18,9'dur.

2012 yılında kredi hacminde gözlenen toplam 111,9 milyar TL'lik artışın 42 milyar TL'si (%37,6) bireysel kredilerden, 35 milyar TL'si (%31,3) kurumsal/ticari kredilerden, 34,8 milyar TL'si (%31,1) ise KOBİ'lere kullanılan kredilerden kaynaklanmaktadır.

Takipteki alacaklar 2011 yılsonuna göre 4,4 milyar TL (%23,4) artarak Aralık 2012 itibarıyla 23,4 milyar TL seviyesine yükselmiştir. Takipteki alacaklardaki artışta esas itibarıyla 2010 ve 2011 yıllarında çok güçlü artış gösteren kredilerin yaşlanmasının etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Sektörün **menkul değerlerindeki** azalış trendi bankaların daha karlı gördükleri kredilere yatırım yapma tercihi ile Basel II düzenlemeleri sonrasında YP menkul kıymetlerini azaltmak istemeleri nedeniyle 2012 yılında da devam etmiş; menkul değerler 15 milyar TL (%5,3) azalarak 270 milyar TL düzeyine gerilemiştir. Sektörün toplam menkul değerlerinin %54,5'i değişken faizli, %44,1'i sabit faizlidir. Enflasyon ile faiz oranlarının aşağı yönlü olduğu dikkate alındığında, izleyen dönemde menkul kıymet portföyü getirisinde düşüş olması öngörülebilir.

Ekonomideki ılımlı yavaşlamaya paralel olarak, bankacılık sektörü toplam pasifleri 2012 yılında %12,6 ile sınırlı bir artış gösterirken, **mevduat** artış hızı 2012 yılında %11 düzeyinde oluşmuştur. Mevduatın payının 2009 yılından itibaren azalmasında, yurtiçi tasarruf artış hızının azalmasının yanı sıra, bankaların yurtdışı piyasalar ve repo imkânlarını kullanması ve menkul kıymet ihraçları gibi alternatif kaynaklara başvurması da etkili olmuştur.

2012 yılında brüt kredi artış oranının (%16,6) mevduatın artış oranının (%11) üzerinde gerçekleşmesiyle **mevduatın krediye dönüşüm oranı** 5,1 puan artarak %106,1 seviyesine yükselmiştir.

³ Krediler tutarında ve buna bağlı olarak hesaplanan oranlarda finansal kiralama alacakları dikkate alınmamıştır.

Gelişmiş ülke merkez bankalarının genişletici para politikalarına devam ettikleri 2012 yılında ülkemizde yaşanan olumlu makroekonomik gelişmeler sektörün küresel piyasalardan sağladığı fon miktarını arttırmıştır. Sektörün **yurtdışı bankalardan temin ettiği borçların toplamı**, yılsonuna göre 13 milyar USD artış göstererek Aralık 2012 itibarıyla 110,6 milyar USD'ye yükselirken temin edildiği ülkeler itibarıyla çeşitliliğin arttığı gözlenmiştir.

Temmuz 2012 döneminden itibaren Basel II düzenlemelerinin yürürlüğe girdiği sektörde, **sermaye yeterliliği rasyosu (SYR)** yılsonuna göre 1,3 puan, son çeyrekte ise 1,4 puan artarak %17,9 düzeyinde gerçekleşmiştir. Basel II düzenlemelerinin yürürlüğe girmesi sonrası, makro ekonomik konjonktürdeki olumlu gelişmeler, Türkiye'nin yatırım yapılabilir ülke notu alması ve hızla gerileyen faizler bir yandan özkaynaklara olumlu yansırken diğer yandan riskli varlıklardaki artışı sınırlamış ve son bir yıllık süreçte yatay seyreden sermaye yeterliliği rasyosu, özellikle yılın son çeyreğinde artış trendine girmiş görünmektedir. Yasal özkaynakların %84,5'inin ana sermayeden oluşması sektörün kaliteli özkaynak yapısını koruduğunu göstermektedir.

Bankacılık sektörü 2012 yılını 23.649 milyon TL net **kâr**la tamamlamıştır. Sektörün dönem net karı, faiz dışı gelir gider dengesindeki gerilemeye karşın, esas olarak yükselen net faiz marjı nedeniyle önceki yılın aynı dönemine göre 3,8 milyar TL (%19,2) yükselmiştir. Sektörde faaliyet gösteren 49 bankadan 37'sinin kârında, son bir yıllık dönemde artış gerçekleşmiş, 2012 yılının son çeyreğinde yeni bir banka sisteme dâhil olmuştur.

2012 yılında başta SYR olmak üzere sektörün temel seçilmiş rasyolarının olumlu yönde geliştiği görülmektedir. Sektörün takibe dönüşüm oranı ise 0,2 puan gibi düşük bir artış göstermiştir. Sektörün kaldıraç oranı %8,3 düzeyindedir. Gelişmiş ülkeler ortalamasına göre düşük olarak değerlendirilen ve mevcut sermayeye göre sınırlı bir varlık büyüklüğü ortaya koyan söz konusu oran bankacılık sektörünün büyüme potansiyelini işaret etmektedir.

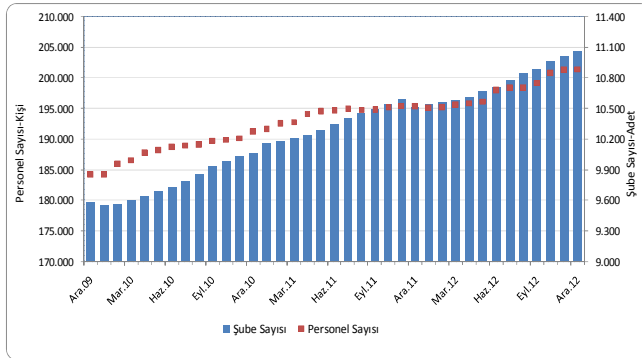
Sektörün 2013 yılında net faiz marjında ilave bir artış beklenmemekle birlikte, varlık kalitesinde 2012 yılına kıyasla bir iyileşme görülebileceği ve aktif ve özkaynak karlılığını muhafaza edeceği öngörülmektedir.

2. Personel ve Şube Sayısı

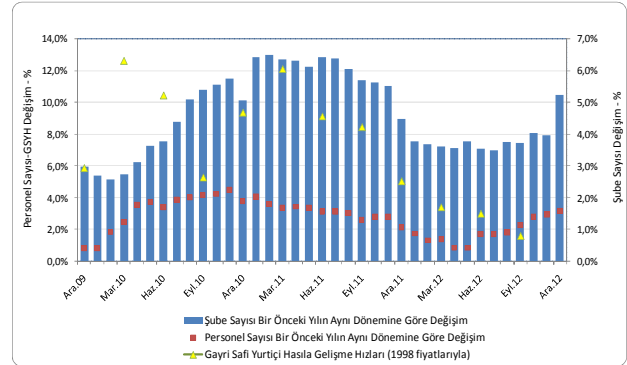
Türk Bankacılık Sektöründe faaliyet gösteren banka sayısı, Ekim ayında bir yabancı bankanın⁴ faaliyete başlamasıyla birlikte 49'a yükselmiştir. 2012 yılsonu itibarıyla sektör 11.066 adet şube, 201.474 personel ile faaliyetine devam etmektedir.

Sektörün şube ve personel sayısında gözlenen artış eğilimi 2012 yılında da devam etmiş, 2012 yılındaki şubeleşme hızı (%5,2) ve istihdam artışı (%3,2), 2011 yılındaki şubeleşme hızı (%4,5) ve istihdam artışından (%2,1) yüksek gerçekleşmiştir. Sektörde şubeleşme hızının, genel olarak personel artış hızının üzerinde seyrettiği görülmektedir. Öte yandan hem şubeleşmenin hem de personel artış hızının, ülke ve dünya ekonomisindeki gelişmelerden ve makro ekonomik koşullardan etkilendiği, büyük ölçüde ekonomik büyümenin seyrine paralel bir gelişim gösterdiği değerlendirilmektedir.

Grafik 1: Personel ve Şube Sayısının Gelişimi

Grafik 2: Bir Önceki Yılın Aynı Dönemine Göre Personel ve Şube Sayısı Değişimi

GSYH verileri için kaynak:TÜİK

2012 yılsonu itibarıyla şube sayısının dağılımına paralel olarak, çalışan personelin %44,7'si (89.968 kişi) özel bankalarda, %25,6'sı (51.587 kişi) kamu bankalarında ve %19,6'sı (39.405 kişi) yabancı bankalarda istihdam edilmektedir. Aynı dönemde banka başına düşen personel sayısı 4.112 kişi, şube başına düşen personel sayısı ise 18 kişidir.

⁴ Odea Bank A.Ş. 28 Eylül 2012 tarih ve 4963 sayılı kararla faaliyet izni almış, Ekim ayında faaliyete başlamıştır.

Tablo 1: Sektörün Personel Sayısının Banka Grupları Bazında Dağılımı (Kişi)

Banka Grupları	Aralık 2011	Haziran 2012	Eylül 2012	Aralık 2012	Değişim (Kişi)	
					Aralık 11 Aralık 12	Eylül 12 Aralık 12
Kamu Bankaları	50.239	51.166	50.914	51.587	1.348	673
Özel Bankalar	89.006	89.954	90.218	89.968	962	-250
Yabancı Bankalar	37.048	37.164	38.054	39.405	2.357	1.351
Katılım Bankaları	13.851	14.620	14.925	15.356	1.505	431
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	4.841	4.799	4.852	4.900	59	48
TMSF Bankaları	286	273	267	258	-28	-9
BANKACILIK SEKTÖRÜ	195.271	197.976	199.230	201.474	6.203	2.244

2012 yılında TMSF bankaları hariç tüm banka gruplarında istihdam artışı görülmüştür. En fazla istihdam artışı gözlenen bankalar yabancı bankalar (2.357 kişi), katılım bankaları (1.505 kişi) ve kamu bankaları (1.348 kişi) olarak sıralanmaktadır. Sektörde 2012 yılında gözlenen personel artışının 2.244 kişisi, 2012 yılının son çeyreğinde gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki artışta yabancı bankalar (1.351 kişi), kamu bankaları (673 kişi) ve katılım bankalarının (431 kişi) personel artışı etkili olmuştur. Personel sayısında en fazla artış yılın ikinci çeyreğinde gerçekleşmiştir.

2012 yılsonu itibarıyla bankacılık sektöründe çalışan personelin 707'si (%0,4'ü) yurtdışında istihdam edilmektedir. Sektörde çalışanların %76,2'sinin eğitim durumu yüksek öğrenim ve lisans, %6,1'inin eğitim durumu ise lisans üstüdür.

2012 yılsonunda en fazla şube ile faaliyet gösteren bankalar özel bankalar (5.071 şube) ile kamu bankalarıdır (3.084 şube). Banka başına düşen şube sayısı 226'dır. Yalnızca mevduat (TMSF bankaları hariç) ile katılım bankaları göz önüne alındığında bu sayı 324'e yükselmektedir. Türk Bankacılık Sektöründe yurtiçi şubeleşme yaygın olup, 2012 yılındaki şube sayısındaki 549 adet 3 tanesi⁵ hariç tamamı yurtiçi şube açılışlarından kaynaklanmaktadır. Şube sayısında en fazla artış yılın üçüncü ve dördüncü çeyreklerinde gerçekleşmiştir.

Tablo 2: Sektörün Şube Sayısının Banka Grupları Bazında Dağılımı (Adet)

Banka Grupları	Aralık 2011	Haziran 2012	Eylül 2012	Aralık 2012	Değişim (Adet)	
					Aralık 11 Aralık 12	Eylül 12 Aralık 12
Kamu Bankaları	2.909	2.988	3.058	3.084	175	26
Özel Bankalar	4.943	5.002	5.044	5.071	128	27
Yabancı Bankalar	1.937	1.944	1.963	2.039	102	76
Katılım Bankaları	685	741	784	829	144	45
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	41	41	41	41	0	0
TMSF Bankaları	2	2	2	2	0	0
BANKACILIK SEKTÖRÜ	10.517	10.718	10.892	11.066	549	174

⁵ 2012 yılında Lefkoşe (Kıbrıs), Erbil (Irak), Batum (Gürcistan) ve Priştina'da (Kosova) 4 yeni şube açılmış, Bahreyn'de bir şube kapatılmıştır.

Sektörde yurtiçi şubelerin bölgesel dağılımına bakıldığında, en fazla şubeleşmenin görüldüğü bölgeler Marmara Bölgesi (%41,9), İç Anadolu Bölgesi (%17,2) ve Ege Bölgesi (%14) olarak sıralanmaktadır. 2012 yılının son çeyreğinde şube sayısında görülen 174 adet artışta, büyük ölçüde İstanbul'daki (49 şube) ve Ankara'daki (13 şube) şube sayısı artışları belirleyici olmuştur.

Sektörde 2012 yılsonu itibarıyla 34.709 adet ATM ve 2,6 milyon adet POS ile hizmet sunulmakta olup, 2012 yılında ödemeler sisteminin önemli birer unsuru olan ATM sayısında %9,6 oranında ve POS sayısında %8,4 oranında artış olması, bankacılık hizmetlerine olan erişimin yaygınlaşmaya devam ettiğini göstermektedir.

Off-shore şubeler dahil 80⁶ adet yurtdışı şube ve 11 adet temsilcilikle toplamda 18 ülkede faaliyet gösteren sektörün, iştirakler de dahil edildiğinde faaliyet gösterdiği yabancı ülke sayısı 32'ye yükselmektedir.

Önemli birer verimlilik göstergesi olarak nitelendirilen şube ve çalışan başına aktif tutarlarında 2012 yılında artış gözlenmiştir. Personel başına düşen aktif tutarı önceki yıla kıyasla 567 bin TL artarak 6.803 bin TL'ye, şube başına düşen aktif tutarı ise 8.077 bin TL artarak 123.861 bin TL'ye yükselmiştir.

⁶ 2012 yılının son çeyreğinde Priştina (Kosova) ve Lefkoşe'de (Kıbrıs) 2 yeni şube açılırken, Bahreyn'de 1 şube kapatılmıştır. Kosova'da açılan şube ile birlikte sektörün faaliyet gösterdiği ülke sayısı 32'ye yükselmiştir.

3. Aktif/Pasif Gelişimi

Bankacılık sektörünün aktif toplamı 2012 yılında %12,6 artarak **1.371 milyar TL** seviyesine ulaşmıştır. TP cinsinden varlıklar %12,5, YP varlıklar USD bazında %19,7 büyümüştür.

2011 yılı ikinci yarısında kredi maliyetini arttırıcı düzenleme değişikliklerinin yanı sıra Merkez Bankası'nın parasal sıkılaştırma önlemleri çerçevesinde faiz koridorunu genişletmesi ve repo fonlamasını azaltması 2012 yılının ilk yarısına kadar etkili olmuş fonlama maliyetlerinde artışa, kredi artış hızında ve sektörün büyüme trendinde yavaşlamaya neden olmuştur.

2012 yılı ortasından itibaren ise cari açık ve ekonomideki olumlu gelişmelere paralel Merkez Bankası'nın piyasalardaki likiditeyi artırıcı, fonlama maliyetlerini düşürücü yaklaşımı etkili olmuştur. Özellikle yılın son çeyreğinde Rezerv Opsiyonu Mekanizmasının (ROM) da etkisiyle faiz koridorunun üst sınırının kademeli olarak gerilediği ve likidite artışı ile piyasa faizlerinin koridorun alt sınırına yakın seyrettiği görülmüştür. Ayrıca, gerek Euro alanındaki olumsuz havanın dağılması, gerek ABD ve Çin ekonomilerindeki göstergelerin olumlu seyretmesi, gerekse Türkiye ekonomisindeki olumlu gidişatın sürmesi ve Türkiye'ye yönelik risk algılarının iyileşmesi sermaye girişlerinin hızlanmasına katkı sağlamıştır. Faiz oranlarındaki düşüş trendi devam ederken ekonomik büyüme potansiyeline paralel olarak yılın son çeyreğinde krediler tekrar ivmelenme eğilimine girerek sektördeki büyümeyi tetiklemiştir. Söz konusu gelişmelerin etkisiyle 2012 yılının ilk yarısında %4,6 olan sektördeki büyüme yılın ikinci yarısında, özellikle yılın son çeyreğindeki artışa bağlı olarak, %7,6 olarak gerçekleşmiş, 2012 yılı büyümesi %12,6 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3: Seçilmiş Bilanço Kalemleri

Milyon TL	Aralık 2011	Aralık 2012	Değişim (Yıllık)		Milyon TL	Aralık 2011	Aralık 2012	Değişim (Yıllık)	
			Tutar	%				Tutar	%
LİKİT AKTİFLER (1)	166.940	203.676	36.736	22,0	MEVDUAT	695.496	771.884	76.388	11,0
- TCMB	39.371	28.736	-10.635	-27,0	REPO	96.953	79.884	-17.068	-17,6
- Zorunlu Karşılıklar	50.475	99.537	49.062	97,2	YURTDIŞI BORÇLAR (Milyon TL) (2)	183.251	196.003	12.752	7,0
KREDİLER	682.893	794.756	111.863	16,4	- YURTDIŞI BORÇLAR (Milyon USD)(2)	97.607	110.630	13.022	13,3
TAKİPTEKİ ALACAKLAR (Brüt)	18.973	23.408	4.435	23,4	İHRAÇ EDİLEN MENKUL KIYMETLER (Net)	18.448	37.852	19.404	105,2
MENKUL DEĞERLER	284.983	269.992	-14.992	-5,3	ÖZKAYNAKLAR	144.646	181.822	37.176	25,7
					- Dönem Net Karı/Zararı	19.844	23.649	3.804	19,2
TOPLAM AKTİFLER	1.217.695	1.370.642	152.947	12,6	TOPLAM PASİFLER	1.217.695	1.370.642	152.947	12,6
GAYRİNAKDİ KREDİLER	218.518	241.016	22.498	10,3					
DİĞER TAAHHÜTLER	848.605	1.107.091	258.486	30,5					
TÜREV ÜRÜNLER (3)	293.518	324.716	31.199	10,6					

(1) Nakit Değerler, Merkez Bankasından, Para Piyasalarından, Bankalardan ve Ters Repo İşlemlerinden Alacaklar ile Zorunlu Karşılıklar toplamından oluşmaktadır.

(2) Yurtdışı bankalar ve yurtdışı merkez şubelerden sağlanan repo, mevduat, kredi, sendikasyon ve sekürütizasyon kredileri ile sermaye benzeri kredileri içermektedir.

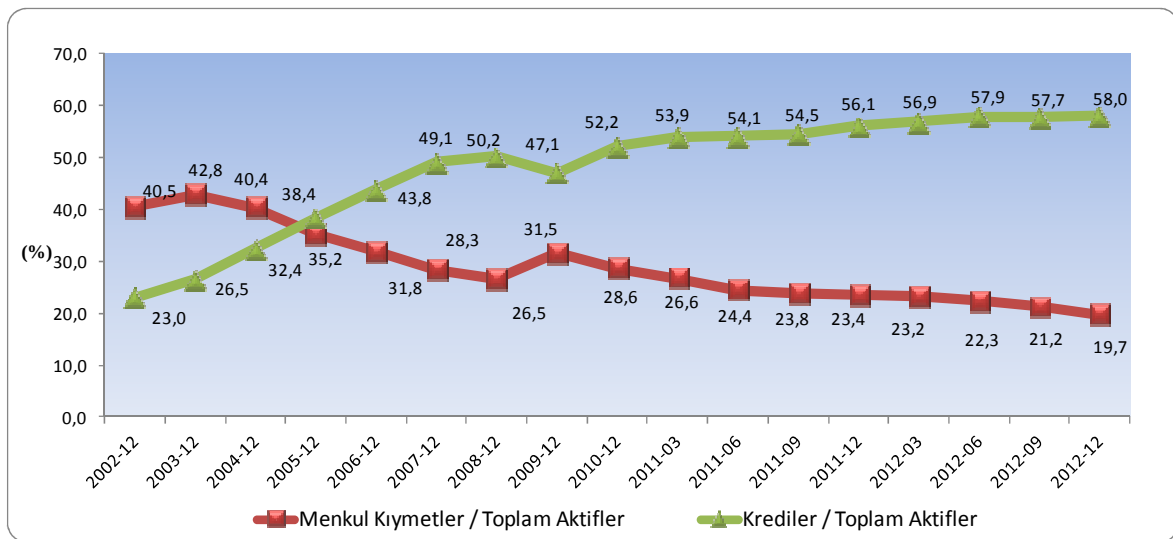
(3) Türev ürünler tek bacaklı olarak alınmıştır.

Bankacılık sektörü, 2012 yılında da temel olarak krediler ve zorunlu karşılıklardan kaynaklanan aktif büyümesini, mevduat, özkaynaklar, ihraç edilen menkul kıymetler ve bankalara borçlardaki artış ile fonlamıştır. Bankaların 2012 yılında özellikle menkul kıymet ihraçlarını ciddi ölçüde arttırdıkları görülmektedir. Aralık 2011’de yabancı kaynaklar toplamında %1,9 paya sahip olan ihraç edilen menkul kıymetlerin payı 2012 yılı sonunda %3,2’ye yükselmiş, bu yolla sağlanan borçlanma miktarı 2012 yılında 19,4 milyar TL (%105,2) artarak, 76,4 milyar TL’lik mevduat artışından sonra, yıl içinde başvuru ikinci önemli yabancı kaynak olmuştur. Ayrıca yılın son çeyreğinde sermaye benzeri borçlardaki artış dikkat çekmekte, 2012 yılında söz konusu borçlanma yoluyla 5,8 milyar TL ilave kaynak sağlandığı görülmektedir.

2012 yılında likit aktifler, Merkez Bankasından alacaklar, bankalardan alacaklar ve ters repo alacakları hesaplarındaki azalışa karşın, zorunlu karşılıklardaki artışa bağlı olarak %22 oranında (36,7 milyar TL) artmıştır. Söz konusu gelişme yılın ikinci yarısından itibaren Merkez Bankası’nın para politikasını daha destekleyici bir konuma getirmesi ve ROM çerçevesinde döviz ve altın cinsinden tutulan zorunlu karşılıkların yükseltilmesinden kaynaklanmıştır.

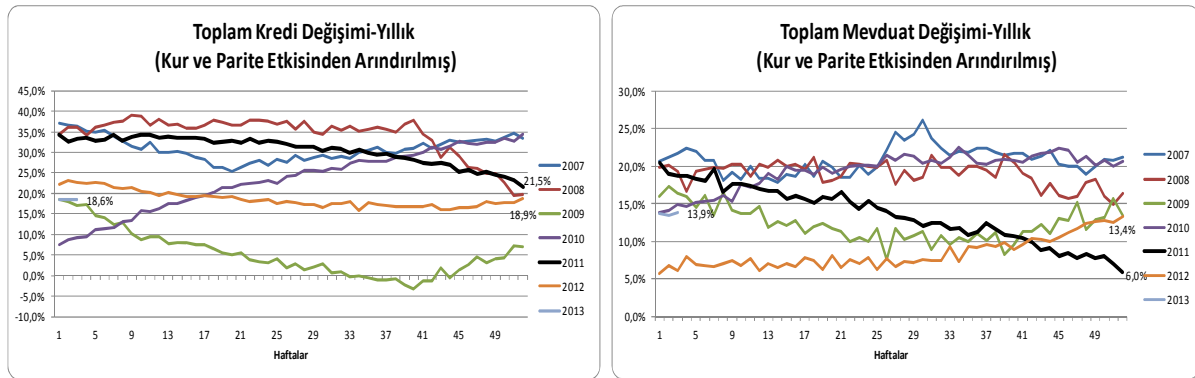
2012 yılında krediler %16,4 oranında artarken menkul değerler portföyü %5,3 oranında azalmıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak, kredilerin toplam aktifler içindeki payı Aralık 2011’deki %56,1 düzeyinden, %58 düzeyine yükselmiş, menkul değerler portföyünün toplam aktif içindeki payı ise %23,4 seviyesinden %19,7 seviyesine gerilemiş, sektörün plasman yapısında kredilerin menkul kıymetler karşısındaki ağırlığı artmaya devam etmiştir.

Grafik 3: Kredi ve Menkul Kıymetlerin aktif paylarının gelişimi

İzleyen grafiklerde sektörün kur ve parite etkisinden arındırılmış yıllık kredi ve mevduat artışlarının gelişimi yıllar itibarıyla karşılaştırmalı olarak verilmektedir. Buna göre 2012 yılında krediler yıllık olarak %18,9, mevduat ise %13,4 oranında artış göstermiştir. Kredilerin yıllık artış hızı özellikle 2011 yılının Haziran ayından itibaren azalma eğilimine girmiş 2012 yılında da azalış trendini sürdürmüş ancak yılın sonlarına doğru artış göstermiştir. Kasım 2012’de uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings tarafından ülke notunda yapılan artış ile TCMB tarafından faiz koridorunun üst sınırının düşürülmesinin, özellikle şirketler kesimine kullanılan krediler ile konut kredilerinde artışa yol açtığı gözlenmektedir. Mevduattaki yıllık artış hızı ise 2012 yılında son beş yılın en düşük seviyelerinde seyretmekle birlikte, 2012 yılının son çeyreğinde yükselmeye başlamıştır.

Grafik 4: Krediler ve Mevduat Yıllık Artış Oranları

2011 yılında %5,1 oranında (1.020 milyon TL) azalan brüt takipteki alacaklar bakiyesinde, 2012 yılında %23,4 (4.435 milyon TL) artış görülmüştür. 2012 yılında takipteki alacaklar hesabına 15,8 milyar TL yeni intikal olurken, dönem içinde takipteki alacaklardan 7,3 milyar TL tahsilât yapılmış, 3,1 milyar TL ise aktiften silinmiştir. Bu dönemde kredilerin takibe dönüşüm oranı %2,7’den %2,9’a yükselmiştir.

Aralık 2012 itibarıyla, toplam pasifin %56,3’ünü mevduat, %12,7’sini bankalara borçlar, %13,3’ünü özkaynaklar, %5,8’ini ise repo yoluyla sağlanan fonlar oluşturmaktadır. 2012 yılında nominal olarak %11 artan ve kredi büyümesini fonlamada sınırlı kalan mevduatın toplam pasifler içindeki payında 0,8 puanlık azalış gözlenmiştir. Söz konusu azalmada, yurtdışı tasarrufların düşük düzeyde olmasının yanında bankaların kaynak maliyetinin etkin bir şekilde yönetimi çerçevesinde yurtdışı piyasalara yönelmesi ve yabancı kaynakların vadesini uzatma, kaynak çeşitlendirmesi ve likidite yönetimi çerçevesinde menkul kıymet ihraçları gibi alternatif kaynaklara başvurusu önemli rol oynamıştır.

Bununla birlikte, bireysel ve kurumsal yatırımcılar açısından alternatif bir yatırım aracı, bankalar açısından da alternatif bir fon kaynağı haline gelen ve hacmi önemli ölçüde artan ihraç edilen menkul kıymetlerin mevduat tutarına eklenmesi halinde⁷ 2011 yılında %12,7 olan toplam mevduat artışı %14,3'e, 2012 yılındaki %11 olan artış oranı ise %12,2'ye yükselmektedir. İhraç edilen menkul değerler dahil edildiğinde dahi mevduat artışının Aralık 2006-2010 dönemleri arasındaki artış hızının gerisinde kaldığı görülmektedir.

2011 yılından itibaren altın fiyatlarındaki artış eğiliminin ve kademeli olarak TL zorunlu karşılık yükümlülüğü için altın cinsinden karşılık bulundurma imkanı getirilmesinin etkisiyle bankaların altın cinsi mevduat toplamaya yönelik finansman arayışları gündeme gelmiştir. 2012 yılında altın kaynaklı olmak üzere kıymetli maden depo hesapları toplamında USD bazında %36 artış gözlenmektedir. Toplam mevduat içindeki payı Aralık 2011'de %2,1, Aralık 2012'de ise %2,4 olan altın cinsi mevduat, yastık altında tutulan altınların ekonomiye kazandırılmasına yönelik çalışmalar sonucunda artış eğilimini sürdürmesi halinde, bankacılık sektörünün fon yaratma kapasitesi açısından potansiyel yaratabilecektir.

Diğer taraftan, 2013 yılı başında yapılan düzenleme değişiklikleri ile mevduatın vergi oranları ve faiz uygulamalarında vade yapısına göre farklılaştırma getiren teşviklerin sektörün mevduat yapısını olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir.

2011 yılsonu ile karşılaştırıldığında Aralık 2012'de, yurtdışı borçlar USD bazında %13,3 (13 milyar USD) artarak 110,6 milyar USD seviyesine ulaşmıştır. Bununla birlikte, tamamı yabancı para olan sermaye benzeri borçlar USD bazında %79,7 (3,6 milyar USD) artarak 8 milyar USD'ye yükselmiş, söz konusu kalemin yabancı kaynaklar içindeki payı artmıştır. Türk bankacılık sektörüne yönelik devam eden yabancı ilgisinin yanı sıra, Basel III çerçevesi altında daha sonraki dönemlerde temin edilecek sermaye benzeri borçların zarar azaltma kapasitesinin artırılması amacıyla daha ağır şartlara tabi olma olasılığı bankaların sermaye benzeri borçlanmalarının artması ile sonuçlanmıştır.

Repo işlemlerinden sağlanan fonlar ise 2012 yılında %17,6 oranında (17,1 milyar TL) azalış sergilemiştir. Repo işlemlerinden sağlanan fonlar, Merkez Bankasından alacaklar ve zorunlu karşılık hesapları ile TCMB'nin para politikası kararlarına bağlı olarak hareket etmekte, bankaların fonlama ve likidite yapıları üzerinde etkili olmaktadır. Bu çerçevede, TL

⁷ İlk ihraçlarındaki yatırımcı profili esas alındığında TL cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerin, ağırlıklı olarak yurtiçi bireysel ve kurumsal yatırımcılar tarafından satın alınması ve mevduatın taraf ve yerleşiklik yapısına benzer nitelik göstermesi nedeniyle TL ihraçların tamamı mevduat tutarına eklenmiştir. Ancak yurtdışında ihraç edilen YP menkul kıymetler, mevduat için ikame bir ürün olarak değerlendirilmemiş ve yerleşiklik ile yatırımcı dağılımı bilgisi de olmadığından mevduat tutarına dahil edilmemiştir.

yükümlülükler için tutulması gereken zorunlu karşılıkların 2012 yılı içinde artan oranlarda döviz ve altın cinsinden tutulabilmesine izin veren uygulamalara bağlı olarak, bankaların YP cinsinden bloke hesaplarda tuttuğu zorunlu karşılık artarken, TL yükümlülükler için TCMB serbest hesaplarında tuttuğu TL tutarı gerilemiş ve bankalara likidite yönetiminde daha fazla hareket alanı sağlanarak TL fon temininde TCMB ile yapılan repo işlemlerine bağımlılıkları azalmıştır.

2010 yılının son çeyreğinde başlayan özel bankaların menkul kıymet ihraçları 2011 yılında hızlanmış, 2012’de artarak devam etmiştir. Aralık 2012 itibarıyla, yılsonuna göre %105,2 (19,4 milyar TL) artarak 37,9 milyar TL seviyesine yükselen ihraç edilen menkul kıymetlerin %89,5’i on dört mevduat bankasının yurt içi ve uluslararası piyasalarda ihraç ettiği bono ve tahvillerden, kalanı ise kalkınma ve yatırım bankalarının ihraçlarından oluşmaktadır. 2012 yılında sektörün YP cinsi menkul kıymet ihraçları 9,1 milyar USD’ye ulaşmıştır. Öte yandan, TL cinsi menkul kıymetlerin %2’si, YP menkul kıymetlerin ise tamamına yakını yurtdışı piyasalara ihraç edilmiştir. TL cinsi ihraçlardan halka arz yoluyla satışı yapılan 20,1 milyar TL’lik nominal tutarın %57,5’i bireysel, %42,5’i kurumsal yatırımcılarca satın alınmıştır.

Aralık 2012’de bir önceki yılsonuna göre, menkul değerler değerlendirme farkları ve dağıtılmayan kârlarda görülen artışa bağlı olarak %25,7 oranında (37,2 milyar TL) artan özkaynakların toplam pasifler içerisindeki payı 1,4 puan artarak %13,3 düzeyinde gerçekleşmiştir. Ayrıca, 2012 yılında kârlılık artışı ve bankaların ödenmiş sermaye artışları da toplam özkaynaklardaki büyümede etkili olmuştur.

Türev işlemler, yılın son çeyreğindeki 22,3 milyar TL’lik gerilemeye rağmen, 2012 yılında 31,5 milyar TL (nominal %10,6 USD bazında %17,6) artarak 324,7 milyar TL seviyesine ulaşmıştır. Aktif/pasif vade uyumsuzluğunun giderilmesi, TL/döviz likiditesi sağlanması, yabancı para pozisyonunun dengelenmesi, faiz ve kur beklentileri çerçevesinde koruma veya kazanç sağlanması gibi amaçlarla yapılan ve toplam türev işlemlerin %69,4’ünü oluşturan swap işlemlerini %19’luk pay ile opsiyon işlemleri, %10,7’lik pay ile forward işlemleri izlemektedir. Türev işlemler toplamındaki nominal artışın büyük bir kısmı 2012 yılının ilk yarısında gerçekleşmiş, yılın üçüncü çeyreğinde sınırlı bir artış olmakla birlikte, dördüncü çeyrekte gerileme gerçekleşmiştir. Bu gelişmede Merkez Bankası’nın zorunlu karşılık politikasındaki değişiklikleri etkili olmuştur. Nitekim, zorunlu karşılıkların gittikçe artan oranda döviz ve altın cinsinden tutulması piyasalardaki TP likiditeyi arttırırken bankaların YP cinsi yükümlülüklerini türev işlemlerle TP’ye çevirerek plase etme

ihtiyaçlarını azaltmış, aynı zamanda TP likidite artışı ve TL faiz oranlarındaki gerileme TP-YP faiz maliyet farkının azalmasına neden olmuştur.

Gayrinakdi krediler (garanti ve kefaletler), 2012 yılında nakdi kredilerdeki büyümenin altında bir oranda %10,3 artarak 241 milyar TL'ye ulaşmıştır. Artış büyük ölçüde teminat mektuplarından kaynaklanmıştır. Aralık 2012 itibarıyla 1.107 milyar TL'ye ulaşan diğer taahhütlerin (türev işlemler hariç) %25,9'u cayılamaz taahhütlerden, %74,1'i ise cayılabilir taahhütlerden oluşmaktadır.

Tablo 4: Banka Grupları Bazında Toplam Aktiflerin Gelişimi

(Milyon TL)				Sektör İçindeki Payı (%)		Aralık 2011 - Aralık 2012 Değişim	
	Aralık 2010	Aralık 2011	Aralık 2012	Aralık 2011	Aralık 2012	Tutar	(%)
Kamu Bankaları	298.593	341.550	376.582	28,0	27,5	35.032	10,3
Özel Bankalar	497.088	619.190	691.725	50,8	50,5	72.535	11,7
Yabancı Bankalar	135.840	158.291	178.418	13,0	13,0	20.127	12,7
Katılım Bankaları	43.339	56.148	70.293	4,6	5,1	14.145	25,2
Kalkınma ve Yatırım B.	30.958	41.636	52.760	3,4	3,8	11.124	26,7
TMSF Bankaları	849	880	864	0,1	0,1	-16	-1,8
SEKTÖR TOPLAMI	1.006.667	1.217.695	1.370.642	100,0	100,0	152.947	12,6

2012 yılında kalkınma ve yatırım bankaları ve katılım bankaları grupları sektör ortalamasının üzerinde bir büyüme gerçekleştirmiştir. Yabancı bankalar grubu Ekim ayında sektöre katılan Odea Bank A.Ş'nin aktif toplamının katkısıyla sektör geneline yakın bir büyüme sergilerken kamu ve özel banka gruplarındaki artış sektör ortalamasının altında kalmıştır.

Bankacılık sektörüne ilişkin seçilmiş rasyoların dönemler itibarıyla gelişimi izleyen tabloda yer almaktadır.

Tablo 5: Seçilmiş Rasyolar (%)

	Aralık 2010	Aralık 2011	Eylül 2012	Aralık 2012
1 KREDİLERİN TAKİBE DÖNÜŞÜM ORANI (*)	3,7	2,7	2,9	2,9
2 SERMAYE YETERLİLİĞİ STANDART RASYOSU	19,0	16,6	16,5	17,9
3 MEVDUATIN KREDİYE DÖNÜŞÜM ORANI (*)	88,5	101,0	105,6	106,1
4 AKTİF KARLILIĞI - ROA (Dönem Net Kârı/Ortalama Aktifler)(**)	2,5	1,7	1,8	1,8
5 ÖZKAYNAK KARLILIĞI - ROE (Dönem Net Kârı/Ortalama Özkaynaklar)(**)	20,1	15,5	15,7	15,8
6 NET FAİZ MARJI(**)	4,3	3,5	4,0	4,1
7 BANKACILIK SEKTÖRÜ TOPLAM AKTİFLER / GSYH (***)	91,6	93,8	93,6	98,0
8 SERBEST SERMAYE / TOPLAM AKTİFLER	9,9	8,8	9,5	9,8
9 KALDIRAÇ ORANI	8,8	8,1	8,2	8,3

(*) Finansal Kiralama Alacakları ve Brüt Takipteki Alacaklar kalemleri kredi bakiyesine dahildir.

(**) Ara dönemler yıllıklandırılmıştır.

(***) Eylül 2012 ve Aralık 2012'de III. Çeyrek 2012 GSYH tutarları kullanılmıştır.

2012 yılında başta sermaye yeterlilik oranı olmak üzere sektörün temel seçilmiş rasyolarının olumlu yönde geliştiği görülmektedir. Sektörün takibe dönüşüm oranı ise 0,2 puan gibi düşük bir artış göstermiştir. Diğer taraftan, sektörün kaldıraç oranının⁸ Aralık 2012 itibarıyla %8,3 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Gelişmiş ülkeler ortalamasına göre düşük olarak değerlendirilen ve mevcut sermayeye göre sınırlı bir varlık büyüklüğü ortaya koyan söz konusu oran bankacılık sektörünün büyüme potansiyelini işaret etmektedir.

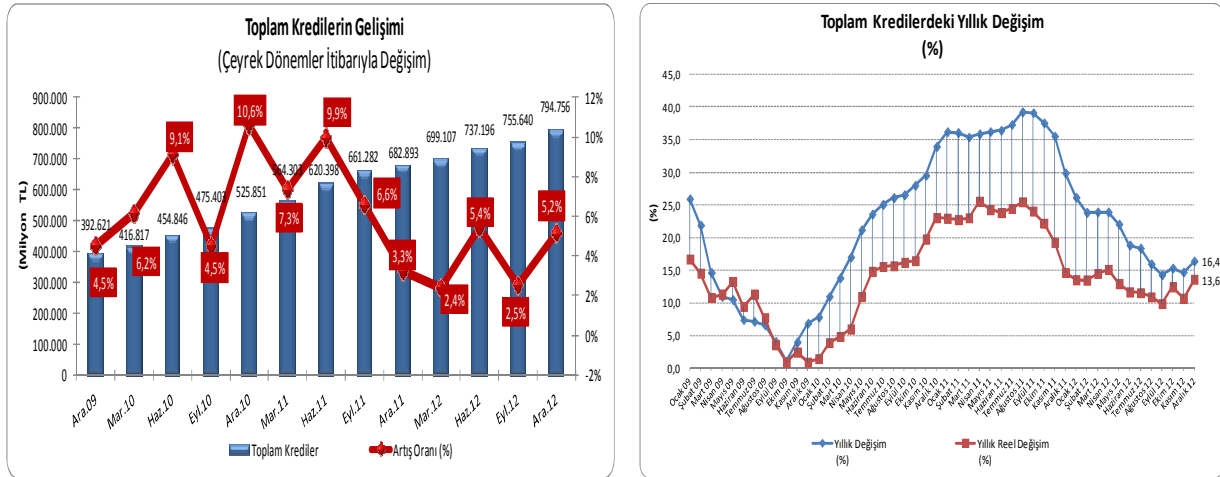
⁸ Kaldıraç oranı, ana sermayenin toplam aktifler, gayri nakdi krediler ve yükümlülükler, cayılamaz taahhütler, cayılabilir taahhütlerin%10'u ve türevlerin kredi dönüştürme oranıyla çarpılmış tutarları toplamına bölünmesi suretiyle hesaplanmaktadır.

a) Krediler

Bankacılık sektörünün toplam kredileri⁹ yılın üçüncü çeyreğinde gözlenen yavaşlamanın ardından son çeyrekte %5,2 artış göstererek tekrar ivme kazanmış ve Aralık 2012 itibarıyla 794,8 milyar TL seviyesine ulaşmıştır. 2011 yılsonuna göre toplam 111,9 milyar TL artan kredilerin yıllık artış oranı 2011 yılının oldukça altında, %16,4 düzeyinde gerçekleşmiştir. Kredilerin toplam aktifler içindeki payı 2011 yılsonuna göre 1,9 puan yükselerek %58'e ulaşmıştır.

Kredilerde enflasyondan arındırılmış yıllık reel artış ise %13,6 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Grafik 5: Toplam Kredilerin Gelişimi

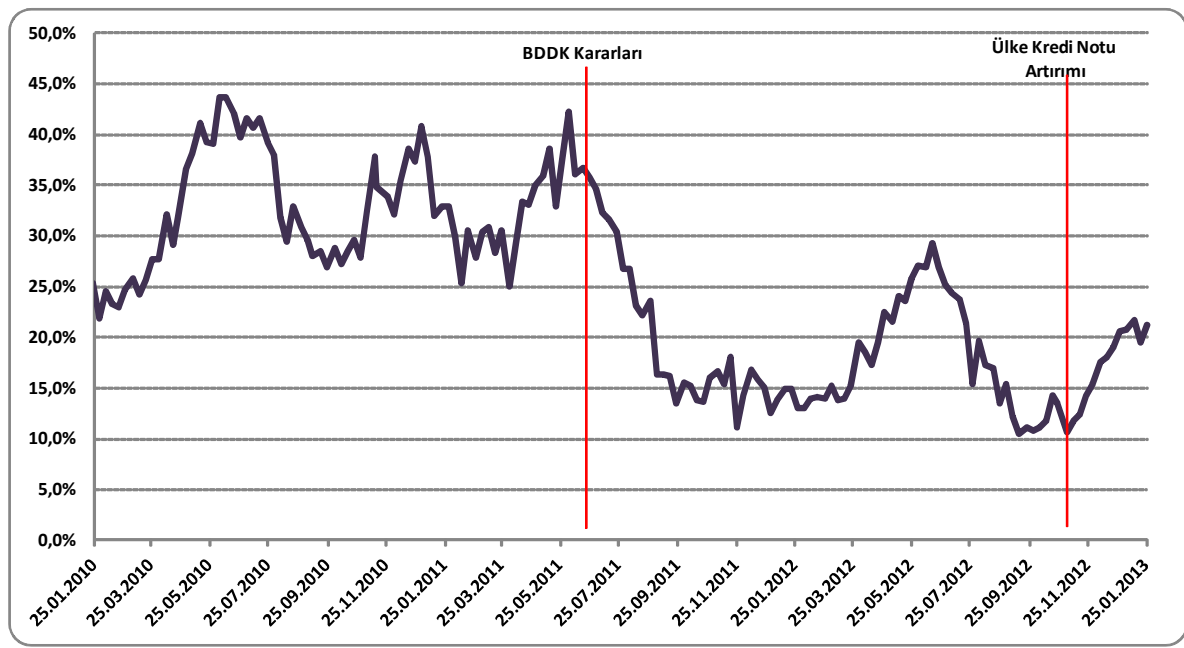
Haziran 2011'de Kurum tarafından yapılan ve genel kredi karşılıklarında artışa yol açan mevzuat değişikliğinin etkisi 2011 yılının üçüncü çeyreğinde görülmeye başlamıştır. İzleyen dönemde belirgin bir yavaşlama görülen kredilerin artış hızı 2012 yılında genel olarak önceki yılın altında gerçekleşmiştir.

2011 yılsonu ile karşılaştırıldığında TP kredilerde %21,4 (103,5 milyar TL), YP kredilerde ise USD bazında %10,7 (11,3 milyar USD) artış yaşanmıştır. Önceki yılsonuna göre kurlardaki gerileme dolayısıyla, 2012 yılında YP kredilerin sektörün toplam kredi tutarındaki artışa katkısı oldukça düşük düzeyde olmuştur. Yılın son çeyreğinde ise YP krediler USD bazında %4,3 ile en yüksek artışını, TP krediler %5,6 ile ikinci çeyrekteki artıştan sonra en yüksek artışını sergilemiştir.

⁹ Krediler tutarında ve buna bağlı olarak hesaplanan oranlarda finansal kiralama alacakları dikkate alınmamıştır.

Küresel krizin ülkemiz bankacılık sistemine etkisinin sınırlı olması ve dünyada yaşanan likidite bolluğunun sermaye akımlarına etkisi dolayısıyla sektörün kredi artışı 2010 yılında ve 2011 yılının ilk yarısında çok güçlü seyretmiştir. Buna paralel olarak cari açığın GSYH'ya oranının 2009 yılında %2,2 seviyesinden 2010 ve 2011 yıllarında sırasıyla %6,5 ve %10'a kadar yükselmesi ekonomideki ısınma tartışmalarını da gündeme getirmiştir. Bu çerçevede, 2011 yılının ikinci yarısından itibaren Kurumumuzca gerçekleştirilen, kredilere yönelik düzenleme değişiklikleri ve TCMB tarafından uygulamaya konulan yeni para politikası çerçevesi sektörün kredi artış hızının ılımlı bir düzeye gelmesinde etkili olmuştur.

Grafik 6: Toplam Kredi Büyümesi

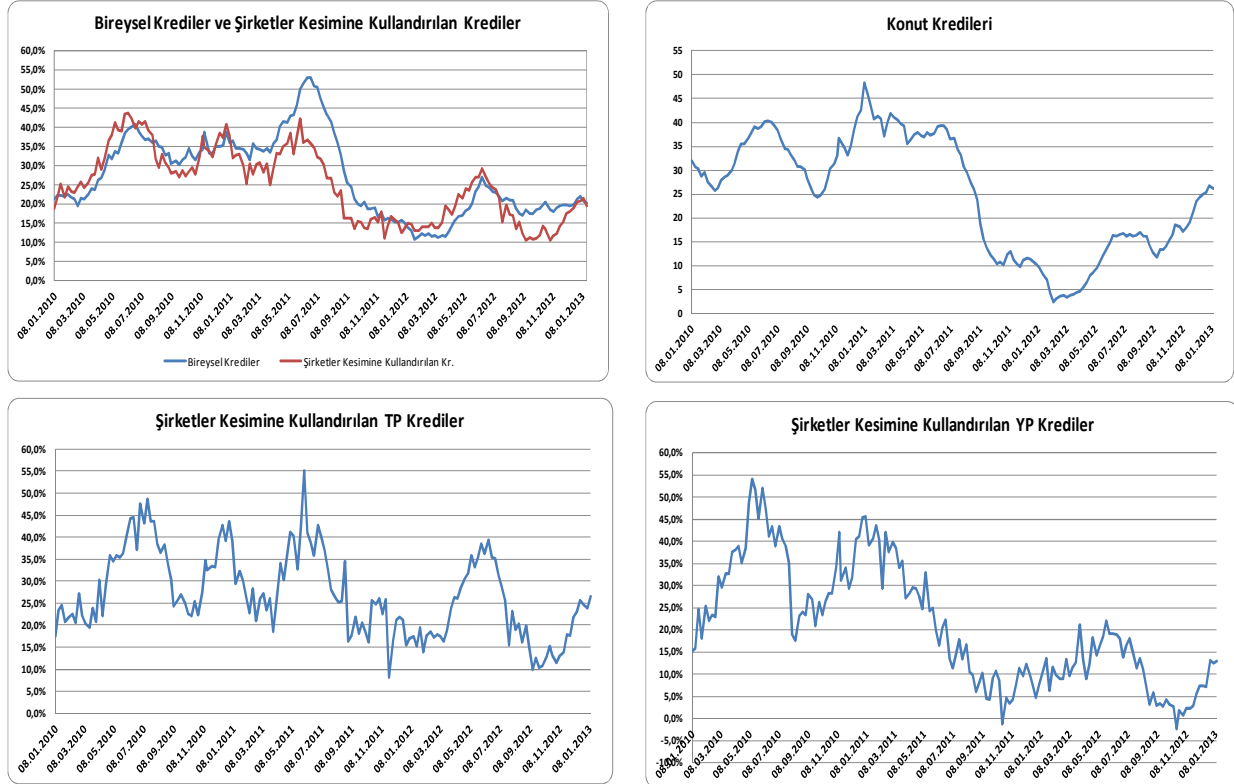
Diğer taraftan, 2011 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren TCMB tarafından otomatik dengeleyici bir araç olarak tasarlanan ve bankalara TL cinsinden zorunlu karşılıklarının bir bölümünü döviz ve altın cinsinden tutma imkânı tanıyan, temelde dış finansal şoklara karşı ekonominin dayanıklılığını artırmak amacıyla ROM'un devreye alınmasına ilişkin adımlar atılmıştır. ROM ile bankalara TL zorunlu karşılıklarını daha düşük maliyetle tesis etmelerine olanak sağlanmaktadır. Rezerv opsiyon katsayılarının artırılması suretiyle bankaların TL likiditelerinin azaltılmaması sonucunda şirketler kesimine kullanılan TP kredilerdeki artış genelde bireysel kredilerin artış hızının üzerinde gerçekleşmiş, bu da kredi artışını desteklemiştir.

Eylül 2012'den başlayarak faiz koridorunun üst sınırının düşürülmesi ile kredi faizlerindeki düşüş devam etmiş, bireysel krediler şirketler kesimine kullanılan kredilerden

daha hızlı büyümüştür. Faiz düşüşünün konut kredilerine yansımaları daha hızlı olduğu için bu segmentte hacimsel büyüme diğer segmentlere kıyasla daha fazla olmuştur.

Kasım 2012'den itibaren, özellikle bir uluslararası derecelendirme kuruluşu tarafından ülke notunun artırılması sonrasında, şirketler kesimine kullandırılan TP ve YP kredilerdeki artışın hızlanmasıyla kredi büyümesinin tekrar ivmelendiği izlenmiştir.

Grafik 7: Türleri İtibarıyla Kredi Büyümesi

(*) 13 Haftalık Ortalama Artış Oranları (yıllıklandırılmış)

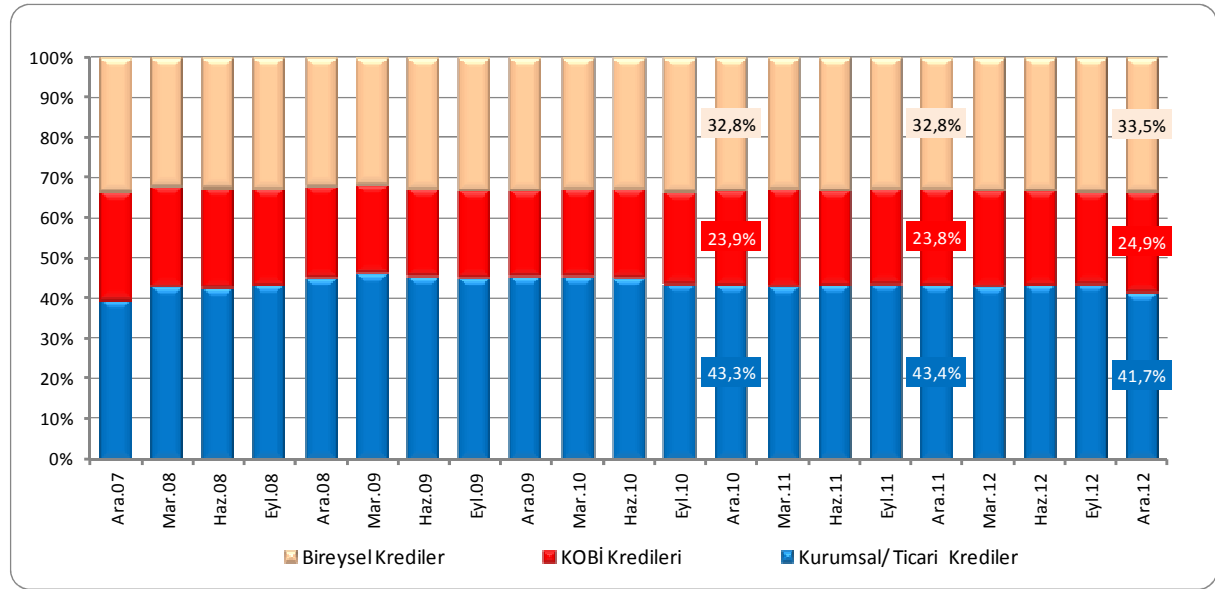
2011 yılında bankacılık sektörü ortalamasına yakın bir kredi artışı sergileyen kamu bankalarında 2012 yılındaki artış sektörün oldukça altında gerçekleşmiştir. 2011 yılsonu ile karşılaştırıldığında özel bankaların kredileri sektör ortalamasına paralel bir artış gösterirken; en yüksek oranlı kredi artışı %32,7 ile kalkınma ve yatırım bankalarında görülmüştür. Anılan dönemde yabancı bankalar ve katılım bankalarının kredileri sektör ortalamasının üzerinde artmıştır.

Tablo 6: Banka Grupları Bazında Kredilerin Gelişimi

	Aralık 2011			Aralık 2012			DEĞİŞİM					
							Aralık 2011 - Aralık 2012					
	TP	YP	TOPLAM	TP	YP	TOPLAM	Tutar	(%)		Tutar	(%)	
	(Mio TL)	(Mio USD)	(Mio TL)	(Mio TL)	(Mio USD)	(Mio TL)	(Mio TL)	(Mio USD)	(Mio TL)	(Mio TL)	(Mio USD)	(Mio TL)
Kamu Bankaları	138.980	22.364	181.222	159.436	23.297	200.849	20.457	933	19.626	14,7	4,2	10,8
Özel Bankalar	225.103	66.013	349.796	279.142	70.775	404.952	54.039	4.761	55.156	24,0	7,2	15,8
Yabancı Bankalar	73.663	8.839	90.360	91.618	10.625	110.506	17.955	1.786	20.145	24,4	20,2	22,3
Katılım Bankaları	34.637	2.065	38.538	43.431	2.549	47.961	8.794	483	9.423	25,4	23,4	24,5
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	12.445	5.575	22.976	14.723	8.869	30.488	2.278	3.293	7.512	18,3	59,1	32,7
TMSF Bankaları	1	0	1	1	0	1	0	0	0	9,0	0,0	9,0
BANKACILIK SEKTÖRÜ	484.829	104.857	682.893	588.352	116.114	794.756	103.523	11.257	111.863	21,4	10,7	16,4

Aralık 2012 itibarıyla bankacılık sektörü toplam kredilerinin %41,7'si kurumsal/ticari kredilerden, %33,5'i bireysel kredilerden, %24,9'u ise KOBİ kredilerinden oluşmaktadır. 2011 yılsonu ile karşılaştırıldığında kurumsal/ticari kredilerin toplam krediler içindeki payı 1,7 puan azalırken, KOBİ kredilerinin payı 1,1 puan, bireysel kredilerin payı ise 0,7 puan artmıştır.

Grafik 8: Kredilerin Türleri İtibarıyla Dağılımı

Tablo 7: Türleri İtibarıyla Krediler

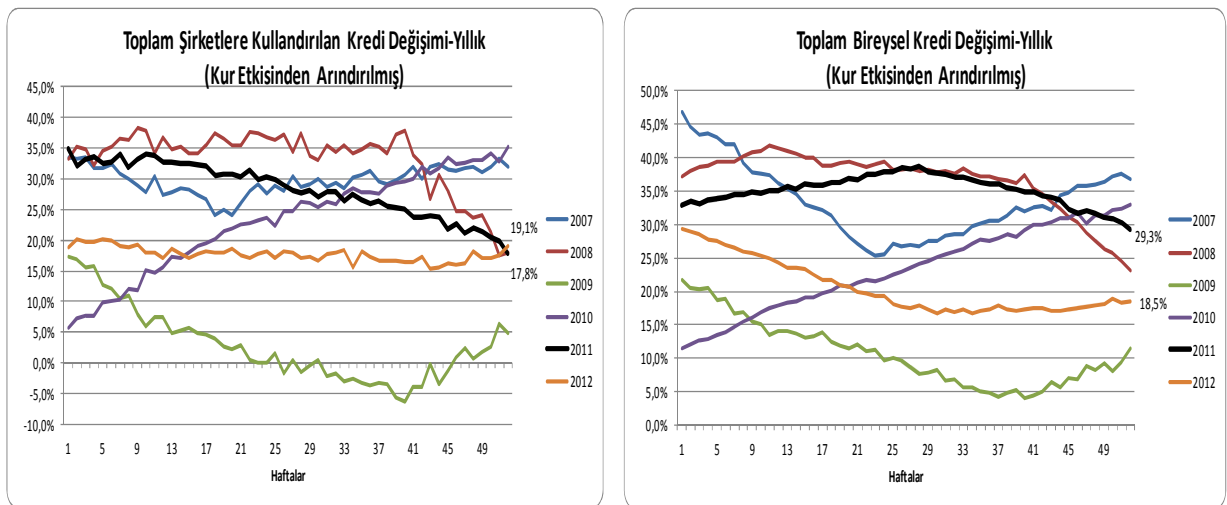
(Milyon TL)	Aralık 2010	Aralık 2011	Eylül 2012	Aralık 2012	DEĞİŞİM			
					Aralık 2011 - Aralık 2012		Eylül 2012 - Aralık 2012	
					Tutar	(%)	Tutar	(%)
TOPLAM	525.851	682.893	755.640	794.756	111.863	16,4	39.116	5,2
Kurumsal/Ticari Krediler	227.760	296.197	330.481	331.198	35.001	11,8	716	0,2
KOBİ Kredileri	125.468	162.803	172.214	197.647	34.845	21,4	25.433	14,8
Mikro İşletmeler	42.580	54.848	59.112	55.193	345	0,6	-3.919	-6,6
Küçük İşletmeler	32.206	42.721	44.967	61.904	19.183	44,9	16.936	37,7
Orta İşletmeler	50.682	65.234	68.134	80.551	15.317	23,5	12.416	18,2
Bireysel Krediler	172.623	223.893	252.944	265.911	42.018	18,8	12.967	5,1
Kredi Kartları	43.582	55.489	68.153	71.593	16.104	29,0	3.440	5,0
Tüketici Kredileri	129.041	168.404	184.791	194.318	25.914	15,4	9.527	5,2
Konut	60.800	74.590	81.033	86.043	11.452	15,4	5.010	6,2
Taşıt	5.666	7.366	7.675	8.043	676	9,2	368	4,8
İhtiyaç + Diğer	62.575	86.448	96.084	100.233	13.785	15,9	4.149	4,3

2012 yılında kredi hacminde gözlenen toplam 111,9 milyar TL’lik artışın 42 milyar TL’si (%37,6) bireysel kredilerden, 35 milyar TL’si (%31,3) kurumsal/ticari kredilerden, 34,8 milyar TL’si (%31,1) ise KOBİ’lere kullandırılan kredilerden kaynaklanmaktadır.

KOBİ kredilerinde gözlenen artışta 4 Kasım 2012 tarih ve 28457 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkındaki Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile KOBİ’lerin sınıflamasında yıllık net satış hasılatı veya mali bilanço limitleri itibarıyla üst sınırın 25 milyon TL’den 40 milyon TL’ye yükseltilmesi belirleyici olmuştur. 2011 yılsonu ile karşılaştırıldığında KOBİ kredilerinde görülen 34,8 milyar TL’lik artışın yaklaşık 20 milyar TL’lik kısmı mevzuat değişikliği öncesinde kurumsal/ticari kredi olarak sınıflanan kredilerin Kasım 2012 döneminden itibaren KOBİ kredileri arasında sınıflanmasından kaynaklanmaktadır. Söz konusu sınıflama değişikliği, canlı kredilerin yanı sıra, takipteki alacaklar ve takibe dönüşüm oranlarında KOBİ ve kurumsal/ticari kredi türlerindeki değişimler üzerinde etkili olmaktadır.

Anılan sınıflama değişikliğinin etkisi ile KOBİ kredileri %21,4 ile 2012 yılında en fazla artan kredi türü olurken, bireysel kredilerin artış hızı %18,8, kurumsal/ticari kredilerin artış hızı ise %11,8 olarak gerçekleşmiştir. Yılın üçüncü çeyreğinde genel olarak kredilerin artış hızında gözlenen gerilemenin ardından, özellikle şirketler kesimine kullandırılan krediler (KOBİ ve kurumsal/ticari) olmak üzere tüm kredi türlerinde belirgin bir ivmelenme görülmektedir.

Grafik 9: Kur Etkisinden Arındırılmış Yıllık Kredi Değişimleri

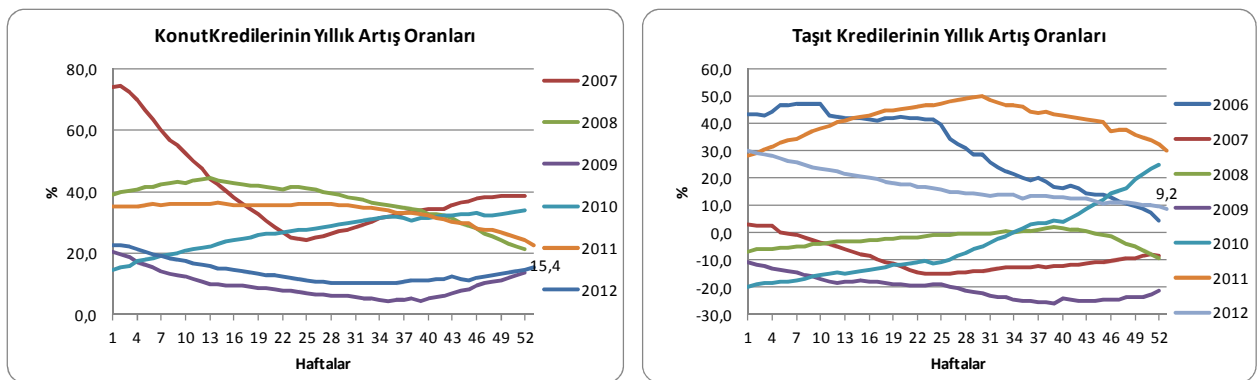
Şirketler kesimine kullandırılan kredilerin kur etkisinden arındırılmış yıllık artış oranlarında 2011 yılında gözlenen düşüş eğilimi, 2012 yılında yerini yatay bir seyre bırakmış ve yılın son aylarında yükseliş eğilimine girerek yılı %19,1 büyüme ile tamamlamıştır. Bireysel kredilerdeki yıllık artış oranlarında ise 2011 yılının ikinci yarısında başlayan azalışın 2012 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren yatay bir seyre döndüğü görülmektedir.

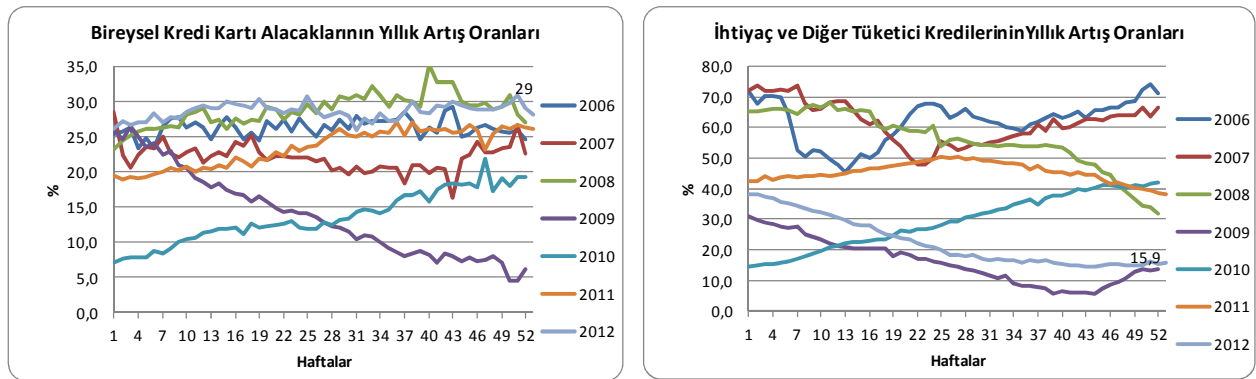
Aralık 2012 itibarıyla 265,9 milyar TL seviyesine ulaşan bireysel kredilerin 71,6 milyar TL'si (%26,9) kredi kartı alacaklarından, 194,3 milyar TL'si (%73,1) ise tüketici kredilerinden oluşmaktadır. Özellikle 2011 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren tüketici kredilerinden daha hızlı artış gösteren kredi kartı alacaklarının artış hızı, 2012 yılının son çeyreğinde tüketici kredilerinin altında gerçekleşmiştir.

2012 yılında tüketici kredileri içinde en hızlı artan kredi segmenti %15,9 ile ihtiyaç ve diğer tüketici kredileri olurken; konut kredileri de %15,4 artışla hemen onu takip etmiştir. Anılan dönemde tüketici kredilerinde gözlenen 25,9 milyar TL'lik artışın 13,8 milyar TL'lik (%53,2) kısmı "ihtiyaç ve diğer tüketici kredileri"nden kaynaklanmaktadır.

Esas olarak taksitli nakit avans kullanımındaki artışın yanı sıra elektronik, giyim, mobilya, telekom ve sigortacılık gibi bazı sektörlerde taksitli ödemelerin daha yoğun kullanılmaya başlaması ile toplam kredi kartı alacakları içinde taksitli kredi kartlarının payında gözlenen artış eğilimi halen devam etmekte olup, söz konusu oran Aralık 2012 itibarıyla %53,6'ya yükselmiştir.

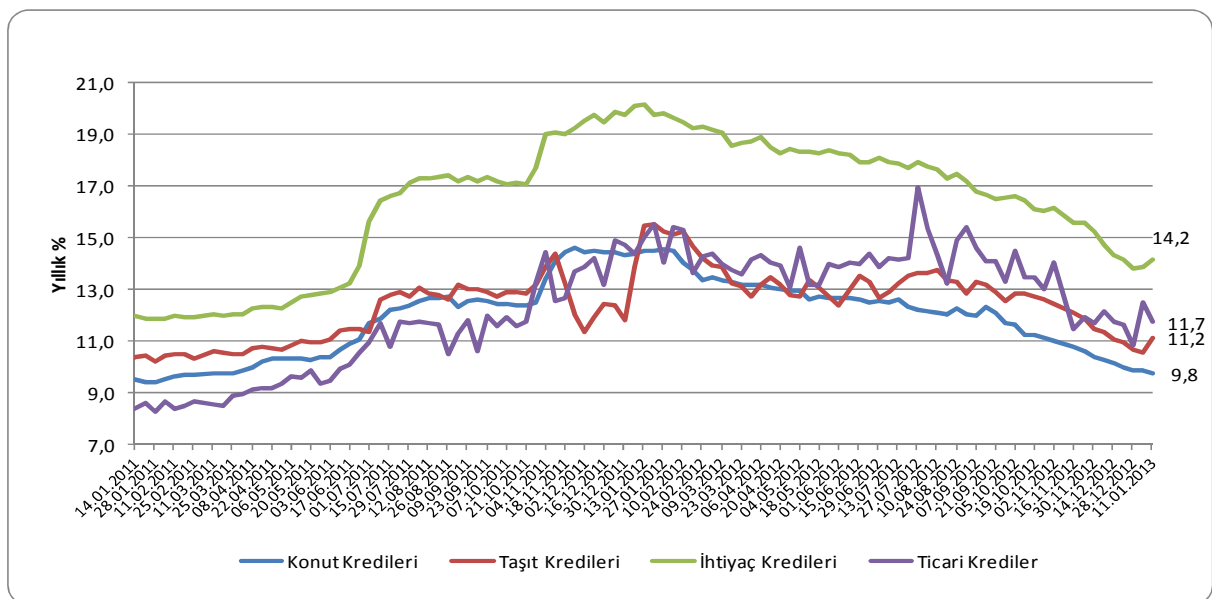
Grafik 10: Türleri İtibarıyla Bireysel Kredilerin Yıllık Artış Oranları

Kurumumuz ve TCMB tarafından uygulanan maliyet arttırıcı politikalar neticesinde kredi faiz oranlarında 2011 yılının ikinci yarısından itibaren belirgin yükselişler yaşanmıştır. İlerleyen dönemde ise ticari krediler ile konut, taşıt ve ihtiyaç kredilerinin faiz oranları TCMB faiz indirimlerinin yansımalarıyla özellikle 2012 yılının son çeyreğinde belirgin bir düşüş göstermiştir. 2011 yılsonu ile karşılaştırıldığında 11 Ocak 2013 itibarıyla ticari kredilerin ortalama yıllık faiz oranı 3 puan; konut kredilerinin faiz oranı 4,6 puan, ihtiyaç kredilerinin faiz oranı 5,6 puan ve taşıt kredilerinin faiz oranı 0,7 puan azalış göstermiştir.

Grafik 11: Haftalar İtibarıyla Kullanılan Kredilerin Ağırlıklı Ortalama Faiz Oranları (TL)

Kaynak: TCMB

Kredilerin kullanıldığı sektörler itibarıyla dağılımı incelendiğinde, Aralık 2012 itibarıyla en fazla kredi kullanımının %34,2 pay ile “tüketici kredileri ve kredi kartları”, %19,6 ile “toplam imalat sanayii”, %11,8 ile “toptan ve perakende ticaret” ve %5,9 ile “inşaat” sektörlerinde olduğu görülmektedir. 2011 yılsonuna göre “Toplam imalat sanayii”ne

kullandırılan krediler %11,9, “toptan ve perakende ticaret” sektörüne kullandırılan krediler %23,3, inşaat sektörüne kullandırılan krediler ise %18 artış göstermiştir.

Tablo 8: Kredi Türleri ve Banka Grupları İtibarıyla Kredilerin Gelişimi

(milyon TL)	Aralık 2011				Aralık 2012				DEĞİŞİM			
	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM	Tutar			
Kamu Bankaları	78.114	36.646	66.462	181.222	82.138	47.682	71.028	200.849	4.024	11.036	4.566	19.626
Özel Bankalar	151.405	88.101	110.289	349.796	167.628	101.101	136.224	404.952	16.222	13.000	25.934	55.156
Yabancı Bankalar	30.606	19.977	39.777	90.360	38.931	22.595	48.980	110.506	8.324	2.618	9.203	20.145
Katılım Bankaları	16.475	15.472	6.591	38.538	16.439	22.644	8.878	47.961	-35	7.172	2.287	9.423
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	19.596	2.607	773	22.976	26.062	3.626	800	30.488	6.465	1.020	27	7.512
TMSF Bankaları	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0
BANKACILIK SEKTÖRÜ	296.197	162.803	223.893	682.893	331.198	197.647	265.911	794.756	35.001	34.845	42.018	111.863

2011 yılsonu ile karşılaştırıldığında 2012 yılında kamu bankaları grubunun kurumsal/ticari ve bireysel kredilerde, özel bankalar grubunun kurumsal/ticari ve KOBİ kredilerinde, yabancı bankalar grubunun ise KOBİ kredilerinde sektör payının azaldığı görülmektedir. Anılan dönemde katılım bankalarının kurumsal/ticari krediler dışındaki kredi türlerinde sektör payının arttığı; kalkınma ve yatırım bankaları grubunun ise kurumsal/ticari kredilerde sektör payı artarken diğer kredi türlerinde payının önemli bir değişim göstermediği gözlenmektedir.

Tablo 9: Kredi Türleri İtibarıyla Banka Gruplarının Payları

(%)	Aralık 2011				Aralık 2012				DEĞİŞİM (Puan)			
	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM
Kamu Bankaları	26,4	22,5	29,7	26,5	24,8	24,1	26,7	25,3	-1,6	1,6	-3,0	-1,3
Özel Bankalar	51,1	54,1	49,3	51,2	50,6	51,2	51,2	51,0	-0,5	-3,0	2,0	-0,3
Yabancı Bankalar	10,3	12,3	17,8	13,2	11,8	11,4	18,4	13,9	1,4	-0,8	0,7	0,7
Katılım Bankaları	5,6	9,5	2,9	5,6	5,0	11,5	3,3	6,0	-0,6	2,0	0,4	0,4
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	6,6	1,6	0,3	3,4	7,9	1,8	0,3	3,8	1,3	0,2	0,0	0,5
TMSF Bankaları	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
BANKACILIK SEKTÖRÜ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0				

2011 yılsonunda %71 olan TP kredilerin toplam içindeki payı, kurlardaki azalışın da etkisiyle üç puan artarak Aralık 2012 itibarıyla %74'e yükselmiştir. Anılan dönemde YP krediler USD bazında %10,7 artarak 116,1 milyar USD seviyesinde oluşmuştur. Toplam kredilerin %5'ini oluşturan dövize endeksli krediler ise 2011 yılsonuna göre USD bazında %8,2 artarak 22,2 milyar USD (39,5 milyar TL) seviyesine ulaşmıştır. YP kredilerden daha yavaş bir artış hızı sergileyen dövize endeksli kredilerin 1 milyar TL'lik (%2,4) kısmı bireysel kredilerden oluşmaktadır.

Aralık 2012 itibarıyla toplam YP kredilerin %85'i kurumsal/ticari kredilerden, %14,9'u KOBİ kredilerinden ve %0,1'i bireysel kredilerden oluşmaktadır. 2012 yılında kurumsal/ticari krediler içinde YP kredilerin payı %55,2'den %53'e; KOBİ kredilerinde ise %21,1'den %15,5'e gerilemiştir. KOBİ kredilerinde daha da belirgin olmak üzere 2012

yılında YP kredi artışının sınırlı düzeyde olması ve KOBİ'lere kullandırılan kredilerin düşük bir oranının YP cinsinden olması bankaların maruz kaldıkları dolaylı kur riski açısından olumlu değerlendirilmektedir.

Sektörün toplam kredileri içinde yurtdışı şubelerin payı azalmaya devam ederken, YP kredilerin 21,9 milyar USD'lik (%18,8) kısmı bankaların yurtdışı şubelerinden kullandırılan kredilerden oluşmaktadır. Yurtdışı şubelerden kullandırılan söz konusu tutarın ise 17 milyar USD'lik bölümü off-shore şubeler kaynaklıdır.

b) Takipteki Alacaklar

Sektörün takipteki alacaklarında 2010 yılında başlayan düşüş eğilimi, 2011 yılının son çeyreğinde¹⁰ artışa dönmüştür. Takipteki alacaklar 2011 yılsonuna göre 4,4 milyar TL (%23,4) artarak Aralık 2012 itibarıyla 23,4 milyar TL seviyesine yükselmiştir. Takipteki alacaklarda en yüksek artış 2,8 milyar TL ile üçüncü çeyrekte gerçekleşirken, son çeyrekteki artış 456 milyon TL'dir.

Sektörde takibe intikallerdeki artış eğilimi ile birlikte takipteki alacaklardan yapılan tahsilatların azalış göstermesinin takipteki alacaklardaki artışta belirleyici olduğu görülmektedir. Son dönemde bankaların aktiften silme uygulamaları takipteki alacaklardaki artışı sınırlayıcı etkiye sahip olup, takipteki alacakların önceki yılsonuna göre artış oranı, 2012 yılında aktiften silinen tutarlar dikkate alındığında %39,7 olarak hesaplanmaktadır.

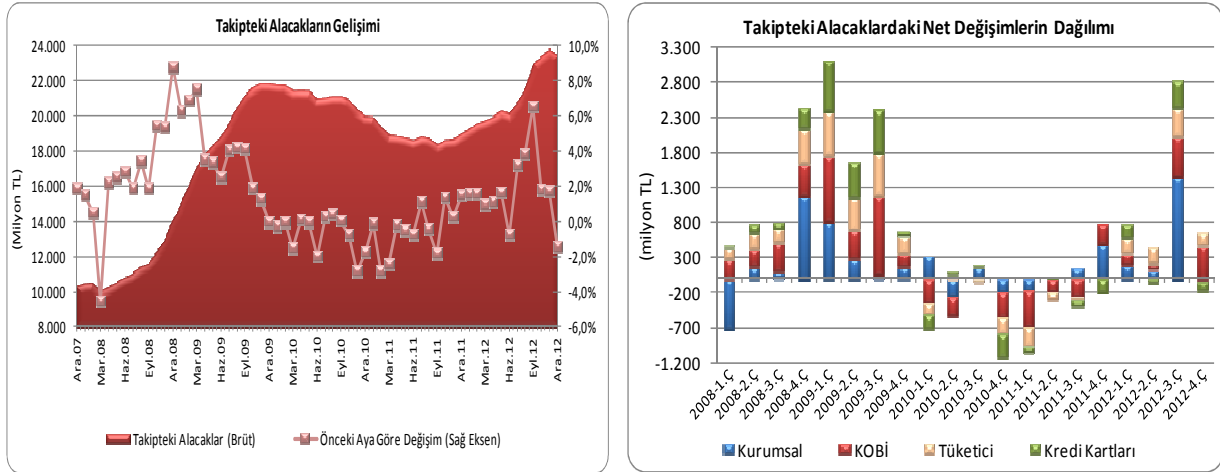
Önceki yılsonu ile karşılaştırıldığında takipteki alacaklarda en fazla artış 1.703 milyon TL ile kurumsal/ticari kredilerde gözlenirken; anılan dönemde takipteki bireysel krediler 1.426 milyon TL, takipteki KOBİ kredileri ise 1.306 milyon TL artış göstermiştir. Takipteki bireysel krediler içerisinde ise en yüksek artışlar 981 milyon TL ile ihtiyaç ve diğer tüketici kredilerinde ve 401 milyon TL ile kredi kartı alacaklarında görülmüştür.

Takipteki alacaklardaki net değişimlere kredi türleri itibarıyla bakıldığında, 2010 ve 2011 yılındaki genel düşüş eğiliminin 2011 yılının son çeyreğinde kurumsal/ticari krediler ve KOBİ kredilerinde artışa döndüğü görülmektedir. 2012 yılında ise genelde tüm kredi türlerinde takipteki alacaklar artmaya devam ederken; yılın son çeyreğinde takipteki kurumsal/ticari kredilerde ve kredi kartı alacaklarında bir miktar düşüş yaşandığı görülmektedir. 2011 yılsonu ile karşılaştırıldığında takipteki KOBİ kredileri %25,1, kurumsal/ticari krediler %23,9, bireysel krediler %21,5 artarken; bireysel kredi kartı

¹⁰ Aktiften silinenler de dikkate alındığında, takipteki alacakların 2011 yılının üçüncü çeyreğinde artışa geçtiği görülmektedir.

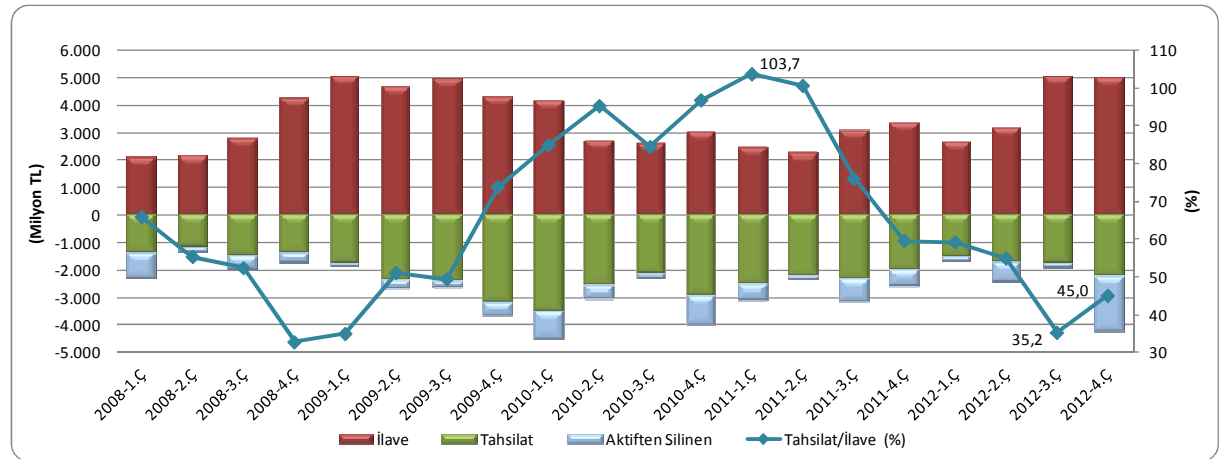
alacaklarındaki artış %11,6, tüketici kredilerindeki artış ise %32 olarak gerçekleşmiştir. Anılan dönemde ihtiyaç ve diğer tüketici kredilerindeki 981 milyon TL'lik (%42,8) artış takipteki tüketici kredilerindeki artışta belirleyici olmuştur.

Grafik 12: Takipteki Alacakların Gelişimi

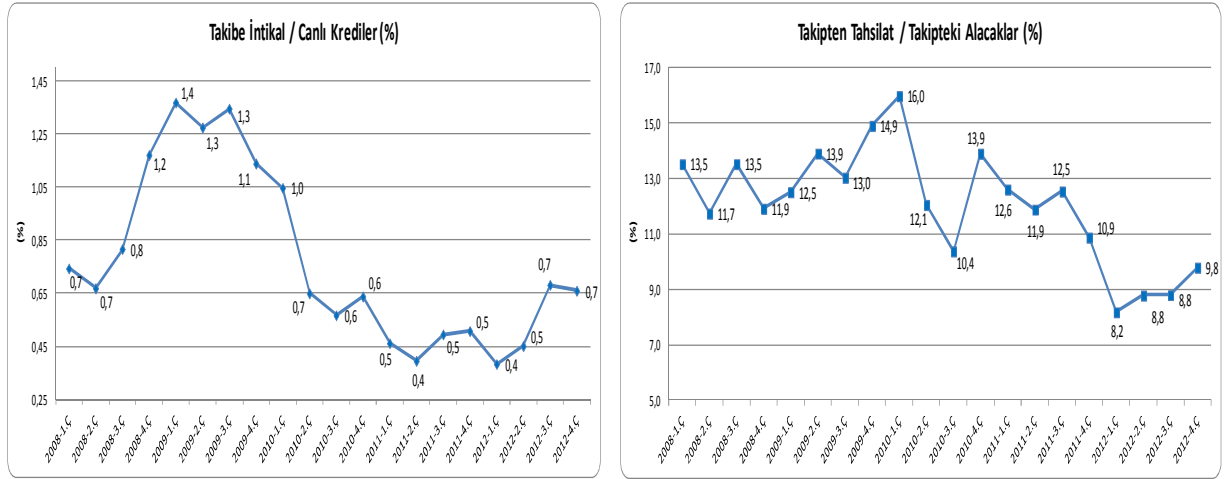

Türler itibarıyla takipteki alacaklarda yaşanan değişimler neticesinde toplam takipteki alacaklar içinde kurumsal/ticari kredilerin payı %37,7'ye ve KOBİ kredilerinin payı %27,9'a yükselmiş, bireysel kredilerin payı ise %34,5'e gerilemiştir.

Grafik 13: Takipteki Alacak Hareketleri

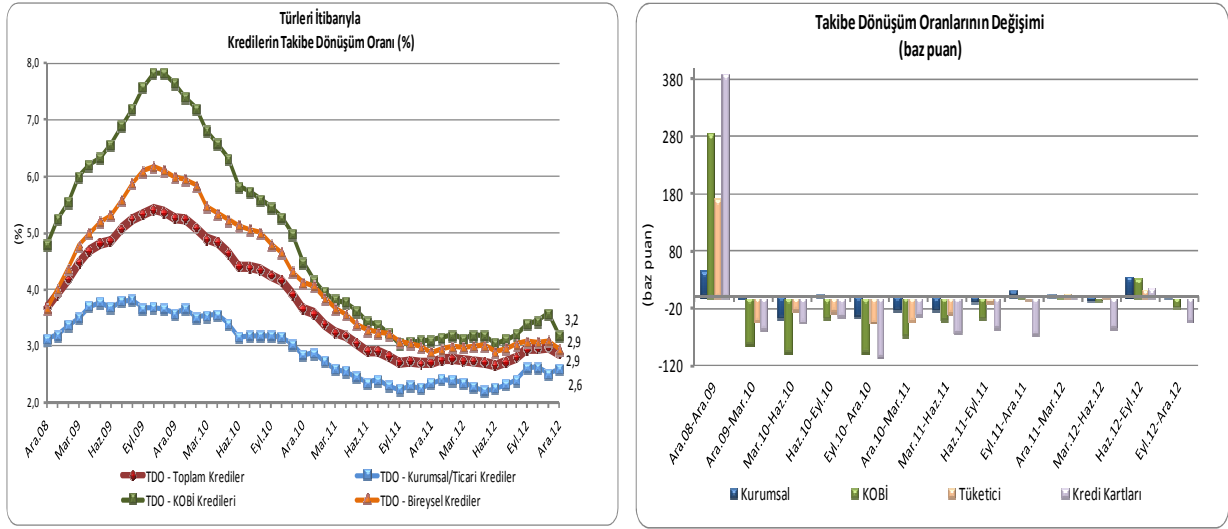
2009 yılının son çeyreğinden itibaren %70'in üzerinde seyreden takipteki alacaklardan yapılan tahsilatların aynı dönemde takipteki alacaklara ilave olan tutarlara oranı, 2011 yılının ilk çeyreğinde %103,7 ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Söz konusu oran izleyen dönemden itibaren yeni intikallerdeki artış ile birlikte tahsilâtlardaki azalışın etkisi ile düşmeye başlamış ve 2012 yılının son çeyreğinde tahsilatlarda görülen artış dolayısıyla bir miktar yükselerek %45 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Grafik 14: Takibe İntikal/ Canlı Krediler ve Takipten Tahsilat/ Takipteki Alacaklar

Takipteki alacaklardaki artışta esas itibarıyla 2010 ve 2011 yıllarında çok güçlü artış gösteren kredilerin yaşlanması etkili olduğu değerlendirilmektedir. Nitekim, canlı kredilerden izleyen çeyrekte takibe intikal edenlerin oranında 2012 yılında dramatik bir artış gözlenmemektedir. Diğer taraftan, takipteki alacaklardan izleyen çeyrekte tahsil edilenlerin oranı en yüksek seviyesine 2010 yılının ilk çeyreğinde ulaşmış ve 2011 yılında inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir. Tahsilat performansının bir göstergesi olan söz konusu oran yılın son çeyreğinde %9,8 seviyesinde gerçekleşirken, 2012 yılının ikinci çeyreğinde başlayan artışın halen devam ettiği gözlenmektedir.

Küresel krizin etkisi ile Ekim 2009'da %5,4'e kadar yükselen takibe dönüşüm oranında özellikle 2010 ve 2011 yıllarında yüksek kredi artışı, sorunlu alacak tahsilatları ve takipteki alacak oluşumunun yavaşlaması ile azalma görülmüştür. 2011 yılının son çeyreğinden itibaren yatay bir seyir izlemeye başlayan oran, 2012 yılının üçüncü çeyreğinde yükselmeye başlamış ve Aralık 2012 itibarıyla %2,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Diğer taraftan, bankaların takipteki alacaklarını aktiften silme politikalarının kredilerin takibe dönüşüm oranı üzerindeki azaltıcı etkisi 2010 yılı ve sonrasında aktiften silinen tutarlar dikkate alındığında 0,9 puan; 2012 yılında aktiften silinen tutarlar dikkate alındığında ise 0,4 puan olarak hesaplanmaktadır.

Grafik 15: Takibe Dönüşüm Oranının Gelişimi

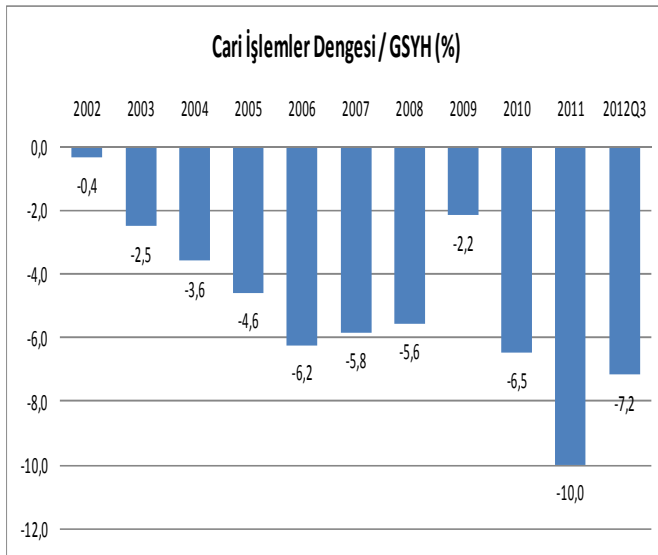
Önceki yılsonu ile karşılaştırıldığında tüm kredi türlerinde takibe dönüşüm oranı yükselirken, kurumsal/ticari kredilerin takibe dönüşüm oranı 0,2 puan, KOBİ kredilerinin ve bireysel kredilerin takibe dönüşüm oranı ise 0,1 puan artış göstermiştir.

Aralık 2012 itibarıyla en yüksek takibe dönüşüm oranı %3,2 ile KOBİ kredilerine ait iken, bireysel kredilerin takibe dönüşüm oranı %2,9, kurumsal/ticari kredilerin takibe dönüşüm oranı ise %2,6 düzeyindedir. Son bir yıllık dönemde dikkat çekici düşüşler gözlenmekle birlikte, kredi kartları tüm kredi türleri içinde en yüksek takibe dönüşüm oranına sahip olma özelliğini korumaktadır.

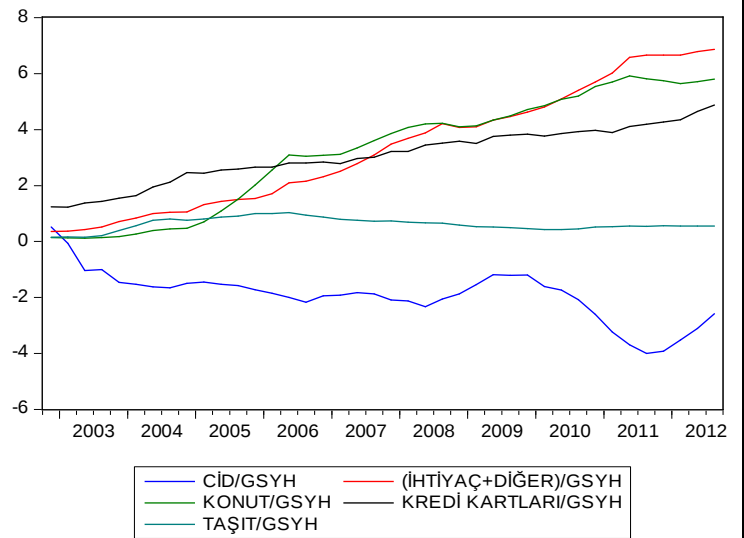
2012 yılında takibe dönüşüm oranı kredi kartı alacaklarında %5,8'den %5,1'e, konut kredilerinde %0,9'dan %0,8'e, taşıt kredilerinde %3,3'ten %3,1'e gerilerken; ihtiyaç ve diğer tüketici kredilerinde %2,6'dan %3,2'ye yükselmiştir.

KUTU 1: CARI İŞLEMLER DENGESİ VE BİREYSEL KREDİLER

Ödemeler dengesi bilançosunun dış ticaret (ihracat-ithalat dengesi), hizmetler (hizmet alımları-hizmet satımları), yatırım (net faktör) gelirleri (dış yatırım gelirleri-dış yatırım giderleri) ve cari transferler (karşılıksız olarak elde edilen dış gelirler-karşılıksız olarak yapılan dış giderler) dengelerinin toplamı olarak tanımlanan cari işlemler dengesinde oluşan açığın gelişimi ekonomi açısından önem arz eden bir konudur. İzleyen grafikte de görüldüğü üzere (Grafik-1), küresel krizin ardından 2008 yılsonunda 41,5 milyar USD olarak gerçekleşen cari açığın GSYH'ya oranı %5,6 seviyesinde olmuştur. 2009 yılsonunda krizin etkilerinin giderilmesi ile birlikte cari açık bir önceki yıla göre %68 gerileyerek 13,4 milyar USD olarak gerçekleştirmiştir. Söz konusu dönemde cari açığın GSYH'ya oranı %2,2 seviyesine gerilemiştir. Ancak, 2010 yılsonunda cari açık bir önceki yıla göre %249 artarak 46,6 milyar USD'ye ulaşmış ve GSYH'ya oranı 2008 yılsonu seviyesinin üzerinde %6,5 olmuştur. 2011 yılsonuna gelindiğinde söz konusu oran %10 seviyesine ulaşmış ve cari açık önceki yılsonuna göre %66'lık artışla 77 milyar USD seviyesinde gerçekleşmiştir. 2012 üçüncü çeyrek itibarıyla yıllık cari açık tutarı 55,4 milyar TL, GSYH'ya oranı ise %7,2'dir.

Grafik 1: Cari İşlemler Hesabı (GSYH'ya oranı, %)

Kaynak: TCMB

Grafik 2: CİD/GSYH ile Bireysel Kredi Türleri/GSYH Gelişimi (%)

Kriz sonrasında güçlü büyümenin devam etmesi, petrol ve diğer emtia fiyatlarında görülen artış ve özel sektörün borcundaki hızlı yükselişin cari açığa yansımaları ekonominin aşırı ısınması olarak yorumlanmış ve ısınmayı önleyici tedbirlerin alınması gereği gündeme gelmiştir. Bu kapsamda, 2010 yılı Kasım ayından başlayarak alınan önlemlerden biri de kredi büyümesinin sınırlandırılması olmuştur. Bu çalışmada, cari işlemler dengesi ile bireysel kredilerin gelişimi arasındaki ilişki, Aralık 2002 – Eylül 2012 dönemlerine ilişkin üçer aylık zaman serileri kullanılarak incelenmiştir.

Çalışmada cari işlemler dengesinin GSYH'ya oranı (CİD/GSYH) ile bireysel kredilerin ilişkisi kredi kartları, konut, taşıt ve ihtiyaç ile diğer tüketici kredilerinin GSYH'ya oranı ayrımında üçer aylık zaman serileri kullanılarak analiz edilmiştir. CİD/GSYH ile bireysel kredi türlerinin GSYH'ya oranının gelişimi yukarıdaki grafikte (Grafik-2) görülmektedir.

Birim Kök Testi (Augmented Dickey Fuller Unit Root Test):

Zaman serisi verilerine dayalı ekonometrik analizlerde karşılaşılan en büyük sorun ele alınan serilerin durağan olmamasından kaynaklanan 'sahte regresyon' sorunudur. Bu sorunun temel kaynağı zaman serilerinin güçlü genel eğilimler (trend) taşımasıdır.

Durağan olmayan değişkenler kullanılarak lineer regresyon modeli oluşturulması halinde değişkenlerin tümünün veya bir kısmının trende sahip olmaları nedeniyle anlamlı sonuçlar elde etmek mümkün olmamaktadır. Bu tür sahte regresyonlarda değişkenler arasında uzun vadede gerçekten bir ilişki olup olmadığı belirlenememektedir.

Bu çerçevede, çalışmada yer alan değişkenlere durağanlığı test etmek üzere yaygın olarak kullanılan Genişletilmiş Dickey-Fuller Birim Kök Testi (ADF unit root test) uygulanmıştır. Birim kök testlerinde öncelikle zaman serilerinin düzeyde durağan olup olmadıkları araştırılır. Eğer zaman serileri düzeyde durağan değillerse, durağanlığa erişinceye kadar farkları alınarak ($\Delta = X_t - X_{t-1}$) test yenilenir. Daha sonra, zaman serisinin bu düzeyde Δ . dereceden bütünleşik olduğu söylenir ve $X_t \sim I(\Delta)$ ile gösterilir.

Buna göre, %5 anlamlılık düzeyinde taşıt kredilerinin GSYH'ya oranı düzeyde durağan seri ($I(0)$) olurken, CİD/GSYH, kredi kartları, konut ve ihtiyaç ile diğer tüketici kredilerinin GSYH'ya oranı birinci farkları alındığında ($I(1)$) durağanlaşan ve birim kök sorunundan kurtulan seriler olmuştur.

Eşbütünleşme Testi (Johansen Cointegration):

Zaman serilerinin bir kısmının düzeyde durağan olmaması ($I(0)$) durumunda durağan olmayan zaman serileri arasında uzun dönemli ilişkinin olup olmadığı, aynı sırada bütünleşik değişkenler arasında analize imkân tanıyan eşbütünleşme testi¹¹ sayesinde belirlenebilmektedir.

Eşbütünleşme, durağan olmayan değişkenlerin doğrusal kombinasyonlarının uzun dönemde durağan olmasına, dolayısıyla değişkenlerin birbiriyle eşbütünleşmesine, değişkenler arasındaki uzun dönem ilişkinin modellenmesine ve tahmin edilmesine yönelik bir analiz tekniği olarak kullanılmaktadır. Değişkenler arasında eşbütünleşme ilişkisinin bulunması değişkenler arasında gerçekten uzun dönemli bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Çalışmada, CİD/GSYH ile kredi kartları, konut, taşıt ve ihtiyaç ile diğer tüketici kredilerinin GSYH'ya oranı arasında uzun dönemli ilişki bulunup bulunmadığını tespit etmek amacıyla yapılan eşbütünleşme testi sonuçlarına göre Akaike ve Schwarz kriterleri tarafından desteklenen¹², sabit terim ve trend teriminin¹³ yer aldığı lineer model kullanılarak yapılan iz değer ve maksimum özdeğer testi sonucuna göre, CİD/GSYH ile söz konusu değişkenler arasında eşbütünleşme olmadığı yönündeki boş hipotezin %5 anlamlılık düzeyinde reddedildiği ve 4 eşbütünleşme vektörünün bulunduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, cari işlemler dengesi ile söz konusu bireysel kredi türleri arasında uzun dönemli bir ilişki bulunmaktadır.

CİD/GSYH ile kredi kartları, konut, taşıt ve ihtiyaç ile diğer tüketici kredilerinin GSYH'ya oranı arasında uzun dönemli ilişkinin bulunup bulunmadığı CİD/GSYH ve söz konusu değişkenlerin her biri için ayrı ayrı yapılan eşbütünleşme testleri ile de sınanmıştır. Buna göre, konut kredileri ve kredi kartlarının GSYH'ya oranı ile CİD/GSYH arasında lineer ve uzun dönemli bir ilişki bulunduğu görülürken, ihtiyaç ile diğer tüketici kredileri ve taşıt kredilerinin GSYH'ya oranı ile CİD/GSYH arasında uzun dönemli ilişki bulunduğu ancak bu ilişkinin lineer olmayan (kuadratik) bir ilişki olduğu anlaşılmıştır.

Nedensellik Testi (Granger Causality Test):

Söz konusu değişkenler arasındaki nedenselliğin yönünü tespit etmeye yönelik olarak yapılan nedensellik testi sonuçlarına göre kredi kartları, konut ve ihtiyaç ile diğer tüketici kredilerinin GSYH'ya oranından CİD/GSYH'ya doğru bir nedensellik ilişkisi söz konusu olmakla birlikte taşıt kredilerinin GSYH'ya oranı ile CİD/GSYH arasında herhangi bir nedensellik ilişkisine rastlanamamıştır.

Vektör Hata Düzeltme Modeli (Vector Error Correction Model):

Çalışmanın bu kısmında CİD/GSYH ile bireysel kredi türleri arasındaki ilişki vektör hata düzeltme modeli (VHDM) kullanılarak incelenmiştir. VHDM zaman serileri analizinde, kısa ve uzun dönem ilişkisi arasındaki dengesizliğin giderilmesi ve eşbütünleşen değişkenler arasında kısa ve uzun dönemli nedenselliğin

¹¹ Eşbütünleşme Testi hakkında detaylı ve teknik bilgi için: Applied Econometric Time Series, Walter Enders

¹² Çalışmada kullanılan Johansen Eşbütünleşme Testi, sınanacak modelde sabit terim ve trend teriminin bulunup bulunmamasına ve modelin lineer veya lineer olmamasına göre beş farklı modelleme yapabilmektedir. Her bir modelleme için iz testi (trace test) ve maksimum özdeğer testi (max. eigenvalue test) olmak üzere iki ayrı sınama yapmaktadır. Beş farklı modelden hangisinin esas alınması gerektiği Akaike ve Schwarz kriterlerine göre belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle, söz konusu kriterler tarafından desteklenen model sonuçları çalışmaya esas alınmıştır.

¹³ Trend teriminin dâhil edilmesiyle modele katılmayan, ihmal edilmiş diğer değişkenlerin de bağımlı değişken üzerindeki etkisi yakalanmaya çalışılmıştır.

test edilmesi için kullanılan modeldir. Hata düzeltme modeli, değişkenler arasında uzun dönem dengesi ile kısa dönem dinamikleri arasında ayırım yapmada ve uzun dönem dinamiklerinin belirlenmesi amacıyla da kullanılır. Aşağıda VHDM (bir dönem gecikmeli)¹⁴ 'nin yapısı görülmektedir. Modelin ilk kısmı kredi kartları, konut kredileri ve ihtiyaç ile diğer tüketici kredilerinin GSYH'ya oranından oluşan değişkenlerin (x_t) CİD/GSYH üzerindeki kısa dönem etkilerini göstermekte, modelin ikinci kısmı ise (V_{t-1}) söz konusu değişkenlerin CİD/GSYH üzerindeki uzun dönem etkilerini analiz etmek için kullanılmaktadır. Buna göre modelin V_{t-1} olarak gösterilen kısmı uzun dönem dengesinden sapmayı ifade etmekte olup, bu kısmın uyum faktörü (λ) ile çarpılması sonucu daha önce meydana gelen uzun dönem dengesinden sapmaların (hataların) ne kadarının ne ölçüde düzeltebileceği görülebilmektedir.

$$\Delta y_t = \beta_0 * \Delta x_t + \lambda * \underbrace{[y_{t-1} - K_1 * x_{t-1}]}_{V_{t-1}} + e_t$$

β_0 : Kısa dönem etkileri

λ : Uyum faktörü

K_1 : Uzun dönem etkileri

V_{t-1} : Uzun dönem dengesinden sapma

y_t : Cari işlemler dengesi /GSYH

x_t : Kredi kartları, konut kredileri ve ihtiyaç ile diğer tüketici kredilerinin GSYH'ya oranından oluşan vektör

Bu çerçevede yapılan varsayımlar ve ulaşılan sonuçlar aşağıda özetlenmektedir. Taşıt kredilerinin GSYH'ya oranı analiz dışında tutulmuştur¹⁵.

- **Kısa vadede**, sırasıyla konut kredileri/GSYH, ihtiyaç ile diğer tüketici kredileri/GSYH ve kredi kartları/GSYH'daki artış, cari işlemler dengesini (CİD/GSYH) olumsuz yönde etkilemekte yani cari açığı artırmaktadır. Buna göre, cari işlemler dengesini etkileyebilecek tüm diğer ekonomik değişken ve parametrelerin sabit tutulduğu ve herhangi bir politika önlemi alınmadığı varsayımı altında konut kredilerinin GSYH'ya oranının değişiminde meydana gelecek %1'lik artış, cari açığın GSYH'ya oranındaki değişimde %1'lik artışa (kötüleştirmeye) neden olurken; ihtiyaç ile diğer tüketici kredileri ve kredi kartlarının GSYH'ya oranının değişimindeki %1'lik artış, cari açığın GSYH'ya oranının değişiminde sırasıyla %0,6 ve %0,4'lük artışa (kötüleştirmeye) neden olmaktadır.
- **Uzun vadede**, sırasıyla kredi kartları/GSYH, konut kredileri/GSYH ve ihtiyaç ile diğer tüketici kredileri/GSYH'daki artış, cari işlemler dengesini (CİD/GSYH) olumsuz yönde etkilemekte yani cari açığı artırmaktadır. Buna göre, cari işlemler dengesini etkileyebilecek tüm diğer ekonomik değişken ve parametrelerin sabit tutulduğu ve herhangi bir politika önlemi alınmadığı varsayımı altında kredi kartlarının GSYH'ya oranındaki %1'lik artış cari açığın GSYH'ya oranında %7,3'lük artışa neden olurken; konut kredileri ve ihtiyaç ile diğer tüketici kredilerinin GSYH'ya oranındaki %1'lik artış cari açığın GSYH'ya oranında sırasıyla %2,2 ve %0,2'lik artışa neden olmaktadır.
- **Uzun vadede**, söz konusu değişkenler ile enerji hariç cari işlemler dengesinin GSYH'ya oranı arasındaki ilişki de incelenmiş olup kredi kartları, konut kredileri ve ihtiyaç ile diğer tüketici kredilerinin GSYH'ya oranında meydana gelecek %1'lik artışın, enerji hariç cari işlemler açığının GSYH'ya oranında sırasıyla %5,2, %1,5 ve %0,3'lük artışa neden olduğu görülmüştür. Bireysel krediler dahil olmak üzere toplam krediler ile cari işlemler dengesi arasındaki ters yönlü seyir göz önünde bulundurulduğunda, enerji hariç cari işlemler dengesinin, cari işlemler dengesinin açık verdiği bazı dönemlerde fazlaya döndüğü de dikkate alınarak enerji hariç tutarın krediler ile ters yönlü ilişkiyi azaltmasından dolayı bireysel kredilerin cari açık üzerindeki etkisini azalttığı değerlendirilmektedir.

¹⁴Çalışmada Akaike ve Schwarz kriterleri tarafından desteklenen 2 dönem gecikmeli VHDM kullanılmıştır.

¹⁵Eşbütünleşme testi ve sonrasında uygulanan VHDM yalnızca aynı derecede eşbütünleşik değişkenlere uygulanabilmektedir. Taşıt kredileri/GSYH ile diğer değişkenler aynı derecede eşbütünleşik değildirler.. Ayrıca taşıt kredileri/GSYH ile CİD/GSYH arasında herhangi bir nedensellik ilişkisi bulunamamış, ancak uzun dönemde lineer olmayan bir ilişki bulunabileceği görülmüştür. Çalışmada lineer modelleme kullanılması sebebiyle söz konusu değişkenin hariçte tutulması daha anlamlı gözükmemektedir. Taşıt kredilerinin hacimsel olarak fazla olmaması ve dönemler itibarıyla Grafik-2'de de görüldüğü üzere, nispeten durağan bir seyir izleyerek cari işlemler dengesinde meydana gelen değişimlere duyarsız oluşu bu durumun sebebi olarak düşünülmektedir.

- Cari işlemler dengesini kısa vadede, uzun vadeli dinamiklerinden en çok saptıran değişkenler sırasıyla kredi kartları, konut kredileri ve ihtiyaç ile diğer tüketici kredilerinin GSYH'ya oranı olarak belirlenmiştir.
- Analiz sonuçlarına göre uzun vadede ihtiyaç ile diğer tüketici kredilerinin CİD/GSYH üzerindeki etkisinin diğer bireysel kredi türlerine kıyasla daha sınırlı olduğu görülmektedir. Yapılan varyans-kovaryans analizine göre söz konusu değişkenler arasında ters yönlü bir ilişki bulunduğu görülse de hacimsel olarak diğer kredi türlerinden daha fazla olan ve Grafik-2'den de görüldüğü üzere CİD/GSYH'daki değişimlerden bağımsız olarak hemen her dönem sabit oranda artış trendi izleyen ihtiyaç ile diğer tüketici kredilerinin GSYH'ya oranının, CİD/GSYH'da dönem dönem meydana gelen değişimlere (artış/azalışlara) olan duyarlılığının azaldığı düşünülmektedir¹⁶. Ayrıca yapılan eşbütünleşme testi sonuçlarına göre CİD/GSYH ile söz konusu kredi türü arasında lineer model esas alındığı takdirde 1 eş bütünleşme vektörü, lineer olmayan (kuadratik) model esas alındığı takdirde 2 eş bütünleşme vektörünün bulunması söz konusu kredi türü ile cari açık arasında aslında lineer olmayan bir ilişkinin bulunabileceği ve çalışmada esas alınan lineer modelleme yaklaşımı çerçevesinde ilişkinin görülemeyebileceğini düşündürmektedir.¹⁷ Nitekim kuadratik model esas alındığında, uzun vadede ihtiyaç ile diğer tüketici kredilerinin GSYH'ya oranındaki %1'lik artışın cari açığın GSYH'ya oranını %3 artırdığı görülmüştür.

Sonuç olarak, bireysel krediler ile cari açık arasında uzun dönemli ve ters yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Bireysel kredi türleri ayrımında incelendiğinde ise cari işlemler dengesi ile bireysel krediler arasındaki en güçlü ters ilişki uzun dönemde kredi kartlarında görülmüştür. Bu değişkeni sırasıyla konut kredileri ve ihtiyaç ile diğer tüketici kredileri takip etmektedir. Taşıt kredileri analiz kapsamı dışındadır. Öte yandan, cari açık ile taşıt kredileri ve ihtiyaç kredileri ile diğer tüketici kredileri arasında doğrusal olmayan bir ilişki bulunduğu görülmüştür.

¹⁶ Ayrıca, "ihtiyaç ile diğer tüketici kredileri/GSYH" serisi birinci dereceden birim kök içeren bir seri iken, "ihtiyaç ile diğer tüketici kredileri" serisinin Augmented Dickey Fuller birim kök testi sonuçlarına göre ikinci dereceden daha yüksek derecede birim kök içermesi, söz konusu seride durağan olmama problemi bulunabileceğine işaret etmektedir. Dolayısıyla bu seriden elde edilen analiz sonuçlarına serinin özellikleri de dikkate alınarak yaklaşılmalıdır.

¹⁷ CİD/GSYH ile ihtiyaç ile diğer tüketici kredileri/GSYH arasında beklenen güçlü ters ilişki 2009Q2-2011Q4 döneminde gözlenmekle birlikte söz konusu döneme ait gözlem sayısı analiz için yeterli değildir.

c) Menkul Değerler Portföyü

Sektörün menkul değerlerindeki azalış trendi 2012 yılında da devam etmiş; menkul değerler yılın son çeyreğinde 7,9 milyar TL (%2,9), yılın tamamında ise 15 milyar TL (%5,3) azalarak 270 milyar TL düzeyine gerilemiştir.

Basel II düzenlemelerinin yürürlüğe girmesine ve faiz oranlarındaki aşağı yönlü trende bağlı olarak vadeye kadar elde tutulacak menkul değerlerdeki azalış yılın son çeyreğinde de devam etmiştir. Buna göre 2012 yılsonu itibarıyla menkul değerlerin %72,5'i satılmaya hazır portföyde sınıflandırılırken, vadeye kadar elde tutulacak menkul değerlerin payı %24,6'ya, gerçeğe uygun değer farkı kar/zarara yansıtılan menkul değerlerin payı ise %2,9'a gerilemiştir. 2012 yılında menkul değerler portföyündeki azalışın tamamına yakını vadeye kadar elde tutulacak portföyden kaynaklanmıştır.

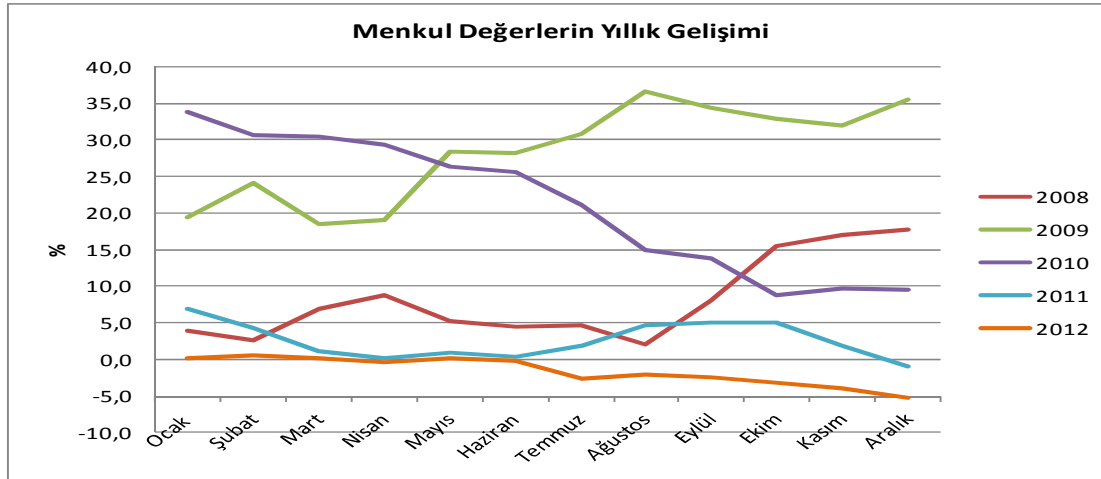
Tablo 10: Menkul Değerlerin Gelişimi

(Milyon TL)	Değişim											
	2011/12		2012/6		2012/9		2012/12		2011/12-2012/12		2012/9-2012/12	
	Tutar	% Pay*	Tutar	% Pay*	Tutar	% Pay*	Tutar	% Pay*	Tutar	%	Tutar	%
Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z Yan. Men.Değ.	9.775	3,4	10.040	3,5	14.167	5,1	7.794	2,9	-1.980	-20,3	-6.373	-45,0
Satılmaya Hazır Menkul Değerler	186.891	65,6	191.827	67,5	188.889	68,0	195.770	72,5	8.878	4,8	6.880	3,6
Vadeye Kadar Elde Tutulacak Men. Değ.	88.317	31,0	82.391	29,0	74.869	26,9	66.428	24,6	-21.889	-24,8	-8.441	-11,3
Menkul Değerler Toplamı	284.983	100	284.258	100	277.926	100	269.992	100	-14.992	-5,3	-7.934	-2,9
Toplam Aktif	1.217.695	23,4	1.273.739	22,3	1.308.482	21,2	1.370.642	19,7	152.947	12,6	62.160	4,8

(*) Her bir menkul kıymet grubunun menkul değerler içerisindeki payları ile MDC'nin aktif toplamı içerisindeki paylarını göstermektedir.

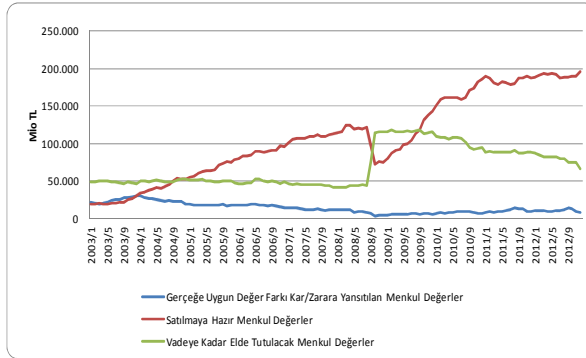
İlk defa 2011 yılının son ayında negatif olarak gerçekleşen menkul değerler portföyündeki 12 aylık değişim oranı, 2012 yılının ilk yarısında sıfıra yakın bir düzeyde kaldıktan sonra yılın ikinci yarısında güçlenen bir negatif trend izlemiştir. Söz konusu gelişmede temel neden bankaların daha karlı gördükleri kredilere yatırım yapma isteği olmasına rağmen, yılın ikinci yarısında uygulanmaya başlanan Basel II düzenlemeleri sonrası, özellikle YP menkul değerlerini azaltmak istemeleri belirleyici olmuştur. Bilindiği üzere SYR hesaplamasında Hazine'ce ihraç edilen TL menkul değerler %0 risk ağırlığına sahipken, Eurobondlar ülke notunun yatırım yapılabilir düzeyin altında olması nedeniyle %100 risk ağırlığına tabi tutulmaktaydı. Ancak, Kasım ayı başındaki ülkemiz not artışına paralel olarak söz konusu Eurobondların risk ağırlığı %50 olarak uygulanabilmektedir.

Grafik 16: Menkul Değerlerin Yıllık Gelişimleri

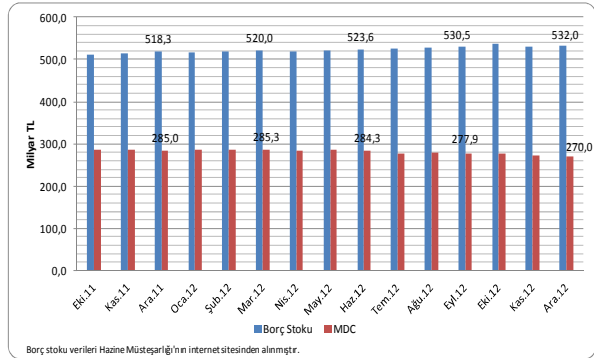

Sektörün menkul değerler portföyündeki azalış yönlü trendin devamına paralel olarak, menkul değerlerinin toplam aktifler içindeki payı da azalmaya devam etmektedir. Bu kapsamda incelenen dönem itibarıyla menkul değerlerin toplam aktifler içindeki payı ilk defa %20'nin altına gerileyerek %19,7 olarak gerçekleşmiştir. Mevcut konjonktürün devamı ve buna paralel olarak yeni yapılacak ihalelerde faiz oranlarındaki düşüş eğiliminin sürmesi halinde, bankaların menkul değerler yatırımındaki azalışın devam edeceği, tercihlerini krediden yana kullanmayı sürdürecekleri öngörülebilir.

Grafik 17: Menkul Değerlerin Portföy Dağılımı

Grafik 18: Kamu Borç Stoku ve MDC Gelişimi

Bankaların portföylerinde bulunan menkul değerlerin Aralık 2012 itibarıyla %96,7'si¹⁸ kamu borçlanma senetlerinden oluşmaktadır. Yabancı ülke devlet tahvillerine yapılan yatırım 379 milyon TL olup, toplam menkul değerler içindeki payı %0,1'dir. Yurtdışı banka ve özel sektör borçlanma senetleri ise 2,7 milyar TL ile toplam içinde %1 paya sahiptir. Sektörün menkul değerler portföyü içinde krediye bağlı tahvillerin payı %1 (2,7 milyar TL) olup, yurtiçi bankalarca ihraç edilen tahviller, hisse senetleri, yatırım fonları, özel sektör tahvilleri,

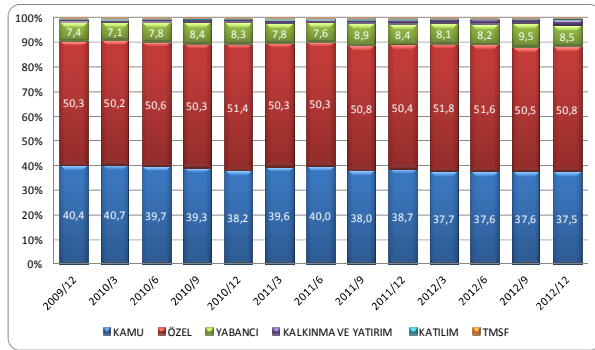
¹⁸ Hazinece yurtiçinde ve yurtdışında ihraç edilen ve Aralık 2012 itibarıyla 1,9 milyar TL bakiye arz eden kira sertifikaları dahil.

banka bonoları veya banka garantili bonolar ile yabancı özel sektör borçlanma senetlerinin toplam payı %1,1'dir.

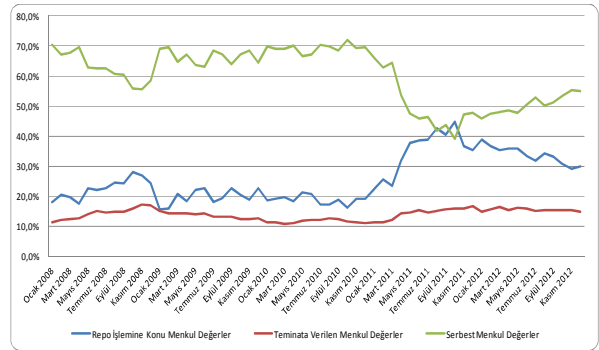
Kamu brüt borç stoku Aralık 2012 itibarıyla 532 milyar TL'ye¹⁹ yükselmiştir. Bankaların menkul değerler portföyündeki azalış sonucu kamu borç stokunun bankaların menkul değerler portföyünde bulunan kısmı %48,7'ye gerilemiştir.

Sektörün menkul değerlerinde 2012 yılında gözlenen azalışın %60'ı (9 milyar TL) kamu bankalarından, %42'si (6,3 milyar TL) özel bankalardan kaynaklanırken yabancı bankalardaki azalış %6 (904 milyon TL) düzeyinde kalmış, kalkınma ve yatırım bankaları ile katılım bankalarında bir miktar artış gerçekleşmiştir. Tüm bu gelişmeler sonucunda Aralık 2012 itibarıyla sektörün toplam menkul değerlerinin yarısından fazlasına (%50,8) sahip olan özel bankaların payı önceki yıla göre 0,4 puan artmış, kamu bankalarının payı 1,2 puan azalmış, diğer banka gruplarının payı önemli ölçüde değişmemiştir.

Grafik 19: Banka Gruplarına Göre Menkul Değerler

Grafik 20: Menkul Değerlerin Kullanımına Göre Dağılımı

Aralık 2012 itibarıyla sektörün menkul değerler portföyünün %30,1'i repo (81,1 milyar TL) işlemlerine konu edilmiş, %14,8'i (40 milyar TL) ise teminata verilmiştir. Repo işlemine konu menkul değerler bir önceki çeyreğe göre %12,3 azalırken, büyük kısmı TCMB ve İMKB nezdindeki piyasalarda işlem teminatı olarak bulundurulmakta olan menkul değerler %6,8 azalış, serbest menkul değerler %4,5 artış göstermiştir. Repo konusu menkul değerlerdeki azalışın, TCMB'nin zorunlu karşılıkların tesisinde uyguladığı tercihli politikaya bağlı olduğu değerlendirilmektedir.

İncelenen dönem itibarıyla sektörün menkul değerlerinin %83,9'u TP, %16,1'i YP menkul değerlerden oluşmaktadır. 2012 yılında TP menkul değerler 7,9 milyar TL (%3,4) azalırken payı 1,7 puan artmış, YP menkul değerler 7,1 milyar TL (%14,1) azalırken payı aynı oranda azalmıştır.

¹⁹ Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

2012 yılsonu itibarıyla sektörün toplam menkul değerlerinin %54,5'i değişken faizli, %44,1'i sabit faizlidir. Enflasyon ile faiz oranlarının aşağı yönlü olduğu dikkate alındığında, izleyen dönemde menkul kıymet portföyü getirisinde düşüş olması öngörülebilir. Menkul değerlerin %1,4'ü ise getirisi faize duyarlı olmayan kıymetlerden oluşmaktadır. Değişken faizli menkul değerlerin %59,7'si (86,4 milyar TL) referans tahvil faizlerine, %38,4'ü (56,5 milyar TL) TÜFE'ye ve %2'si (2,9 milyar TL) LIBOR'a endekslidir.

Yabancı yatırımcıların ülkemize olan ilgisi bankaların emanet kıymet hesaplarından da izlenebilmektedir. Emanet kıymetler 2012 yılında %24,2 oranında (36,7 milyar TL) artmıştır. Bu artışın %84,1'i (30,8 milyar TL'si) yurtdışı yerleşiklerden kaynaklanmıştır. Aynı dönemde yurtiçi yerleşiklerin emanet kıymetleri de %7,1 gibi daha düşük bir oranda olmak üzere (5,8 milyar TL) yükseliş göstermiştir. Bunun sonucunda yurtiçi yerleşiklerin toplam emanet kıymetler içindeki payı %46,8'e gerilerken, yurtdışı yerleşiklerin payı %53,2'ye yükselmiştir.

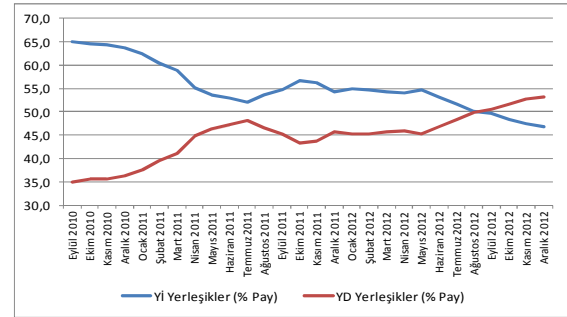
Tablo 11: Emanet Kıymetlerin ve Menkul Değerlerin Gelişimi

Milyon TL	Emanet Kıymetler*			MDC	Emanet % Değişim**	MDC % Değişim**
	Yurtiçi Yerleşikler	Yurtdışı Yerleşikler	Toplam Emanet			
Eylül 2010	65.601	35.174	100.775	274.706		
Ekim 2010	66.263	36.470	102.733	273.294	1,9	-0,5
Kasım 2010	65.273	36.124	101.397	282.200	-1,3	3,3
Aralık 2010	65.971	37.711	103.682	287.855	2,3	2,0
Ocak 2011	68.931	41.456	110.387	285.582	6,5	-0,8
Şubat 2011	69.735	45.523	115.259	285.641	4,4	0,0
Mart 2011	71.626	49.885	121.511	278.558	5,4	-2,5
Nisan 2011	72.343	58.691	131.034	275.659	7,8	-1,0
Mayıs 2011	72.956	63.142	136.097	279.618	3,9	1,4
Haziran 2011	74.021	66.035	140.056	279.325	2,9	-0,1
Temmuz 2011	75.803	70.046	145.848	279.082	4,1	-0,1
Ağustos 2011	76.934	66.851	143.785	284.860	-1,4	2,1
Eylül 2011	77.472	64.260	141.732	288.318	-1,4	1,2
Ekim 2011	79.891	61.249	141.140	286.918	-0,4	-0,5
Kasım 2011	81.890	63.703	145.593	287.212	3,2	0,1
Aralık 2011	82.282	69.431	151.713	284.983	4,2	-0,8
Ocak 2012	83.800	69.063	152.863	285.333	0,8	0,1
Şubat 2012	84.629	70.208	154.837	286.652	1,3	0,5
Mart 2012	85.521	71.820	157.341	285.343	1,6	-0,5
Nisan 2012	86.360	73.157	159.517	283.605	1,4	-0,6
Mayıs 2012	88.346	73.246	161.592	285.646	1,3	0,7
Haziran 2012	88.269	77.648	165.917	284.258	2,7	-0,5
Temmuz 2012	89.493	83.884	173.377	277.628	4,5	-2,3
Ağustos 2012	87.512	87.076	174.589	279.169	0,7	0,6
Eylül 2012	88.616	90.243	178.859	277.926	2,4	-0,4
Ekim 2012	88.878	94.981	183.859	276.124	2,8	-0,6
Kasım 2012	87.445	97.128	184.572	273.617	0,4	-0,9
Aralık 2012	88.099	100.266	188.366	269.992	2,1	-1,3

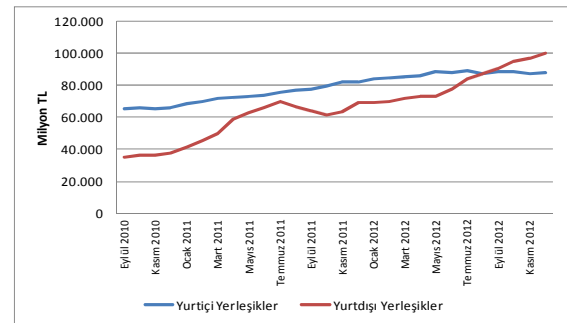
* Nominal Değer

** Bir önceki döneme göre yüzde değişim

Grafik 21: Emanet Kıymetlerin Dağılımı-Yerleşiklere Göre (%)

Grafik 22: Emanet Kıymetlerin Tutarı-Yerleşiklere Göre

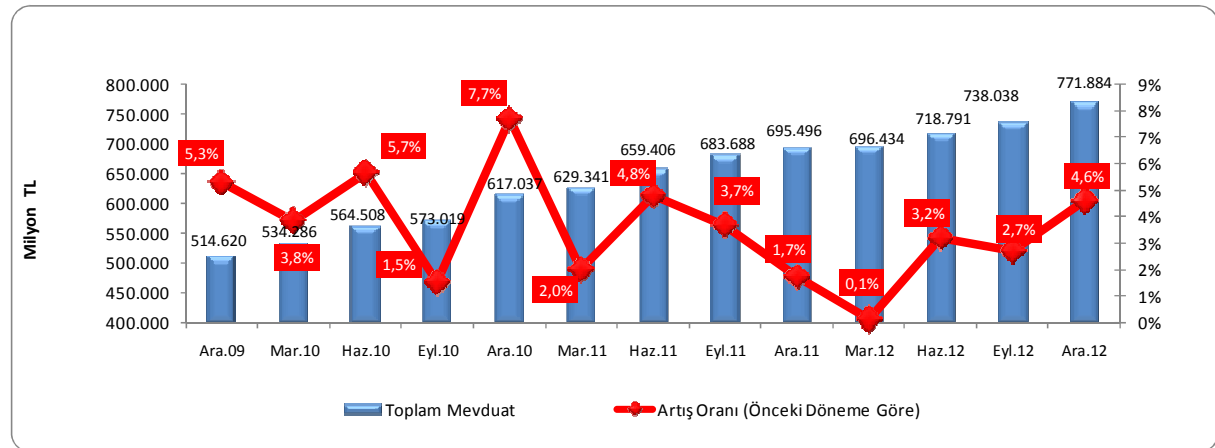
Yurtdışı yerleşiklerin emanet kıymetlerindeki artışın üçte birlik kısmı 2012 yılının son çeyreğinde gerçekleşirken, aynı dönemde yurtiçi yerleşiklerin emanet kıymetleri %0,6 (516 milyon TL) azalmıştır. Uluslararası makro ekonomik konjonktürün yanı sıra yılın son çeyreğinde Türkiye'nin yatırım yapılabilir ülke notu almasının yurtdışı yerleşiklerin portföy yatırımlarını artırmalarına neden olduğu değerlendirilmektedir.

d) Mevduat

Türk bankacılık sektörünün yabancı kaynakları içinde Aralık 2012 itibarıyla %64,9 ile en fazla paya sahip olan mevduat 771,9 milyar TL düzeyine ulaşmıştır. Ekonomideki ılımlı yavaşlamaya paralel olarak, bankacılık sektörü toplam pasifleri 2012 yılında %12,6 ile sınırlı bir artış gösterirken, mevduat artış hızı da aynı dönemde %11 düzeyinde kalmış ve mevduatın pasif toplamı içerisindeki payı 0,8 puan azalarak %56,3 düzeyine gerilemiştir. Mevduatın payının 2009 yılından itibaren azalmasında, yurtdışı tasarruf artış hızının²⁰ azalmasının yanı sıra, bankaların yurtdışı piyasalar ve repo imkânlarını kullanması ve menkul kıymet ihraçları gibi alternatif kaynaklara başvurusu da etkili olmuştur.

TP mevduatta Haziran 2011’den sonra görülen yavaşlama ve hatta azalma eğilimi, son üç çeyrekte yerini göreceli olarak daha yüksek bir büyüme trendine bırakmıştır. 2012 yılının ikinci ve üçüncü çeyreğindeki YP mevduattaki yavaşlama ve azalma ise son çeyrekte USD bazında %2,7 artışa dönmüştür. 2012 yılında toplam mevduat büyümesi kur ve parite etkisinden arındırıldığında %13,4 düzeyinde olmuştur. Toplam mevduatın çeyreklik artış hızı son çeyrekte %2,7’den %4,6’ya yükselmiştir.

Grafik 23: Çeyrek Dönemler İtibarıyla Toplam Mevduatın Gelişimi

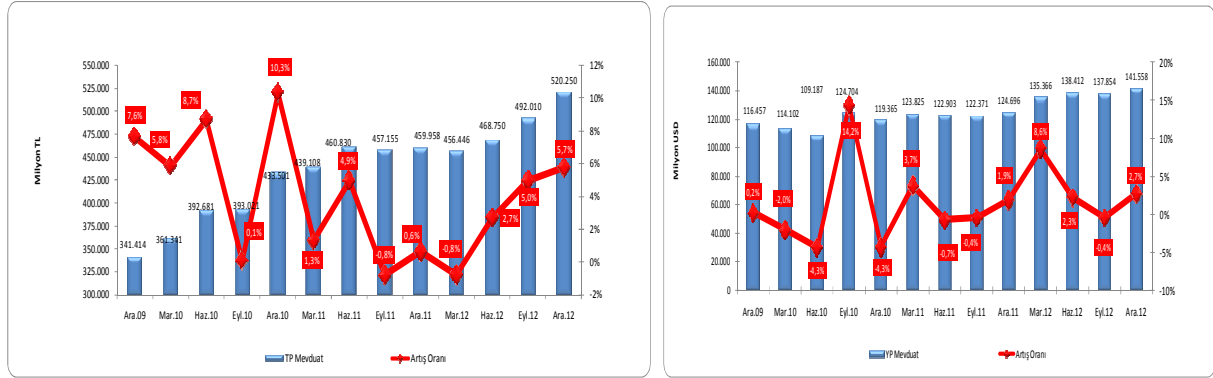

2012 yılında TP mevduat %13,1 (60,3 milyar TL), YP mevduat ise USD bazında %13,5 (16,9 milyar USD) artmıştır²¹. YP mevduattaki artışın 3,1 milyar USD'si kıymetli maden depo hesaplarından kaynaklanmıştır.

²⁰ Dünya Bankası istatistiklerine göre, dünya ülkeleri tasarruf oranı ortalamaları 2010 yılında %19,9 iken Türkiye'de %13,7'dir. Türkiye'de aynı oran 2011 yılında %14,1'e yükselmiştir. Son çeyrekte mevduatın göreceli olarak tekrar yüksek oranlarda artması, tasarruf oranının tekrar artabileceğini göstermektedir.

²¹ TCMB kurları esas alınmıştır.

Grafik 24:Çeyrek Dönemler İtibarıyla TP ve YP Mevduatın Gelişimi

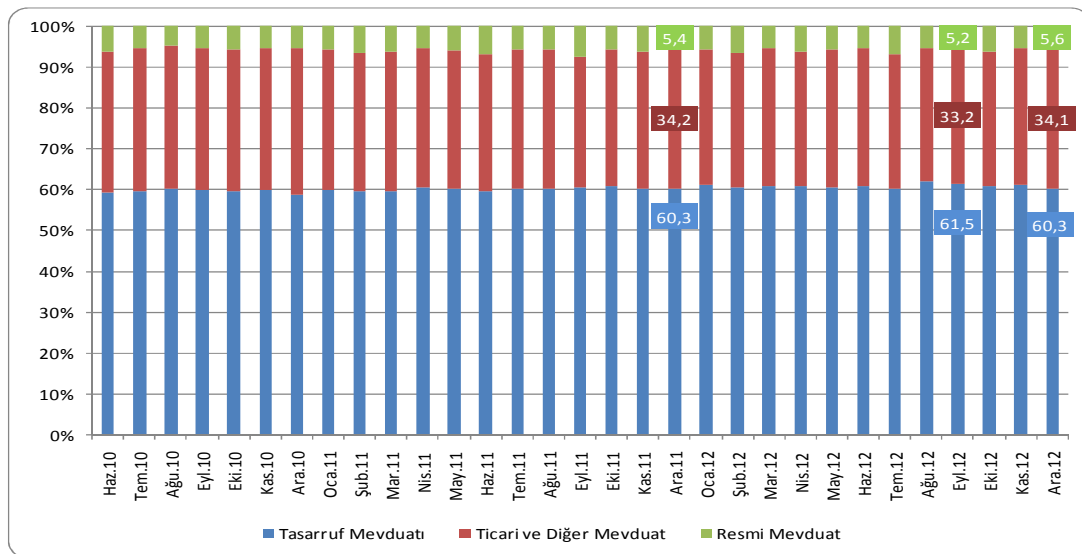
2011 yılsonuna göre TMSF hariç tüm banka gruplarının mevduat tutarı artarken, en yüksek mevduat/katılım fonu artışı 28,6 milyar TL (%8,2) ile özel bankalarda görülmüştür.

Tablo 12:Banka Grupları İtibarıyla Mevduatın Gelişimi

(Milyon TL)	Aralık 2011			Aralık 2012			DEĞİŞİM					
							TUTAR			%		
	TP (Milyon TL)	YP (Milyon USD)	Toplam (Milyon TL)	TP (Milyon TL)	YP (Milyon USD)	Toplam (Milyon TL)	TP (Milyon TL)	YP (Milyon USD)	Toplam (Milyon TL)	TP	YP	Toplam
Kamu Bankaları	169.011	29.816	225.330	187.736	32.965	246.335	18.726	3.149	21.005	11,1	10,6	9,3
Özel Bankalar	208.836	73.399	347.480	235.829	78.923	376.124	26.993	5.524	28.644	12,9	7,5	8,2
Yabancı Bankalar	58.200	13.362	83.438	68.266	18.688	101.487	10.067	5.327	18.048	17,3	39,9	21,6
Katılım Bankaları	23.896	8.113	39.220	28.408	10.977	47.921	4.512	2.864	8.701	18,9	35,3	22,2
TMSF Bankaları	14,8	6,7	27,5	9,8	4,4	17,6	-5	-2,3	-9,9	-33,5	-34,9	-35,9
BANKACILIK SEKTÖRÜ	459.958	124.696	695.496	520.250	141.558	771.884	60.293	16.862	76.388	13,1	13,5	11,0

2012 yılsonunda tasarruf mevduatının²² toplam mevduat içerisindeki payı önceki yıla göre değişmeden %60,3 olarak kalmış, resmi mevduatın payı 0,2 puan artarken, ticari ve diğer mevduatın payı ise 0,2 puan azalmıştır.

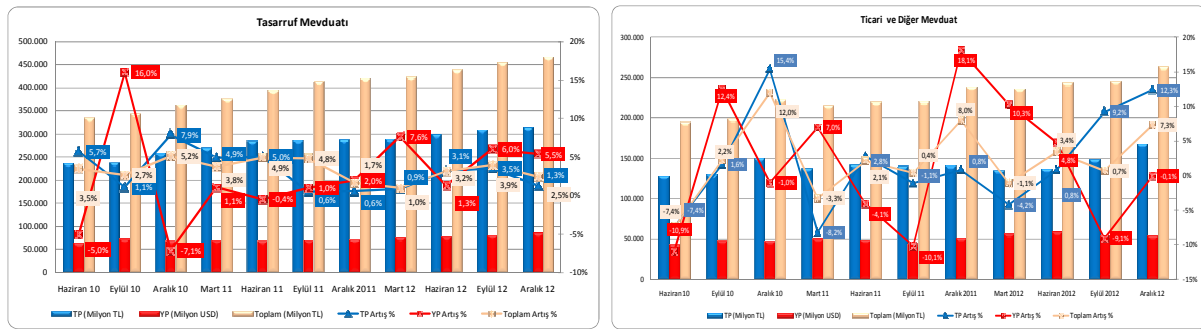
Grafik 25:Mevduatın/Katılım Fonlarının Türleri İtibarıyla Dağılımı

²² Katılım bankalarındaki gerçek kişilere ait fonlar dahildir.

Döviz kurlarının yatay seyrettiği son çeyrekte tasarruf mevduatındaki oransal olarak en fazla artış YP hesaplarda görülmüştür. 2012 yılının son çeyreğinde TP tasarruf mevduatı 4 milyar TL (%1,3), YP tasarruf mevduatı 4,4 milyar USD (USD bazında %5,5) ve toplam tasarruf mevduatı 11,3 milyar TL (%2,5) artmıştır. Aynı dönemde, tüzel kişilere ait ticari ve diğer mevduatın TP kısmı 18,4 milyar TL (%9,2) artarken, YP kısmı 72 milyon USD (USD bazında %0,1) azalma göstermiş, toplam tutarda ise 17,9 milyar TL (%7,3) artış olmuştur. Vergi ve diğer gelirler nedeniyle kamuya ait mevduat ise son çeyrekte 4,7 milyar TL (%12,2) artarak 43,2 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir.

Grafik 26: Tasarruf Mevduatı ile Ticari ve Diğer Mevduatın Gelişimi

Bilindiği üzere, TCMB bankacılık sisteminde kaynakların vadesinin uzatılması yoluyla vade uyumsuzluğunu azaltmak²³ amacıyla 17 Aralık 2010'dan başlayarak Türk Lirası ve yabancı para zorunlu karşılık oranlarını, mevduat/katılım fonunun vade yapısına göre farklılaştırma yoluna gitmiştir. Söz konusu politikaların etkisiyle mevduatın vadesi Aralık 2010 – Aralık 2012 döneminde bir aya kadar vadeden daha uzun vadelere kaymış, vadesiz ve üç aya kadar vadeli mevduatın payı 4,6 puan azalmıştır.

Tablo 13: Mevduatın Vade Dağılımı (%)

							Değişim (Puan)		
	Ara.10	Eyl.11	Ara.11	Haz.12	Eyl.12	Ara.12	Aralık 2010 - Aralık 2012	Aralık 2011 - Aralık 2012	Eylül 2012 - Aralık 2012
Vadesiz	15,9	16,8	17,4	17,2	17,3	17,9	2,0	0,5	0,6
1 Aya Kadar Vadeli	26,0	14,6	14,8	13,2	13,1	14,7	-11,3	-0,1	1,6
1-3 Ay Arası Vadeli	49,7	52,7	53,2	55,9	56,5	54,4	4,7	1,2	-2,1
Vadesiz ve 3 Aya Kadar Vadeli	91,6	84,1	85,4	86,3	86,9	87,0	-4,6	1,6	0,1
3-6 Ay Arası Vadeli	4,1	8,3	7,5	7,0	6,3	6,2	2,1	-1,3	-0,1
6-12 Ay Arası Vadeli	1,5	2,7	2,4	2,2	2,1	2,2	0,7	-0,2	0,1
1 Yıllan Uzun Vadeli	2,7	4,8	4,6	4,6	4,7	4,5	1,8	-0,1	-0,2

²³ Zorunlu karşılık politikaları kredi artışını sınırlandırmak amacıyla da kullanılmaktadır. TCMB, ayrıca, 2013 yılının son çeyreğinden başlamak üzere, kaldıraç oranına dayalı ilave zorunlu karşılık yükümlülüğü uygulamasına geçmektedir. Bankaların ana sermayesinin, pasif toplamı, gayri nakdi kredi ve yükümlülükler, cayılabilir taahhütlerin 0,1 katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutar, türev finansal araçlara ait taahhütlerin her birinin kendi kredi dönüşüm oranı ile çarpımı sonucu bulunacak toplam tutar ile cayılamaz taahhüt tutarı toplamına bölünmesiyle hesaplanmaktadır. Kaldıraç oranı belirlenen eşik değerleri geçen bankalar için ilave zorunlu karşılık yükümlülüğü getirilmektedir.

Ancak, vadesiz ve üç aya kadar vadeli mevduatın payı 2010 yılından itibaren 4,6 puan azalmakla birlikte, aynı vade diliminde 2012 yılında 1,6 puan artış görülmüştür. 2012 yılında mevduatın vade dilimlerinde pay olarak en fazla artış, son çeyrekteki -2,1 puan azalmaya rağmen 1,2 puanla bir – üç ay vadede gerçekleşirken, en fazla azalış ise 1,3 puanla üç – altı ay vadede yaşanmıştır. Sektörün en önemli fon kaynağı ve aktif pasif vade uyumsuzluğunun temel sebebi olan mevduatın vadesinin 2010 yılına kıyasla uzamasına rağmen, mevduatın vadesinin halen kısa olduğu ve 2012 yılının son iki çeyreğinde, üç aya kadar vadede görülen artış sonucu bir miktar daha kısaldığı görülmektedir.

Diğer taraftan, daha önceden vade gözetmeksizin stopaj usulüyle mevduat faizinden ve katılma hesapları kar paylarından %15 vergi alınırken, 01.01.2013 tarih ve 28515 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile, izleyen tabloda özetlendiği şekilde bir yıl ve daha uzun vadeli mevduat/katılma hesaplarına vergi avantajı sağlanmıştır. Ayrıca, altı aya kadar vadeli döviz tevdiat / katılım hesaplarına caydırıcı vergi artışı getirilmiştir.

Tablo 14:Mevduat/Katılım Fonları Hesaplarına Uygulanan Yeni Gelir Vergisi Stopaj Oranları

Yeni Stopaj Oranları ve Önceki Duruma Göre Sağlanan Vergi Avantajları				
Vade	Türk Parası		Döviz	
	Vergi Oranı (%)	Vergi Avantajı (puan)	Vergi Oranı (%)	Vergi Avantajı (puan)
Vadesiz Mevduat / Katılma Hesabı	15	0	18	-3
6 Aya Kadar (6 Ay Dahil)	15	0	18	-3
6-12 Ay Arası	12	3	15	0
1 Yıl ve Daha Uzun Vadeli	10	5	13	2

Aynı tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile, vadeli mevduat ve katılma hesapları ile birikimli mevduat/katılma hesaplarından bankaların onayı ile vadelerinden önce çekim yapılması halinde, vade bozulmaksızın ve faiz/kar payı kaybı yaşanmaksızın bu hesapların vadeleri süresince; 1 yıl ve daha uzun vadeli hesaplar için hesap sahiplerine en fazla iki defa vadeden önce çekim hakkı tanınarak toplamda anaparanın %50’sine, birikimli hesaplar için hesap sahiplerine en fazla üç defa vadeden önce çekim hakkı tanınarak toplamda anaparanın %50’sine kadar kısmi çekim yapılabilme hakkı getirilmiştir. Belirtilen sayı ve payların üzerinde vadeden önce ilave kısmi veya tamamen çekimlerde ise biriken faiz/kar payı tutarının en fazla %50’sine kadar faiz/kar payı ödenebilecektir.

Sonuç olarak, yukarıda özetlenen vergi avantajının ve vadeden önce gelir kaybı olmaksızın hesaptan para çekme imkanının getirilmesinin, olası etkilerinin görülmesi için erken olmakla birlikte, mevduatın /katılım hesaplarının ortalama vadesinin uzamasına katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir.

Küresel krizle birlikte yatırımcıların risk iştahlarının azalması ve güvenli yatırım araçlarına olan talebin artması altın fiyatlarında 2008-2012 döneminde ciddi artış görülmesine yol açmıştır. Bu dönemde altının ons değeri USD bazında yaklaşık iki kat yükselmiştir.

Diğer taraftan, 29 Mayıs 2008 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin 2008-32/35 No’lu Tebliğ ile bankalarca altın, gümüş ve platin depo hesabı açılması, altın, gümüş ve platin kredisi kullandırılması ve kıymetli madenler aracı kuruluşları tarafından yurt dışından kıymetli madenler kredisi sağlanmasına ilişkin usul ve esasların yeniden düzenlenmesiyle bankalar, gerçek ve tüzel kişiler adına, altın, gümüş ve platinin fiziken tesliminin yanında bankalarca satışı yapılmak suretiyle de vadeli veya vadesiz olarak altın, gümüş ve platin depo hesabı açabilme olanağına kavuşmuşlardır. Yükselen altın fiyatlarının yanı sıra, kıymetli Maden Depo Hesapları Hakkındaki sözkonusu mevzuat değişikliğinin olumlu etkisiyle sektörümüzde altın mevduatına olan ilginin özellikle 2011 yılının ikinci yarısıyla birlikte yükseldiği görülmüştür.

Ayrıca TCMB’nin 2011 yılı Ekim ayından itibaren kıymetli maden depo hesapları hariç YP zorunlu karşılıkların %10’una kadar kısmının altın, kıymetli maden depo hesapları için ise tamamının altın cinsinden tutulabilmesi imkanı tanınması, aynı imkanın 2011 Kasım ayından itibaren TL zorunlu karşılıklar için de getirilmesi ve muhtelif kararlarla %30’a kadar yükseltilmesi, bankalar açısından altın mevduatı toplamının cazibesini artırmıştır.

Sektörde altın mevduatı kıymetli maden depo hesapları içerisinde izlenmekte olup, bu hesabın tamamına yakını altın mevduatından oluşmaktadır.

Aralık 2012 itibarıyla sektörün kıymetli maden depo hesapları toplamı 21 bankaya ait olmak üzere 10,7 milyar USD tutarındadır. Bankalararası kıymetli maden depo hesapları hariç tutulduğunda sektör mevduatının %2,4’ü kıymetli maden depo hesaplarından oluşmaktadır. 2011 yılında çok ciddi artış gösteren kıymetli maden depo hesaplarının artış hızında, 2012 yılında bir yavaşlama gözlenmekle birlikte, Aralık ayında belirgin bir yükseliş (1,2 milyar USD) oluşmuştur.

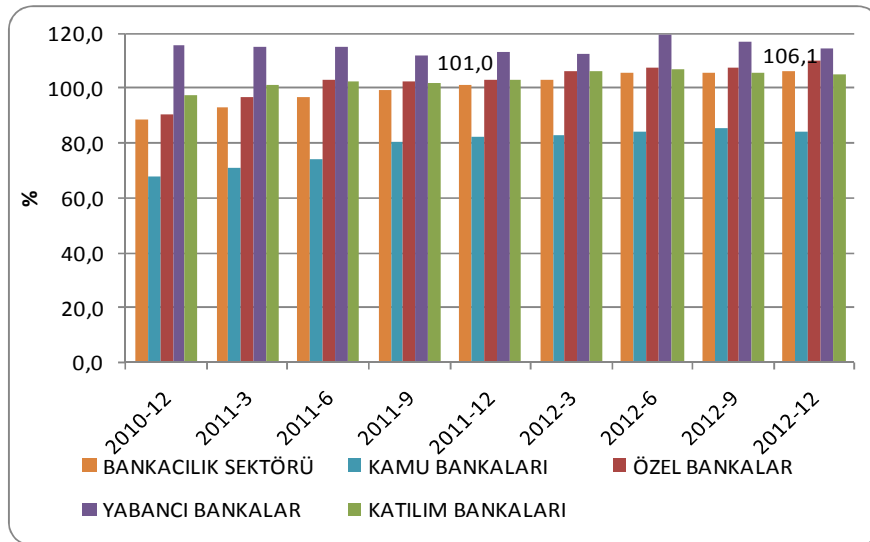
Tablo 15: Çeyrekler İtibarıyla Kıymetli Maden Depo Hesaplarının Gelişimi

(Milyon USD)	Kıymetli Maden Depo Hesabı			Toplam Değişim	
	Vadeli	Vadesiz	Toplam*	Tutar	(%)
Mar.11	447	1.967	2.414		
Haz.11	565	2.621	3.186	772	32,0
Eyl.11	990	6.471	7.460	4.274	134,2
Ara.11	1.079	6.735	7.814	354	4,7
Mar.12	1.254	7.759	9.012	1.198	15,3
Haz.12	1.478	7.911	9.389	377	4,2
Eyl.12	1.671	7.413	9.085	-304	-3,2
Ara.12	1.945	8.710	10.656	1.571	17,3

* Bankalararası kıymetli maden depoları (192 milyon USD) dahildir. TCMB kurları esas alınmıştır.

2012 yılında brüt kredi artış oranının (%16,6) mevduatın artış oranının (%11) üzerinde gerçekleşmesiyle mevduatın krediye dönüşüm oranı 5,1 puan artarak %106,1 seviyesine yükselmiştir. Banka grupları arasında yabancı bankalar %114,3 ile en yüksek orana sahip iken, kamu bankaları %84,3 ile sektör ortalamasının altında yer almaktadır.

Grafik 27: Banka Grupları Bazında Mevduatın Krediye Dönüşüm Oranı

Yurtdışı şubeler nezdindeki mevduat, toplam mevduat içinde %4,4 paya sahiptir. Yurtdışı şubeler nezdindeki TP mevduat, Aralık 2010- Haziran 2011 döneminde Arap baharı nedeniyle, izleyen dönemde ise temelde kademeli olarak faize duyarlı kısa vadeli ticari mevduatın çekilmesi sonucu azalmakla birlikte, 2012 yılının son çeyreğinde %18,2 oranında artarak 15 milyar TL'ye yükselmiştir. Yurtdışı şubelerdeki toplam mevduat artışının son çeyrekte %4,9 olarak gerçekleştiği, en yüksek mevduat artışının Malta ve Bahreyn şubelerinde, en fazla azalışın da Lüksemburg şubesinde olduğu görülmüştür.

Tablo 16: Yurt Dışı Şubeler Nezdinde Toplanan Mevduat

Dönem	Yurtdışı Şubeler Nezdinde Toplanan			Top.Mevduat İçindeki % Pay	Değişim** (%)		
	TP (Milyon TL)	YP* (Milyon USD)	Toplam (Milyon TL)		TP	YP	Toplam
Ara.10	27.110	13.065	47.198	7,6	-	-	-
Haz.11	16.254	11.194	34.341	5,2	-40,0	-14,3	-27,2
Ara.11	13.570	10.008	32.474	4,7	-16,5	-10,6	-5,4
Haz.12	8.761	12.739	31.775	4,4	-35,4	27,3	-2,2
Eyl.12	12.673	11.106	32.495	4,4	44,7	-12,8	2,3
Ara.12	14.975	10.744	34.073	4,4	18,2	-3,3	4,9

(*) TCMB USD alış kuru kullanılmıştır.

(**) Önceki döneme kıyasla değişim.

Yurtdışı şubeler nezdindeki toplam mevduatın %65'i yurtiçi yerleşiklere aittir. Yurtdışı yerleşiklerin toplam mevduatının sektördeki payı ise %4,5 düzeyindedir.

Tablo 17: Mevduatın Dağılımı

(Aralık 2012)	Tutar Olarak Dağılım (Milyon TL)			Yüzde Olarak Dağılım		
	Yurtiçi Yerleşikler	Yurtdışı Yerleşikler	Toplam	Yurtiçi Yerleşikler	Yurtdışı Yerleşikler	Toplam
Yurtiçi Şubeler	715.163	22.648	737.811	92,7	2,9	95,6
Yurtdışı Şubeler	22.155	11.919	34.073	2,9	1,5	4,4
Toplam	737.318	34.566	771.884	95,5	4,5	100,0

e) Yurtdışı Bankalara Borçlar

Gelişmiş ülke merkez bankalarının genişletici para politikalarına devam ettikleri 2012 yılında ülkemizde yaşanan olumlu makroekonomik gelişmeler sektörün küresel piyasalardan sağladığı fon miktarını arttırmıştır.

Sektörün yurtdışı bankalardan temin ettiği borçların toplamı, yılsonuna göre %13,3 oranında (13 milyar USD) artış göstererek Aralık 2012 itibarıyla 110,6 milyar USD'ye yükselmiştir. Söz konusu artışta; kredilerde (5 milyar USD), repodan sağlanan fonlarda (3,8 milyar USD), mevduatta (3,2 milyar USD) ve sermaye benzeri kredilerde (1,9 milyar USD) meydana gelen yükselişlerin etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca Aralık 2012 itibarıyla yurtdışına yönelik olarak nominal tutarı 0,5 milyar TL ve 9,5 milyar USD olan tahvil ihraç edilmiştir.

2012 yılının son çeyreğinde yurtdışı bankalardan sağlanan fonlar, krediler (1,7 milyar USD), sermaye benzeri krediler (1,6 milyar USD) ve sendikasyon kredileri (0,5 milyar USD) kaynaklı olarak toplamda 2,7 milyar USD (%2,5) artış göstermiştir.

Aralık 2012 döneminde bankaların yurtdışı bankalara borçları içerisinde kendi risk gruplarından sağladığı fon tutarı yılsonuna göre 1,9 milyar USD azalarak 15,3 milyar USD'ye gerilemiştir. Aralık 2011 itibarıyla bankaların kendi risk gruplarından sağladığı fon tutarının toplam yurtdışı borçlara oranı %17,7 iken Aralık 2012 döneminde bu oran %13,9'a gerilemiştir.

Tablo 18:Yurtdışı Bankalardan Sağlanan Fonların Gelişimi

(milyon USD)	Değişim											
	Aralık 2011		Haziran 2012		Eylül 2012		Aralık 2012		Ara.11 - Ara.12		Eyl.12 - Ara.12	
	Tutar	% Pay	Tutar	% Pay	Tutar	% Pay	Tutar	% Pay	Tutar	(%)	Tutar	(%)
Mevduat	13.144	13,5	16.078	15,2	16.390	15,2	16.328	14,8	3.184	24,2	-62	-0,4
Kredi	41.155	42,2	45.476	43,0	44.423	41,2	46.129	41,7	4.974	12,1	1.706	3,8
Sendikasyon	15.748	16,1	14.982	14,2	15.887	14,7	16.377	14,8	629	4,0	490	3,1
Seküritizasyon	8.384	8,6	7.663	7,2	7.360	6,8	6.850	6,2	-1.534	-18,3	-510	-6,9
Repo	14.787	15,1	16.938	16,0	19.158	17,7	18.627	16,8	3.840	26,0	-531	-2,8
Sermaye Benzeri Borçlar*	4.389	4,5	4.497	4,3	4.691	4,3	6.290	5,7	1.900	43,3	1.599	34,1
Diğer**	0	0,0	61	0,1	44	0,0	30	0,0	30	-	-14	-32,3
TOPLAM***	97.607	100	105.695	100	107.953	100	110.630	100	13.022	13,3	2.677	2,5

(*) Yurtdışı banka harici yatırımcılardan temin edilenler hariç.

(**)Vade unsuru taşımayan işlemlerin dışında, İşlem tür kodları sınıflandırmasından herhangi bir tür işlem koduna dahil olmadığı halde bankalarla yapılan borç tarafındaki işlemleri kapsamaktadır.

(***) Yurtdışında ihraç edilen tahvil/bono tutarları hariç tutulmuştur.

2012 yılında yurtdışı bankalardan repo işlemleriyle sağlanan fonlar 3,8 milyar USD (%26) artış göstermiştir. Repo işlemleriyle sağlanan fonlar temel olarak İngiltere, ABD ve

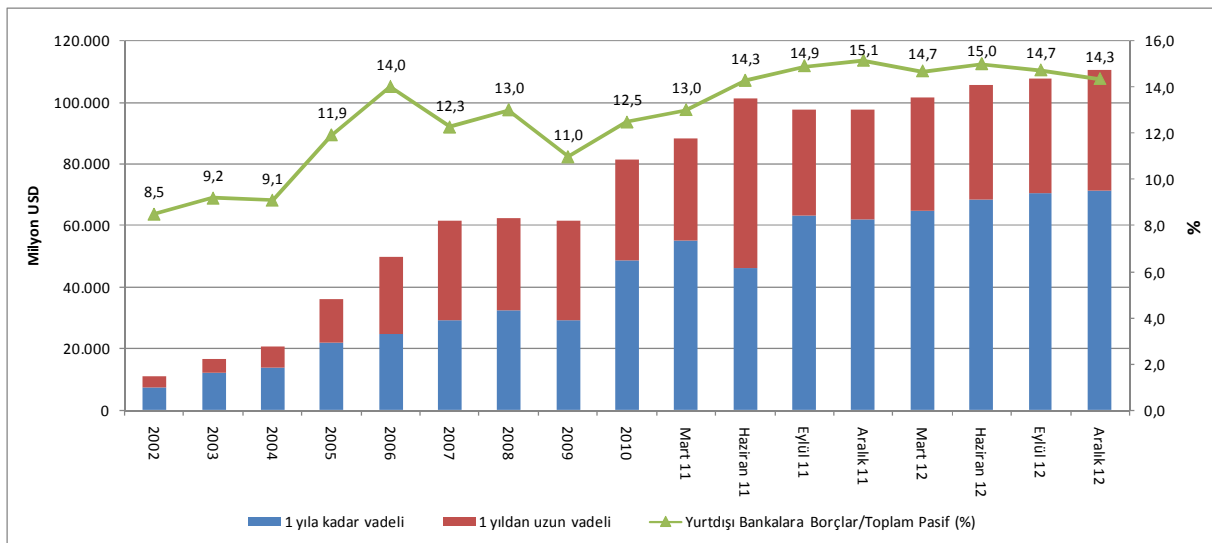
Almanya merkezli finans kuruluşları ile yapılan işlemlerden kaynaklanmakta olup; işlemlerin %90,8'i USD, %3,1'i TP cinsinden gerçekleştirilmiştir. Aralık 2012 itibarıyla repo işlemlerinden sağlanan fonların %83,9'u bir yıla kadar vadeli, %16,1'i ise bir yıldan uzun vadeli işlemlerden oluşmaktadır.

2012 yılında sektörün yurtdışından temin ettiği sendikasyon ve seküritizasyon kredilerinin toplam tutarı yaklaşık 0,9 milyar USD (%3,8) azalmıştır. Sendikasyon ve seküritizasyon kredilerinin yurtdışı bankalardan sağlanan toplam yurtdışı fonlar içindeki payı Aralık 2012'de %21 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2012 yılında 15,7 milyar USD sendikasyon kredisi geri ödemesi yapılırken, 16,4 milyar USD yeni sendikasyon kredisi temin edilmiştir. Sektör genelinde bankaların sendikasyon kredilerini yenilemekte problem yaşamadığı, seküritizasyon kredilerindeki azalışı ise yurtdışına ihraç edilen menkul değerler ile ikame ettiği değerlendirilmektedir.

2012 yılında yurtdışı bankalardan temin edilen sermaye benzeri krediler 1,9 milyar USD (%43,3) artış göstermiştir. Sektörün sermaye benzeri borç yapısı, ağırlıklı olarak yabancı bankaların ana ortaklarından sağladıkları ikincil sermaye benzeri borç şeklindeyken, 2012 yılında yerli bankaların da yurtdışı piyasalardan ikincil sermaye benzeri borç teminine yöneldiği gözlenmiştir.

Aralık 2012 döneminde, yurtdışı bankalardan sağlanan fonların 65,2 milyar USD'si (%59) USD cinsinden, 33,9 milyar USD'si (%30,7) EUR cinsinden ve mevduat-kredi şeklinde sağlanan fonların 9 milyar USD'lik kısmı ile repo yoluyla sağlanan fonların 570 milyon USD'lik kısmı olmak üzere toplam 9,5 milyar USD'lik (%8,6) kısmı TP cinsindendir.

Grafik 28: Yurtdışı Bankalardan Temin Edilen Fonların Vade Dağılımı ve Toplam Pasif İçindeki Payı

Sektörün yurtdışından sağladığı borçların toplam pasifler içindeki payının Aralık 2010'dan itibaren artış gösterdiği görülmektedir. İnceleme dönemi itibarıyla bu fonların toplam pasifler içindeki payı %14,3 düzeyindedir. Diğer taraftan, yurtdışı bankalardan temin edilen fonların %64,5'inin vadesi bir yıla kadardır.

Tablo 19: Yurtdışı Bankalardan Temin Edilen Fonların Ülkelere Göre Dağılımı

(Milyon USD)	Ara.11		Eyl.12		Ara.12		Değişim			
	Tutar	Pay %	Tutar	Pay %	Tutar	Pay %	Ara.11 - Ara. 12	%	Eyl.12 - Ara. 12	%
Genel Merkez Ülkesi										
ABD	18.938	19,4	20.364	18,9	22.806	20,6	3.869	20,4	2.442	12,0
Büyük Britanya	12.230	12,5	13.288	12,3	13.025	11,8	795	6,5	-262	-2,0
Almanya	10.843	11,1	11.000	10,2	10.696	9,7	-147	-1,4	-304	-2,8
Lüksemburg	7.717	7,9	7.835	7,3	8.564	7,7	847	11,0	729	9,3
İsviçre	5.991	6,1	7.200	6,7	7.756	7,0	1.764	29,4	556	7,7
Hollanda	7.549	7,7	8.542	7,9	7.002	6,3	-547	-7,2	-1.540	-18,0
Fransa	6.588	6,7	7.349	6,8	6.114	5,5	-474	-7,2	-1.234	-16,8
Japonya	2.465	2,5	4.027	3,7	3.186	2,9	722	29,3	-841	-20,9
Libya	1.432	1,5	2.086	1,9	2.813	2,5	1.381	96,4	726	34,8
Suudi Arabistan	1.251	1,3	2.603	2,4	2.736	2,5	1.486	118,8	133	5,1
Belçika	3.878	4,0	1.947	1,8	2.275	2,1	-1.603	-41,3	329	16,9
Birleşik Arap Emirlikleri	763	0,8	1.636	1,5	1.670	1,5	907	118,8	34	2,1
Kanada	1.608	1,6	1.544	1,4	1.654	1,5	46	2,8	111	7,2
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	841	0,9	1.420	1,3	1.534	1,4	692	82,3	114	8,0
Avusturya	599	0,6	1.568	1,5	1.516	1,4	917	153,2	-52	-3,3
Kuveyt	473	0,5	1.397	1,3	1.411	1,3	938	198,3	13	0,9
İtalya	1.795	1,8	1.163	1,1	1.329	1,2	-466	-26,0	166	14,2
Cayman Adaları	1.527	1,6	1.470	1,4	1.222	1,1	-305	-20,0	-247	-16,8
Çin	76	0,1	290	0,3	1.142	1,0	1.066	1.412,5	852	293,3
Bahreyn	696	0,7	667	0,6	1.078	1,0	382	54,9	410	61,5
Diğer	10.348	10,6	10.555	9,8	11.100	10,0	752	7,3	545	5,2
Toplam	97.607	100	107.953	100	110.630	100	13.022	13,3	2.677	2,5

Aralık 2012 döneminde 110,6 milyar USD'ye ulaşan yurtdışı bankalara borçların önemli bir kısmı ABD (22,8 milyar USD - %20,6), Büyük Britanya (13 milyar USD - %11,8), Almanya (10,7 milyar USD - %9,7), Lüksemburg (8,6 milyar USD - %7,7) ve İsviçre (7,8 milyar USD - %7) merkezli finans kuruluşlarından²⁴ temin edilmiştir. Sektörün yurtdışından sağlamış olduğu fonların gelişimine bakıldığında; Euro Alanı'nda yer alan ülke ekonomilerinde yaşanan olumsuz gelişmelerin etkisi sonucu bu bölgeden sağlanan fonların toplam yurtdışı borçlar içindeki payının 2012 yılında %6,6 oranında gerilediği görülmektedir. Öte yandan ABD, Orta Doğu ve Asya ülkeleri merkezli finans kuruluşlarından sağlanan fonların toplam yurtdışı borçlar içindeki payının artış gösterdiği gözlenmektedir.

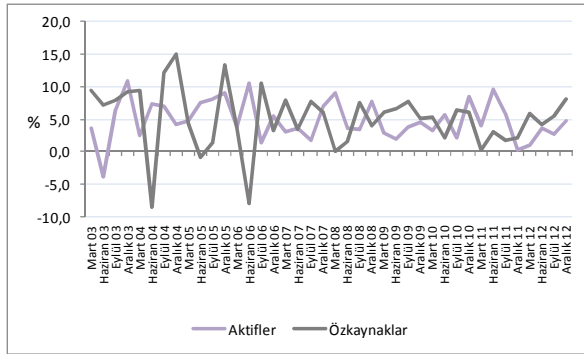
²⁴ Banka genel merkezinin yerleşik olduğu ülke esas alınmıştır.

f) Özkaynaklar ve Sermaye Yeterliliği

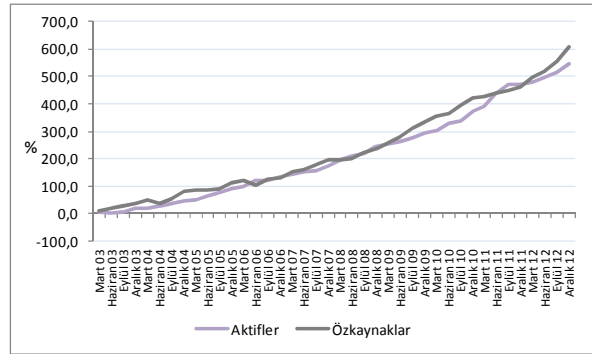
Sektörün özkaynakları 2012 yılında %25,7 (37,2 milyar TL) artarak 181,8 milyar TL'ye ulaşmıştır. İncelenen dönemde geçmiş yıl karlarından yapılan ilaveler ve nakit artışlar sonucu ödenmiş sermayede (4,1 milyar TL), dağıtılmayarak bünyede bırakılan önceki yıllar karının eklendiği yedek akçelerde (13,9 milyar TL) ve menkul değerler değer artış fonunda (14,3 milyar TL) ve 2012 yılsonu itibarıyla önceki yıla göre %19,2 artan dönem net karında (3,8 milyar TL) meydana gelen artışlar özkaynaklardaki yükselişin temel belirleyicileri olmuştur.

Uzun dönemli ve kümülatif gelişimlere bakıldığında, sektörün toplam aktif ve özkaynak büyüme oranlarının birbirine yakın olduğu görülmekle birlikte son beş çeyrektir özkaynaklardaki artışın toplam aktiflerdeki artışı aşmış olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum sektörün mali yapısını güçlendiren ve sermaye yeterliliğini de artıran bir gelişme olması bakımından olumlu değerlendirilmektedir. Yılın son çeyreğinde sektörün toplam aktifleri %4,8 büyürken özkaynakları %8,1 artmıştır.

Grafik 29: Toplam Aktifler ve Özkaynakların Değişimi (Çeyrek Dönemler İtibarıyla)

Grafik 30: Toplam Aktifler ve Özkaynakların Değişimi (Kümülatif - Aralık 2002 bazlı)

Sektörün kar dağıtımının sınırlandırılması ve karların bünyede bırakılmasının teşvik edilmesi yönünde Kurumumuzca sürdürülen uygulama sayesinde bankaların bilançolarında toplam ödenmiş sermayelerinin yaklaşık iki katı kadar yedek akçe oluşumu sağlanarak sektörün güçlü özkaynak yapısı korunmuştur.

Tablo 20: Özkaynak Unsurlarının Gelişimi

(Milyon TL)					DEĞİŞİM (%)			
	2011/12	2012/6	2012/9	2012/12	2011/12-2012/12		2012/9-2012/12	
					Tutar	%	Tutar	%
Ödenmiş Sermaye	50.493	52.432	52.589	54.636	4.143	8,2	2.047	3,9
Yedek Akçeler	89.777	104.463	104.459	103.641	13.864	15,4	-818	-0,8
Ödenmiş Sermaye Enflasyon Düzeltme Farkı	0	0	0	0	0	-	0	-
Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Farkları	1.878	2.616	2.616	2.738	859	45,7	121	4,6
Menkul Değerler Değerleme Farkları	532	5.823	8.964	14.829	14.298	2690,0	5.865	65,4
Dönem Karı (Zararı)*	19.844	11.574	17.090	23.649	3.804	19,2		
Geçmiş Yıllar Karı (Zararı)	-17.878	-17.568	-17.568	-17.671	207	-1,2	-103	0,6
TOPLAM ÖZKAYNAKLAR	144.646	159.341	168.151	181.822	37.176	25,7	13.672	8,1

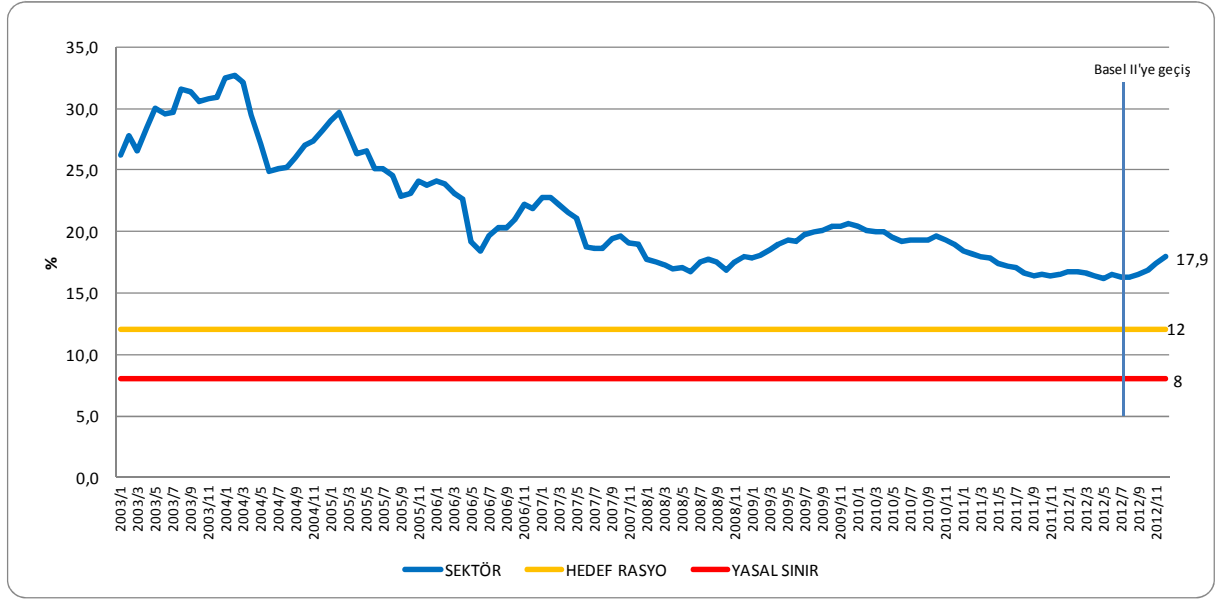
* Dönem Karı (Zararı) satırındaki değişim yıllıktr.

2012 yılının ilk çeyreğinde iki bankada toplam 401 milyon TL (102 milyon TL'si nakit) ödenmiş sermaye artışı gerçekleşmiştir. Yılın ikinci çeyreğinde ise dokuz bankada toplam 1,5 milyar TL (252 milyon TL'si nakit) sermaye artırımını olmuştur. Üçüncü çeyrekte iki bankada toplam 157 milyon TL (7,5 milyon TL'si nakit) sermaye artırımını gerçekleştirmiştir. Yılın son çeyreğinde ise beş bankada toplam 1,5 milyar TL (403 milyon TL'si nakit) sermaye artırımını gerçekleştirmiş, Odea Bank A.Ş.'nin (534 milyon TL) faaliyete başlamasıyla toplam artış 2 milyar TL olmuştur. Böylece 2012 yılında 13 bankada gerçekleşen sermaye artışı toplamı 3,6 milyar TL (Odea Bank hariç) olmuştur.

2011 yılsonuna göre menkul değerler değerleme farklarında gözlenen yüksek oranlı artışın büyük kısmı satılmaya hazır menkul değerlerin değerleme farklarından ve iştirakler, bağlı ortaklıklar ve birlikte kontrol edilen ortaklıkların değerleme farklarından kaynaklanmaktadır. Satılmaya hazır menkul değerlerin değerleme farkları 2011 yılsonunda negatif 1,7 milyar TL iken 10 milyar TL artarak Aralık 2012 döneminde 8,3 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Menkul değer değerleme farklarının diğer bileşenlerinden olan iştirakler, bağlı ortaklıklar ve birlikte kontrol edilen ortaklıklara ilişkin değerleme farkları ise aynı dönemde %175 oranında (4,7 milyar TL) artmıştır.

Temmuz 2012 döneminden itibaren Basel II düzenlemelerinin yürürlüğe girdiği sektörde, **sermaye yeterliliği rasyosu (SYR)** yılsonuna göre 1,3 puan, son çeyrekte ise 1,4 puan artarak %17,9 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Grafik 31: Sermaye Yeterliliği Rasyosu

Yılın son çeyreğinde yasal özkaynaklar %9,3 artarken, risk ağırlıklı varlıklar yalnızca %0,9 oranında artmış ve bu gelişmeler SYR'ye 1,4 puanlık artış olarak yansımıştır. 2012 yılsonu itibarıyla risk ağırlıklı varlıkların %88,9'u kredi riskine esas tutardan oluşmakta olup, kredi riskine esas tutar yılın son çeyreğinde %1,4 oranında artarken piyasa riskine esas tutar aynı dönemde %13,7 azalmıştır.

Tablo 21: SYR Bileşenleri

(Milyon TL)					FARK (%)*	
	2011/12	2011/6	2012/9	2012/12	2011/12-2012/12	2012/9-2012/12
Ana Sermaye	142.593	132.271	158.439	165.977	16,4	4,8
Katkı Sermaye	16.263	14.567	21.966	31.245	92,1	42,2
Sermaye	158.856	146.838	180.405	197.221	24,2	9,3
Sermayeden İndirilen Değerler (-)	931	1.015	842	896	-3,7	6,4
Özkaynak	157.925	145.823	179.563	196.325	24,3	9,3
Risk Ağırlıklı Varlıklar	954.196	850.337	1.089.038	1.098.945	15,2	0,9
Kredi Riskine Esas Tutar	822.536	720.013	963.447	976.892	18,8	1,4
- Menkul Kıymetleştirme Poz. Kay.KRET	0	0	0	0	-	-
- Karşı Taraf Kredi Riski Dahil KRET	0	0	0	0	-	-
Risk ağırlığı % 0 olanlar,	0	0	388.767	398.788	-	2,6
Risk ağırlığı %10 olanlar,	0	0	1	0	-	-100,0
Risk ağırlığı % 20 olanlar,	14.600	11.030	43.304	53.958	269,6	24,6
Risk ağırlığı % 50 olanlar (G.menkul İp. İle Tem.)	83.746	75.202	118.186	126.772	51,4	7,3
Risk ağırlığı % 50 olanlar,	0	0	40.442	94.825	-	134,5
Risk ağırlığı % 75 olanlar,	0	0	267.200	279.434	-	4,6
Risk ağırlığı % 100 olanlar,	662.365	620.787	554.582	509.359	-23,1	-8,2
Risk ağırlığı % 150 olanlar,	17.569	6.381	22.453	25.099	42,9	11,8
Risk ağırlığı % 200 olanlar,	44.256	6.613	43.405	49.359	11,5	13,7
Piyasa Riskine Esas Tutar	37.638	36.301	25.836	22.298	-40,8	-13,7
Operasyonel Riskine Esas Tutar	94.023	94.023	99.756	99.756	6,1	0,0
Sermaye Yeterliliği Rasyosu (%)*	16,6	17,1	16,5	17,9	1,3	1,4

* Sermaye Yeterliliği Rasyosu'ndaki değişim puan olarak ifade edilmiştir.

SYR’de yılın son çeyreğinde gözlenen artışın temel nedeni geçmiş yıllar karı ve dönem içerisinde yapılan sermaye artışlarının yanı sıra, önceki yıla göre %19,2 artan dönem net karı sayesinde ana sermayede ve faiz oranlarındaki düşüş nedeniyle satılmaya hazır menkul değerler değerlendirme farklarındaki artış ile ikincil sermaye benzeri borçlardaki artış nedeniyle katkı sermayede meydana gelen yükselişler sonucu özkaynaklarda gerçekleşen artıştır. Bununla birlikte kredi riskine esas tutar artışının özkaynaklardaki artış oranının gerisinde kalmasına ve bu anlamda SYR artışına katkı sağlayan diğer faktörlerden biri, Kasım ayı başında Türkiye’nin yatırım yapılabilir ülke notu alması sonucu YP menkul değerlerin risk ağırlığının %100’den %50’ye gerilemesidir. Diğerleri ise KOBİ tanımında yapılan değişiklik sonucu kredilerin tasnifinin değişmesine bağlı olarak risk ağırlığındaki azalışlardır. Öte yandan düşen faizler nedeniyle piyasa riskine esas tutarda meydana gelen azalış da risk ağırlıklı varlıklardaki artışı sınırlandırmış ve SYR artışına katkı sağlamıştır.

Banka grupları bazında incelendiğinde 2012 yılının son çeyreğinde konsolide olmayan sermaye yeterliliği rasyosu azalan tek banka grubu kalkınma ve yatırım bankalarıdır. Yıllık bazda ise faaliyet yapıları gereği sermaye yeterliliği rasyoları yüksek olan kalkınma ve yatırım bankaları ile bankacılık faaliyeti bulunmayan TMSF bankaları hariç tutulduğunda, yalnızca katılım bankalarının SYR’sinin azaldığı, en yüksek SYR artışının ise kamu bankalarında gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 22: Banka Grupları Bazında Sermaye Yeterliliği Rasyosu

Fark (Puan)						
	2011/12	2012/6	2012/9	2012/12	2011/12-2012/12	2012/9-2012/12
(%)						
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	48,17	47,32	34,95	34,20	-13,97	-0,74
TMSF Bankaları	58,77	42,44	39,34	40,26	-18,51	0,92
Bankacılık Sektörü	16,55	16,47	16,49	17,86	1,31	1,38
Özel Bankalar	15,48	15,22	15,49	17,10	1,62	1,61
Yabancı Bankalar	16,88	16,58	16,78	17,67	0,79	0,89
Kamu Bankaları	14,53	15,30	15,57	17,20	2,67	1,63
Katılım Bankaları	14,04	13,70	13,48	13,91	-0,13	0,43

Basel II düzenlemelerinin yürürlüğe girmesi sonrası, makro ekonomik konjonktürdeki olumlu gelişmeler, Türkiye’nin yatırım yapılabilir ülke notu alması ve hızla gerileyen faizler bir yandan özkaynaklara olumlu yansırken diğer yandan riskli varlıklardaki artışı sınırlamış ve son bir yıllık süreçte yatay seyreden sermaye yeterliliği rasyosu, özellikle yılın son çeyreğinde artış trendine girmiş görünmektedir. Yasal özkaynakların %84,5’inin ana sermayeden oluşması sektörün kaliteli özkaynak yapısını koruduğunu göstermektedir.

4. Kârlılık

Bankacılık sektörü 2012 yılını 23.649 milyon TL net karla tamamlamıştır. Sektörün dönem net karı, faiz dışı gelir gider dengesindeki gerilemeye karşın, esas olarak yükselen net faiz marjı nedeniyle önceki yılın aynı dönemine göre 3,8 milyar TL (%19,2) yükselmiştir. Sektörde faaliyet gösteren 49 bankadan 37'sinin kârında, son bir yıllık dönemde artış gerçekleşmiş, 2012 yılının son çeyreğinde yeni bir banka sisteme dâhil olmuştur.

Tablo 23: Bankacılık Sektörü Karşılaştırmalı Gelir Tablosu

Bankacılık Sektörü (Milyon TL)	Aralık		Değişim		Toplam Gelire Oranı %		
	2011	2012	Tutar	%	2011	2012	Fark (Puan)
Toplam Faiz Gelirleri	88.159	109.931	21.772	24,7	74,6	77,0	2,4
Kredilerden Alınan Faizler	58.645	78.623	19.978	34,1	49,6	55,1	5,4
Menkul Değerlerden Alınan Faizler	26.054	27.413	1.359	5,2	22,1	19,2	-2,9
Bankalardan ve Para P. Alınan Faizler	1.238	1.405	166	13,4	1,0	1,0	-0,1
Diğer	2.222	2.490	268	12,1	1,9	1,7	-0,1
Toplam Faiz Giderleri	48.829	57.642	8.813	18,0	41,3	40,4	-1,0
Mevduata Verilen Faizler	37.401	43.836	6.435	17,2	31,7	30,7	-1,0
Bankalara ve Para P. İşl. Verilen Faizler	4.852	5.545	693	14,3	4,1	3,9	-0,2
İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Faizler	907	2.367	1.460	161,0	0,8	1,7	0,9
Repo İşlemlerine Verilen Faizler	5.281	5.451	170	3,2	4,5	3,8	-0,7
Diğer	389	444	55	14,2	0,3	0,3	-0,0
I) NET FAİZ GELİRİ (GİDERİ)	39.330	52.289	12.959	32,9	33,3	36,6	3,3
Takipteki Alacaklar Özel Provizyonu	4.126	7.880	3.753	91,0	3,5	5,5	2,0
II) PROV.SONRASI NET FAİZ GELİRİ (GİDERİ)	35.203	44.409	9.206	26,2	29,8	31,1	1,3
Toplam Faiz Dışı Gelirler	26.554	26.988	434	1,6	22,5	18,9	-3,6
Bankacılık Hizmet Gelirleri ve Komisyonlar	17.104	19.237	2.133	12,5	14,5	13,5	-1,0
Aktif Satış Kazançları	1.488	780	-708	-47,6	1,3	0,5	-0,7
Diğer	7.961	6.971	-991	-12,4	6,7	4,9	-1,9
Toplam Faiz Dışı Giderler	36.225	42.732	6.507	18,0	30,7	29,9	-0,7
Personel Giderleri	12.933	14.205	1.272	9,8	10,9	10,0	-1,0
Provizyonlar	5.679	7.916	2.236	39,4	4,8	5,5	0,7
Diğer	17.613	20.612	2.998	17,0	14,9	14,4	-0,5
III) NET FAİZ DİŞİ GELİR (GİDER)	-9.671	-15.744	-6.073	-	-8,2	-11,0	-2,8
IV) TOPLAM DİĞER FAİZ DİŞİ GEL./GİD. (1+2+3)	-290	1.576	1.866	-	-0,2	1,1	1,3
1- Sermaye Piyasası İşlemleri Karı (Zararı) (Net)	1.566	-2.351	-3.917	-	1,3	-1,6	-3,0
2- Kambiyo Karı (Zararı) (Net)	-1.788	3.958	5.746	-	-1,5	2,8	4,3
3- Olaganüstü Gelirler (Giderler) (Net)	-68	-31	37	-	-0,1	-0,0	0,0
V) VERGİ ÖNCESİ KAR (ZARAR) (II+III+IV)	25.242	30.241	4.999	19,8	21,4	21,2	-0,2
Vergi Provizyonu	5.398	6.592	1.194	22,1	4,6	4,6	0,0
DÖNEM NET KARI (ZARARI)	19.844	23.649	3.804	19,2	16,8	16,6	-0,2
Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri %	180,5	190,7	10,2				
Faiz Dışı Gelirler/Faiz Dışı Giderler %	73,3	63,2	-10,1				
Faiz Dışı Gelirler/Faiz Dışı Giderler %*	73,8	68,6	-5,2				
Faiz Dışı Gelirler/Faiz Dışı Giderler %**	66,6	58,4	-8,2				

Not: Diğer faiz dışı gelirler, faiz dışı gelir - gider dengesi hesaplamasında net değerleri üzerinden

* Diğer faiz dışı gelir/giderler dahil edilmştir.

** Takipteki alacaklar özel provizyonu ve diğer faiz dışı gelir/giderler dahil edilmştir.

2011 yılsonu ile karşılaştırıldığında, küresel krizle başa çıkmaya yönelik olarak piyasalara yüksek düzeyde likidite enjekte edilmesi, bankacılık sektörünün fonlama yapısının da bir miktar değişmesine yol açmış, bankalar aktif fonlamasında mevduat dışı alternatif kaynaklara yönelmişlerdir. Bu çerçevede, başta ihraç edilen menkul kıymetlere verilen faizler olmak üzere, bankalara verilen faizlerde önceki yılın aynı dönemine göre, önemli tutarda

artışlar gerçekleşmiştir. Öte yandan, özellikle yılın son çeyreğinde, repo işleminden sağlanan fonlardaki ve repo maliyetindeki gerileme, repo işlemlerine ödenen faizlerin yıllık artışını, önceki çeyreklere göre görece düşük seviyelere getirmiştir.

Diğer taraftan, getirili aktiflerdeki hacim artışının esas olarak kredi artışı ile sağlanması, kredi fonlamasında mevduat dışı kaynakların ağırlığının artması ve getiri/maliyet marjı artışı sonucunda, kredi/mevduat faiz gelir/gider farkı tutar olarak artmıştır. Bu dönemde, ters repo işlemlerinden alınan faizlerde esas olarak hacim artışı nedeniyle; menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirlerinde ise temelde menkul kıymet getirilerindeki artışın katkısıyla önemli tutarda artış gerçekleşmiştir. Bunun yanı sıra, bir yıllık dönemde, repo maliyeti bir miktar artmasına karşın, menkul kıymet getirisinin yükselmesi, bankalardan yapılan borçlanma maliyetinde kayda değer bir değişiklik oluşmaması, hem TP cinsinden hem de YP cinsinden kredi getirisi mevduat maliyeti marjının artması bankacılık sektörünün net faiz gelirlerinde artışa yol açmış, bu da net faiz marjının yükselmesine neden olmuştur. Bu çerçevede, net faiz marjı, incelenen dönemde 0,6 puan yükselerek Aralık 2012’de %4,1 seviyesine ulaşmıştır.

Önceki yılın aynı dönemine göre, faiz gelirlerinde %24,7 (21.772 milyon TL), faiz giderlerinde ise %18 (8.813 milyon TL) oranında artış gerçekleşmiştir.

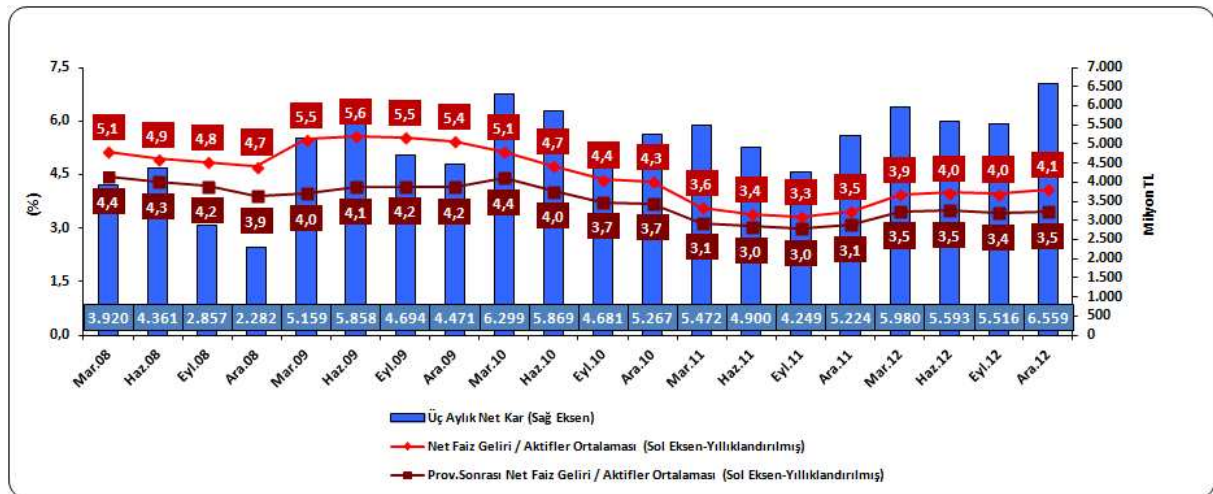
Aralık 2011’e göre, kredilerden elde edilen faiz gelirleri 19.978 milyon TL yükselmiştir. Söz konusu artışta, kredi getirisindeki artışın (kredi getirisi bu dönemde 1,1 puan artışla %10,8’e yükselmiştir) yanı sıra, esas olarak kredi hacmindeki yüksek tutarlı artış etkili olmuştur. Anılan dönemde, menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirlerinde 1.359 milyon TL’lik yükseliş meydana gelmiştir. Bu gelişmede, esas etken önceki yılın aynı dönemine göre 0,6 puan artışla %9,8’e ulaşan menkul kıymet getirisidir. Diğer taraftan, takipteki alacaklardan alınan faizlerdeki azalışa karşın, ters repo işlemleri ile bankalardan ve para piyasalarından alınan faizlerdeki sırasıyla 453 milyon TL ve 166 milyon TL artış sonrasında, sektörün faiz gelirleri 21.772 milyon TL yükselmiştir.

Önceki yılın aynı dönemine göre, en büyük fon kaynağı olan mevduata ödenen faizler 6.435 milyon TL yükselmiştir. Bu dönemde, mevduat maliyeti 0,4 puan artarak Aralık 2012’de %6,1 düzeyinde gerçekleşmiştir. Ancak mevduata ödenen faizlerdeki artış, mevduat hacmindeki artışın görece düşük gerçekleşmesi nedeniyle sınırlı kalmıştır. Öte yandan, son çeyrekte, yüksek düzeyde gerçekleşen mevduat artışına karşın, maliyetinde oluşan 0,4 puanlık gerileme; bir yıllık dönemde, mevduat maliyetindeki artışın kredi getirisindeki artışın görece gerisinde kalmasına önemli tutarda katkı yapmıştır. Bu da belirtildiği üzere net faiz

marjındaki yükselişi desteklemiştir. Kredilerden alınan faizlerin toplam gelirlere oranı, bir yıllık dönemde 5,4 puan artışla %55,1'e yükselirken, mevduata ödenen faizlerin toplam gelire oranı 1 puan azalışla Aralık 2012'de %30,7 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde, bankalardan yapılan borçlanma maliyetinde kayda değer bir değişiklik olmamasına karşın, bankalara borçlardaki hacim artışı; repo hacmindeki gerilemeye karşın, repo maliyetinin bir miktar yükselmesi ve temelde hacim artışı nedeniyle ihraç edilen menkul kıymetlere, repo işlemlerine ve bankalara ve para piyasası işlemlerine ödenen faizler sırasıyla 1.460 milyon TL, 170 milyon TL ve 693 milyon TL artmıştır. Bunların sonucunda bankacılık sektörünün net faiz gelirlerinde 12.959 milyon TL'lik artış gerçekleşmiştir.

İzleyen grafikte, 2008 yılından itibaren bankacılık sektöründe **üçer aylık** dönemler itibarıyla birikimsiz **kâr tutarı ile yıllıklandırılmış olarak net faiz gelirleri ve provizyon sonrası net faiz gelirlerinin ortalama aktiflere oranları** yer almaktadır.

Grafik 32: Karlılık Göstergeleri

2011 yılı başından itibaren, çeyrek dönemler itibarıyla azalan dönem net karı, 2011 yılının son çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre artmış, 2012 yılının ilk çeyreğinde, net faiz gelirlerindeki artış ve yüksek tutarlı temettü gelirleri nedeniyle oldukça yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Takip eden iki çeyrek dönemde az da olsa gerileyen net dönem karı, *yılın son çeyreğinde* hızlı aktif büyümesi, marj artışı, faiz oranı düşüşü ve TÜFE'ye endeksli menkul kıymetlerin olumlu katkısı gibi nedenlerle en yüksek çeyrek dönemlik seviyesine ulaşmıştır. *Yılın son çeyreğinde*, en yüksek çeyrek dönemlik tutarına ulaşan sorunlu alacaklar için ayrılan özel karşılıklar, aktif büyümesinin esas olarak kredi artışıyla sağlanması sonucunda yüksek düzeyde artan genel karşılık provizyonları ve diğer faiz dışı giderlerdeki artış kaynaklı yükselen faiz dışı giderler ve kambiyo karındaki gerileme dönem net karına olumsuz katkı

yapmıştır. Ancak, hızlı aktif büyümesi, mevduat maliyetindeki gerilemenin kredi getirisindeki gerilemenin üzerinde gerçekleşmesine bağlı olarak mevduata ödenen faizlerin 2012 yılı ortalamasının da altında gerçekleşmesi, menkul kıymet hacmindeki gerilemeye karşın TÜFE'ye endeksli menkul kıymet reeskontlarının net faiz gelirlerine olumlu yüksek düzeydeki katkısı ve repo işlemlerinden sağlanan fonlardaki azalışın yanı sıra repo maliyetinin gerilemesine bağlı olarak sektörün net faiz gelirlerinde en yüksek çeyrek dönemlik artış gerçekleşmiştir. Bunun yanı sıra, kar realizasyonu ve düşen faiz oranları nedeniyle menkul kıymet alım-satım karı artışı ve türev işlem zararı azalışı kaynaklı yükselen sermaye piyasası işlem karları ile özellikle geçmiş yıl giderlerine ait düzeltme hesabı bakiyesindeki, aktif satış kazançlarındaki, ücret, komisyon ve bankacılık hizmet gelirlerindeki yükselişe bağlı olarak artan faiz dışı gelirler sonucunda bankacılık sektörünün dönem net karında yılın üçüncü çeyreğine göre 1.043 milyon TL'lik yükseliş oluşmuştur.

Önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında, kredi getirisi mevduat maliyeti marjı 0,8 puan artarak %4,8'e yükselmiştir. Buna ek olarak, bir yıllık dönemde repo maliyeti yaklaşık 0,2 puan artarak %5,9 seviyesinde oluşmasına karşın, bankalardan yapılan borçlanma maliyetinde kayda değer bir değişim oluşmamıştır. Buna mukabil, bankalara ve para piyasalarına yapılan plasmanlarını getirisindeki artışın yanı sıra, temelde menkul kıymet getirisindeki yükseliş sonucunda bankacılık sektörünün net faiz gelirlerindeki artış, net faiz marjının da artmasına yol açmıştır. Nitekim net faiz marjı incelenen dönemde, 0,6 puan yükselmiş ve Aralık 2012'de %4,1 seviyesinde oluşmuştur.

Diğer taraftan, yılın üçüncü çeyreğinde, ikinci çeyreğine göre kredi getirisindeki gerilemenin, mevduat maliyetindeki azalışın gerisinde kalmasına bağlı olarak marj artışı, TÜFE'ye endeksli menkul kıymetlerin olumlu katkısı, repo maliyetindeki gerileme gibi etkenlerle net faiz marjında 0,1 puanlık artış gerçekleşmiştir. Yılın son çeyreğinde, sorunlu alacaklar için ayrılan özel karşılıklar en yüksek çeyrek dönemlik seviyesine ulaşmasına karşın, güçlü net faiz geliri, provizyon sonrası net faiz marjının da 0,1 puan yükselmesine yol açmıştır.

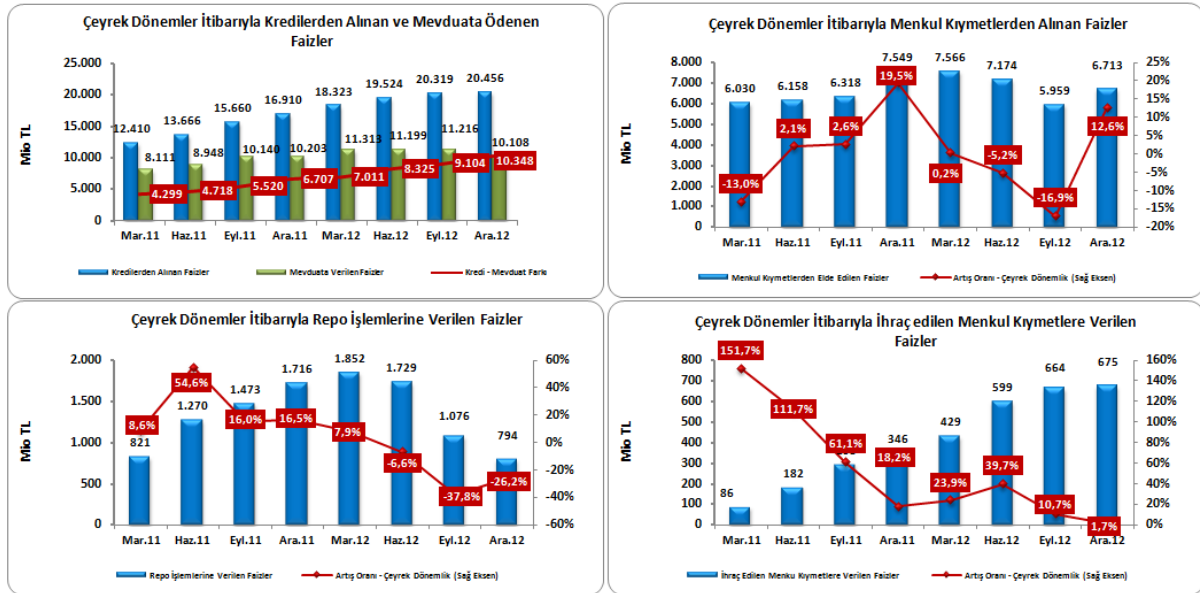
Aralık 2011 döneminde %8,2 olan “faiz gelirleri/ortalama faiz getirili aktifler” oranı, 0,9 puan artışla Aralık 2012'de %9,1'e; %5,8 olan “faiz giderleri/ortalama faiz maliyetli pasifler” oranı ise 0,4 puan artarak %6,2'ye yükselmiştir.

Sektörün karşılık ayırma oranında, bir yıllık dönemde 4,2 puanlık azalış olmasına karşın takipteki alacaklar özel provizyonunun 3.753 milyon TL artması sonucunda, provizyon sonrası net faiz gelirlerinde %26,2 (9.206 milyon TL) artış gerçekleşmiştir. Özel

provizyonlardaki artışın temel sebebi, ağırlıklı olarak alacak bakiyesine olan yeni intikallerin (brüt) artması ve kısmen de tahsilât performansındaki gerilemedir. 2011 Aralık döneminde %29,3 olan tahsilât oranı (tahsilât/(dönem başı bakiye+dönem içi ilave)), 2012 yılının aynı döneminde %21 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Bir yıllık dönemde, faiz gelirlerinin toplam gelirlere oranı 2,4 puan artarak %77'ye yükselirken, faiz giderlerinin toplam gelirlere oranı 1 puan azalışla %40,4'e gerilemiştir. Faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranı, 10,2 puan artışla Aralık 2012 itibarıyla %190,7 düzeyine ulaşmıştır. 2012 yılsonundaki rasyo değeri, son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek seviyeye işaret etmektedir.

Grafik 33: Temel Karlılık Verileri (Çeyrek Dönemler İtibarıyla)

2012 yılının ilk çeyreğinde, mevduat hacminde kayda değer bir artış oluşmamasına karşın, mevduat maliyetindeki artış sonucunda **mevduata ödenen faizlerde** artış gerçekleşmiştir. Yılın ikinci çeyreğinde, mevduat hacmindeki sınırlı da olsa artışa karşın, mevduat maliyetinde meydana gelen bir miktar gerileme sonucunda mevduata ödenen faizlerde, önceki çeyreğe göre bir miktar azalma oluşmuştur. Yılın üçüncü çeyreğinde, mevduat hacmindeki önemli sayılabilecek artışa karşın, mevduat maliyetinde meydana gelen bir miktar gerileme sonucunda mevduata ödenen faizlerdeki artış sadece 17 milyon TL düzeyinde oluşmuştur. *Yılın son çeyreğinde ise* aktif büyümesinde mevduat artışı esas etken olmasına karşın, temelde maliyet azalışına bağlı olarak mevduata ödenen faizlerin gerilediği görülmektedir. Yılın son çeyreğinde, mevduata ödenen faizler, önceki çeyreğe göre 1.107 milyon TL gerilemiştir.

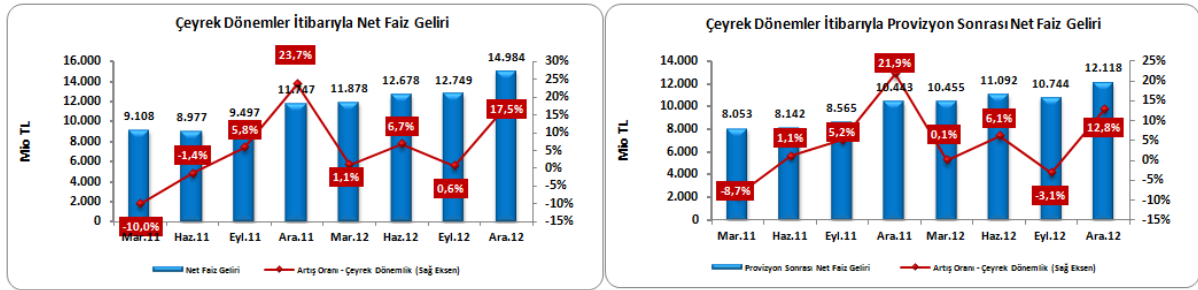
2012 yılının ilk çeyreğinde, aktif artışının kredi hacmi artışıyla sağlanması ve kredi getirisindeki artış nedeniyle **kredilerden alınan faizler**, önceki çeyreğe göre, artmıştır. Yılın ikinci çeyreğinde kredi getirisindeki artış ivme kaybetmesine karşın, oldukça yüksek gerçekleşen hacim artışı nedeniyle kredilerden alınan faizlerde, önceki çeyreğe göre, artış oluşmuştur. Yılın üçüncü çeyreğinde kredi getirisindeki artış ivme kaybetmesine karşın, hacim artışı nedeniyle kredilerden alınan faizlerde, önceki çeyreğe göre, 795 milyon TL artış gerçekleşmiştir. *Yılın son çeyreğinde ise* faiz koridorunun üst bandında yapılan indirimler kredi faizlerine yansımaya başlamasına karşın, özellikle ülke kredi notunun artırılması sonrasında kredilerdeki artış kaynaklı en yüksek çeyrek dönemlik büyümenin sağlanması sonucunda, kredilerden elde edilen faiz gelirlerinde hacim etkisiyle bir miktar yükseliş gerçekleşmiştir. Yılın son çeyreğinde, kredilerden elde edilen faizler, önceki çeyreğe göre sadece 137 milyon TL artmıştır.

Kredi/mevduat faiz gelir/gider farkı 10.348 milyon TL ile *2012 yılının son çeyreğinde*, 2010 yılının son çeyreğinden beri en yüksek seviyesine yükselmiş, 2011 yılının ilk çeyreğindeki değerinin iki katından fazlasına ulaşmıştır. Yılın son çeyreğindeki artışta, sektörün aktif büyümesinde temel olarak kredi hacmindeki artışın etken olmasının yanı sıra, mevduat maliyetindeki gerileme rol oynamıştır.

2012 yılının ilk çeyreğinde, ufak tutarlı da olsa hacim artışı ve menkul kıymet getirisindeki artışa karşın, TÜFE'ye endeksli menkul kıymetlerin olumlu katkısındaki gerileme nedeniyle **menkul kıymetlerden alınan faizler**, 2011 yılının son çeyreğindeki artışa göre oldukça ivme kaybetmiş ve sadece 167 milyon TL yükselmiştir. Yılın ikinci çeyreğinde, hem kar realizasyonuna yönelik hacim azalışı hem de getiri azalışı sonucunda, menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirlerinde 392 milyon TL'lik gerileme oluşmuştur. Yılın üçüncü çeyreğinde, hem kar realizasyonuna yönelik hacim azalışının ivmelenerek devam etmesi, hem de TÜFE'ye endeksli menkul kıymetlerin olumlu katkısındaki gerileme ve genel olarak menkul kıymet getirilerindeki azalış sonucunda, menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirlerinde, önceki çeyreğe göre 1.215 milyon TL'lik gerileme oluşmuştur. Menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirleri, Mart 2011'den beri en düşük çeyrek dönemlik düzeye 2012 yılının üçüncü çeyreğinde ulaşmıştır. *Yılın son çeyreğinde ise* faiz oranlarındaki gerileme kaynaklı kar realizasyonunun desteklediği hacim azalışı en yüksek çeyrek dönemlik seviyede oluşmasına karşın, TÜFE endeksli menkul kıymet reeskontlarının olumlu katkısı sonucunda, menkul kıymet reeskontlarındaki artış nedeniyle menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirlerinde yılın üçüncü çeyreğine göre 753 milyon TL'lik artış oluşmuştur.

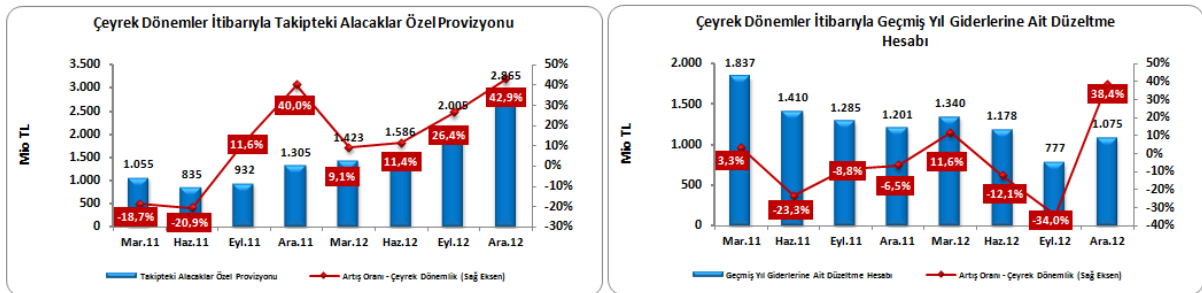
Diğer taraftan, 2012 yılının son çeyreğinde, aktif büyümesinin fonlamasında mevduatın, sermaye benzeri borçların ve ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen fonların ağırlıklı olarak kullanılması ile repo işlemlerinden temin edilen kaynaklarda en yüksek çeyrek dönemlik gerileme oluşmuştur. Repo işlemlerinden elde edilen kaynaklardaki azalışın hızlanmasının yanı sıra, repo maliyetinin son çeyrekte 0,6 puan gerilemesine bağlı olarak **repo işlemlerine verilen faizler** önceki çeyreğe göre %26,2 (282 milyon TL) azalırken, **ihraç edilen menkul kıymetlere verilen faizler**, hacim artışıyla %1,7 (11 milyon TL) yükselmiştir. Öte yandan, ihraç edilen menkul kıymetlere yılın son çeyreğinde verilen faizler, 2012 yılı ortalamasının üzerinde oluşurken, repo işlemlerine verilen faizler sadece 2012 yılı ortalamasının değil 2011 yılı ortalamasının da altında gerçekleşmiştir.

Grafik 34: Çeyrek dönemler itibarıyla Net Faiz ve Provizyon Sonrası Net faiz Gelirleri

2012 yılının son çeyreğinde elde edilen 14.984 milyon TL **net faiz geliri**, 2010 yılsonundan beri elde edilen en yüksek çeyrek dönemlik net faiz gelirdir. Temelde hacim etkisi, faiz düşüşü ve marj artışı nedeniyle net faiz geliri, yılın üçüncü çeyreğine göre 2.235 milyon TL artmıştır. Diğer taraftan, 2010 yılının son çeyreğinden beri, en yüksek çeyrek dönemlik değerine ulaşan takipteki alacaklar özel provizyonuna karşın, güçlü net faiz geliri artışı nedeniyle **provizyon sonrası net faiz gelirlerinde** de en yüksek çeyrek dönemlik tutara 2012 yılının son çeyreğinde ulaşılmıştır.

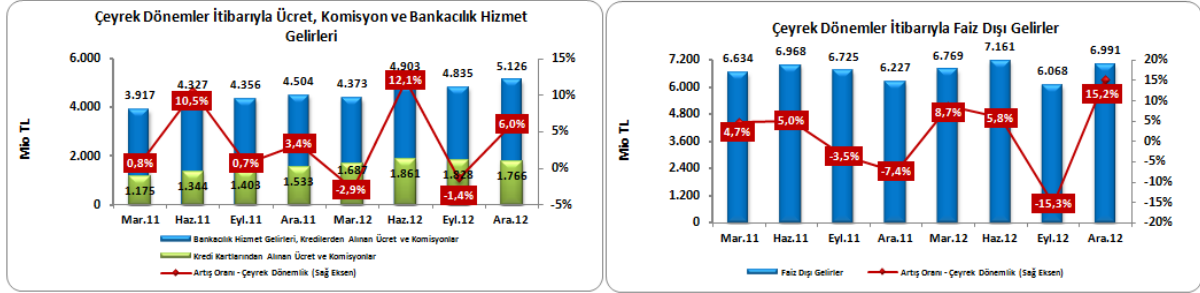
Grafik 35: Aktif Kalitesine İlişkin Karlılık Verileri (Çeyrek Dönemler İtibarıyla)

Takipteki alacaklar özel provizyonu ile geçmiş yıl giderlerine ait düzeltme hesabı bakiyesi birlikte dikkate alındığında, 2012 yılının ikinci çeyreğinde, ilk çeyreğe göre, varlık

kalitesinde önemli denebilecek seviyede bir bozulma meydana gelmiştir. Yılın üçüncü çeyreğinde, varlık kalitesindeki bozulmanın ivmelenerek arttığı belirlenmiştir. *Yılın son çeyreğinde de* aynı tablonun devam ettiği belirlenmiştir. Nitekim, özel provizyonlar, bu çeyrekte, 2010 yılından beri en yüksek çeyrek dönemlik düzeye yükselirken, geçmiş yıl giderlerine ait düzeltme hesabı bakiyesindeki iyileşme, varlık kalitesindeki değişimin dönem net karına olumlu katkı yapmasını sağlayamamıştır.

Grafik 36: Ücret, Komisyon ve Bankacılık Hizmet Gelirleri ile İşletme Giderleri (Çeyrek Dönemler İtibarıyla)

Aralık 2011 – 2012 döneminde, faiz dışı gelir kalemlerinden **bankacılık hizmet gelirleri** ile **kredilerden alınan ücret ve komisyonlar**, %12,5'lik (2.133 milyon TL) artışla 19.237 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde, kredilerden elde edilen ücret ve komisyonlar, 624 milyon TL yükselmiştir. Kredilerden elde edilen ücret ve komisyonların %59'u nakdi kredilerden, kalan kısmı gayrinakdi kredilerden elde edilmiştir. Öte yandan, esas olarak kredi kartı ücret ve komisyon gelirlerindeki artış nedeniyle, bankacılık hizmet gelirlerinde 1.509 milyon TL'lik artış meydana gelmiştir.

Diğer faiz dışı gelirlerin dönem net karına olan yüksek tutarlı olumlu etkisi, bu dönemde devam etmesine karşın, önceki yılın aynı dönemine göre, 991 milyon TL azalmıştır. Geçmiş yıl giderlerine ait düzeltme hesabı bakiyesi, önceki yılın aynı dönemine göre 1.363 milyon TL azalmıştır. Bu dönemde, sektörün aktif satış kazançları 708 milyon TL gerilemiş, temettü gelirleri 266 milyon TL yükselmiştir. Diğer faiz dışı gelirlerdeki ve aktif satış kazançlarındaki azalışa karşın, temelde kredi kartı ücret ve komisyonlarındaki 1.685 milyon TL'lik artışa bağlı olarak yükselen bankacılık hizmet gelirleri nedeniyle faiz dışı gelirlerde, önceki yılın aynı dönemine göre, 434 milyon TL yükseliş gerçekleşmiştir. *Çeyrek dönemler itibarıyla değerlendirildiğinde*, 2012 yılının son çeyreğinde, temettü gelirleri dışındaki faiz dışı gelir kalemlerinde, başta geçmiş yıl giderlerine ait düzeltme hesabı bakiyesindeki artış olmak üzere oluşan yükseliş, faiz dışı gelirlerin, önceki çeyreğe göre 923 milyon TL artmasına yol açmıştır. 2012 yılının son çeyreğinde oluşan faiz dışı gelir tutarı, temettü

gelirleri hariç tutulduğunda, 2011 yılbaşından beri elde edilen en yüksek tutara karşılık gelmektedir.

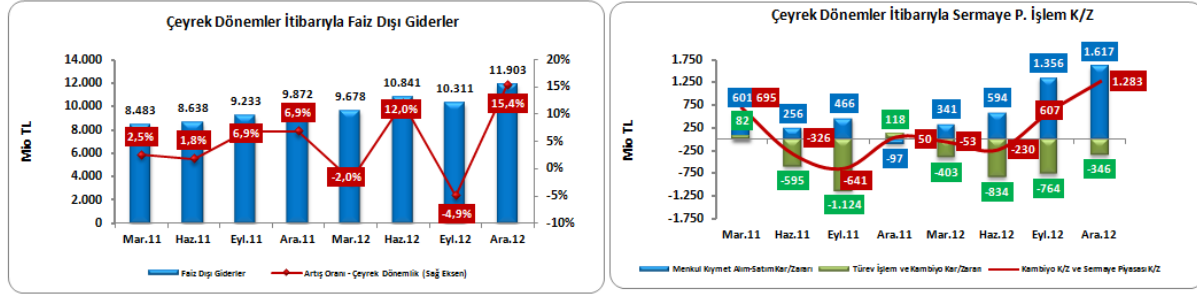
Bir yıllık dönemde, bankacılık sektörünün **işletme giderleri**, temelde personel giderleri (1.272 milyon TL), banka sosyal yardım sandığı varlık açıkları karşılığı giderleri (506 milyon TL), kredi kartları ve bankacılık hizmetlerine ilişkin promosyon uygulamaları (630 milyon TL) ile kiralama giderleri (548 milyon TL) ve reklam giderlerindeki (376 milyon TL) artışa bağlı olarak %14,3 (3.767 milyon TL) yükselişle 30.094 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Büyüme sürecindeki bankacılık sektöründe, ücret, komisyon ve bankacılık hizmet gelirleriyle işletme giderlerini karşılama oranı, son bir yıllık dönemde, %65'ten %63,9'a gerilemiştir. Bir yıl önceki değeriyle kıyaslandığında, yüksek gerçekleşen faiz dışı giderler, net dönem karındaki artışı sınırlamıştır. Bu dönemde, esas olarak, işletme giderlerindeki, diğer faiz dışı giderlerdeki, muhtemel riskler için ayrılan serbest karşılıklardaki, verilen ücret ve komisyonlardaki artış nedeniyle faiz dışı giderler 6.507 milyon TL artmıştır. Bir önceki çeyreğe göre değerlendirildiğinde, *2012 yılının son çeyreğinde*, esas olarak diğer faiz dışı giderlerdeki ve kredi artışı kaynaklı genel karşılık provizyonlarındaki yükseliş sonucu, faiz dışı giderler, önceki çeyreğe göre 1.592 milyon TL artmıştır.

Aralık 2011'de kaydedilen menkul değer alım-satım karları²⁵ ve türev işlem karları nedeniyle kar yazılan sermaye piyasası işlemlerinden, Aralık 2012 döneminde, menkul kıymetlerden kar edilmesine karşın, türev işlemlerden yazılan zarar nedeniyle 3.917 milyon TL'lik azalışla 2.351 milyon TL zarar edilmiştir. Menkul kıymet alım satım karları, önceki yılın aynı dönemine göre, özellikle yılın son çeyreğinde iyice ivmelenmiş, yılın üçüncü çeyreğinden itibaren kar realizasyonuna yönelik satışlar ve düşen faiz oranları nedeniyle 2.683 milyon TL artarak Aralık 2012'de 3.908 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bu dönemde türev işlem karları da, swap işlemleri kaynaklı 6.574 milyon TL azalışla zarara dönmüştür. Bir yılda, 5.746 milyon TL artarak 3.958 milyon TL kar yazılan kambiyo işlemleri, dönem net karında, sermaye piyasası işlemleri yoluyla oluşan azalışın etkisini bertaraf etmiş ve önceki yılın aynı döneminde, sermaye piyasası işlem kar/zararı ile kambiyo kar/zararı toplamının olağanüstü giderlerle birlikte dönem net karına olan azaltıcı etkisi, 1.866 milyon TL iyileşmeyle bu dönemde, dönem net karına artış yönlü etki yapmaya başlamıştır. Öte yandan,

²⁵ Aralık 2012 itibarıyla gerileyen faiz oranları nedeniyle sektörde, satılmaya hazır menkul kıymetlerin gerçeğe uygun değeri ile itfa edilen maliyeti arasındaki farktan kaynaklanan ve özkaynaklar altında muhasebeleştirilen 8.284 milyon TL tutarında realize edilmemiş pozitif menkul kıymet değerlendirme farkı bulunmaktadır. Söz konusu tutar, 2011 yılsonunda, negatif 1.729 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

riskten korunma işlemlerine ilişkin, etkin olarak nitelendirilen değerleme farkları özkaynaklar altında, riskten korunma fonları arasında gösterilmektedir. Aralık 2012 itibarıyla negatif 1.010 milyon TL bakiye arz eden söz konusu değerleme farkları, etkinliğin sağlanamaması durumunda, zarar olarak gelir gider hesaplarına nakledilecektir.

Grafik 37: Faiz Dışı Giderler ile Sermaye Piyasası İşlem K/Z ve Kambiyo K/Z

Bankacılık sektöründe, bilanço içi açık pozisyon, bilanço dışı pozisyon ile kapatıldığından, genel eğilime paralel olarak kambiyo karı yazılan dönemlerde, türev işlemlerden zarar edildiği, bunun tersinin de genel olarak doğru olduğu gözlenmektedir. Bu çerçevede, Grafik 37’de, kambiyo kar/zararı ile türev işlem kar zararları birlikte verilmiş, sermaye piyasası işlem kar/zararının unsurlarından olan menkul kıymet alım-satım kar/zararına ayrıca yer verilmiş ve bu üç kalemin ortak etkisi değerlendirilmiştir. Buna göre, 2012 yılının ilk çeyreğinde menkul kıymet satış karlarının görece yüksek tutarlı olumlu katkısına, TL’nin değer kazanmasına bağlı olarak kambiyo karlarının artmasına karşın, türev işlem zararlarının yüksek tutarlı olumsuz etkisi sonucunda, söz konusu kalemlerin toplam etkisi dönem net karını 53 milyon TL azaltıcı yönde gerçekleşmiştir. 2012 yılının ikinci çeyreğinde, kar realizasyonu amaçlı menkul kıymet satış karlarının görece yüksek tutarlı olumlu katkısına, türev işlem zararlarının azalmasına karşın, TL’nin değer kaybına bağlı olarak kambiyo karlarının azalması sonucunda, söz konusu kalemlerin toplam etkisi dönem net karını 230 milyon TL azaltıcı yönde gerçekleşmiştir. Yılın üçüncü çeyreğinde, türev işlem zararının etkisini bertaraf eden kambiyo karları ile kar realizasyonu sonucunda 1.356 milyon TL düzeyinde gerçekleşen menkul kıymet alım-satım karları nedeniyle söz konusu kalemlerin toplam etkisi, dönem net karını 607 milyon TL artırıcı yönde olmuştur. Yılın son çeyreğinde ise düşük düzeyde artan kambiyo karlarının etkisini önceki çeyreğe göre azalmakla birlikte bertaraf eden türev işlem zararlarına karşın, faiz oranlarındaki düşüş ve kar realizasyonu sonucunda 1.617 milyon TL düzeyinde gerçekleşen menkul kıymet alım-satım karları nedeniyle söz konusu kalemlerin toplam etkisi, dönem net karını 1.283 milyon TL artırıcı yönde olmuştur.

Sermaye piyasası işlem kar/zararı ile kambiyo kar/zararı toplamının olağanüstü giderlerle birlikte dönem net karına olan azaltıcı etkisinin, 1.866 milyon TL iyileşmeyle artış yönlü katkı yapmaya başlamasına karşın, faiz dışı giderlerdeki yüksek tutarlı artışın yanı sıra, artan özel karşılık provizyonları nedeniyle **bir yıllık dönemde** bankacılık sektörü **faiz dışı gelir/gider rasyosu**, 8,2 puanlık gerilemeyle Aralık 2012’de %58,4 düzeyinde oluşmuştur.

Sonuç olarak, diğer faiz dışı giderler, diğer provizyonlar, personel giderleri ile verilen ücret ve komisyonlardaki artışa bağlı olarak artan faiz dışı giderlerin yanı sıra, artan özel provizyonlar ile vergi provizyonları ve zarara dönen sermaye piyasası işlem karları dönem net karını olumsuz yönde etkilemiştir. Öte yandan, kara dönen kambiyo zararlarının yanı sıra, esas olarak ücret, komisyon ve bankacılık hizmet gelirlerindeki yükseliş nedeniyle artan faiz dışı gelirler ve temelde getiri ve hacim artışı kaynaklı yükselen net faiz marjı, net faiz gelirlerinde artışa yol açmış, bu da net dönem karının artmasına neden olmuştur.

Tablo 24: Banka Grupları İtibarıyla Net Dönem Karı ile Özkaynak ve Aktif Karlılığı

	Net Dönem Karı (Milyon TL)				Aktif Karlılığı - % (Yıllıklandırılmış)			Özkaynak Karlılığı - % (Yıllıklandırılmış)		
	Ara.11	Ara.12	Değişim		Ara.11	Ara.12	Fark (Puan)	Ara.11	Ara.12	Fark (Puan)
			Tutar	%						
Kamu bankaları	5.373	6.766	1.393	25,9	1,6	1,9	0,3	19,9	20,7	0,8
Özel bankalar	10.451	12.229	1.778	17,0	1,8	1,9	0,1	16,2	16,3	0,1
Bankacılık Sektörü	19.844	23.649	3.804	19,2	1,7	1,8	0,1	15,5	15,8	0,3
Katılım bankaları	803	935	132	16,4	1,6	1,5	-0,1	14,8	15,0	0,2
Yabancı bankalar	2.317	2.612	295	12,7	1,6	1,6	0,0	14,2	13,3	-0,9
Kalkınma ve yatırım bankaları	865	1.071	206	23,8	2,4	2,2	-0,2	6,0	6,9	0,9

Bankacılık sektörü karının, Aralık 2012 itibarıyla %51,7’si özel bankalar, %28,8’i kamu bankaları, %11’i yabancı bankalar, %4,5’i kalkınma ve yatırım bankaları ve %4’ü katılım bankaları tarafından elde edilmiştir. Son bir yıllık dönemde, bütün banka gruplarının net dönem karları artmıştır.

Aralık 2011 döneminde, 10.451 milyon TL olan **özel bankaların** dönem net karı, %17 oranında (1.778 milyon TL) artarak Aralık 2012 itibarıyla 12.229 milyon TL’ye ulaşmıştır. Söz konusu artışta, aktif satış kazançları, temettü gelirleri ve diğer faiz dışı gelirlerdeki azalış kaynaklı gerileyen faiz dışı gelirlere, zarara dönen sermaye piyasası işlem karlarına, artan takipteki alacaklar özel provizyonu ile esas olarak diğer provizyonlar, diğer faiz dışı giderler, verilen ücret ve komisyonlar ile personel giderlerindeki artış nedeniyle yüksek gerçekleşen faiz dışı giderlere karşın, kara dönen kambiyo zararlarının yanı sıra, esas olarak net faiz gelirlerindeki yüksek tutarlı artış etkili olmuştur. Özel bankalarda, faiz gelirlerinin faiz

giderlerini karşılama oranı, 5,5 puan artışla Aralık 2012’de, %182,6’ya yükselirken; faiz dışı gelir/gider dengesi ise 7,9 puan azalışla %66,1’e gerilemiştir.

Kamu bankalarının net dönem karı ise incelenen dönemde, %25,9 oranında (1.393 milyon TL) artarak Aralık 2012’de 6.766 milyon TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Kamu bankalarının net dönem karındaki artışta, diğer provizyonlar ile diğer faiz dışı giderlerdeki artışa bağlı olarak yükselen faiz dışı giderlere, aktif satış karı ve diğer faiz dışı gelirlerdeki azalış nedeniyle gerileyen faiz dışı gelirlere, azalan sermaye piyasası işlem karlarına ve artan özel provizyonlara karşın, kara dönen kambiyo zararları ve esas olarak yüksek tutarda artan net faiz gelirleri etkili olmuştur. Kamu bankalarında, faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranı, 17,6 puan artışla Aralık 2012’de, %186,7’ye yükselirken; faiz dışı gelir/gider dengesi ise 9,8 puan azalışla %48,9’a gerilemiştir.

Artan sermaye piyasası işlem zararlarına, faiz dışı giderlere ve özel provizyonlara karşın, aktif satış kazançları ve diğer faiz dışı gelirlerdeki azalış nedeniyle sınırlı düzeyde artan faiz dışı gelirler ve kambiyo zararının kara dönmesinin yanı sıra, esas olarak yüksek tutarda artan net faiz gelirleri nedeniyle **yabancı bankaların** net dönem karı, önceki yılın aynı dönemine göre, %12,7 (295 milyon TL) artarak Aralık 2012 itibarıyla 2.612 milyon TL’ye yükselmiştir. Yabancı bankalarda, faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranı, 10,5 puan artışla Aralık 2012’de, %209,8’e yükselirken, faiz dışı gelir gider dengesi 4,6 puan azalışla %55,1’e gerilemiştir.

Kalkınma ve yatırım bankalarında bankacılık hizmet gelirlerindeki azalış nedeniyle kayda değer bir değişim olmayan faiz dışı gelirlere, personel gideri ve diğer faiz dışı giderler artışı kaynaklı artan faiz dışı giderlere ve sermaye piyasası işlem kar/zararı ile kambiyo kar/zararı toplamının dönem net karını artırıcı katkısının azalarak dönem net karına azalış yönlü etki yapmasına karşın, artan net faiz gelirleri nedeniyle net dönem karı, önceki yılın aynı dönemine göre %23,8 (206 milyon TL) artarak Aralık 2012 itibarıyla 1.071 milyon TL’ye yükselmiştir. Kalkınma ve yatırım bankalarının faiz dışı gelirlerinin faiz dışı giderlerini karşılama oranı, Aralık 2012’de önceki yılın aynı dönemine göre 20,1 puan azalışla %45,6’ya gerilemiştir.

Katılım bankalarının net dönem karı, bir yıllık dönemde, %16,4 (132 milyon TL) oranında artarak Aralık 2012 itibarıyla 935 milyon TL’ye yükselmiştir. Bu artışta, kar payı dışı gelirlerden fazla artan kar payı dışı giderlere, artan özel provizyonlara ve sermaye piyasası işlem kar/zararı ile kambiyo kar/zararı toplamının dönem net karını artırıcı etkisindeki azalışa karşın, kredi/toplanan fon kar payı gelir/gider farkındaki artış kaynaklı

artan net kar payı gelirleri etkili olmuştur. Katılım bankalarının kar payı gelirlerinin kar payı giderlerini karşılama oranı, 3,9 puan artışla Aralık 2012’de, %198,9’a yükselmiş, kar payı dışı gelir/gider dengesi ise 6 puan azalışla %60,4’e gerilemiştir.

Son bir yıllık dönemde, sektörün **özkaynak ve aktif karlılığı** 0,3 puan ve 0,1 puan artarak Aralık 2012’de sırasıyla %15,8 ve %1,8 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bir yıllık dönemde, kalkınma ve yatırım bankaları ile katılım bankaların aktif karlılığı, yabancı bankaların ise özkaynak karlılığı gerilemiştir. Aralık 2012 itibarıyla en yüksek özkaynak karlılığı olan banka grubu, %20,7 ile kamu bankaları iken, en yüksek aktif karlılığı olan banka grubu %2,2 ile kalkınma ve yatırım bankalarıdır. En fazla özkaynak karlılığı artışı 0,9 puan ve 0,8 puanla sırasıyla kalkınma ve yatırım bankaları ile kamu bankalarında gerçekleşirken, en fazla aktif karlılığı artışı 0,3 puanla kamu bankalarında gerçekleşmiştir.

Sektörün 2013 yılında net faiz marjında ilave bir artış beklenmemekle birlikte, varlık kalitesinde 2012 yılına kıyasla bir iyileşme görülebileceği ve aktif ve özkaynak karlılığını muhafaza edeceği öngörülmektedir.